

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13214

EPIZODN

Ber Orshanski

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

ה'תש"א

עפידען

מזלובע-טארלאג, דער עמעס, מאסקווע 1940

1126786

ב. אַרשאַנסקי

ע פ י ז א ד נ

דער צווייטער
פארטייל קינדער

מעלוכע-פארלאג, דער עמעס

מאסקווע 1940

אַסאָציאָניאָנע פֿאַר אַרשאַנסקי

אינהאלט

זײַט	
3	מיכקע דער בערסטער
17	מיר האָבן געקומט פאר געלעכטער
23	פעטערל
33	דאָס טריימענע געזינדל
52	דער טאנז פונ די קינדער

Б. ОРШАНСКИЙ. Э П И З О Д Ы

Редатор С. Годанер. Техредктор А. Фридман. Корректор А. Хармац.
Государственное издательство „Дер Эмес“ № 300.

Сдано в набор 15/X-1930 г. Подписано к печ. 7/III-1940 г. Формат бумаги 60×92 1/2.
4 печ. листа, 4,5 уч. изд. лист. Тираж 3000 экз. Заказ № 739. Уп. Главлита РСФСР А-25799.

17-я фабрика нац. книги Огиза РСФСР треста „Полиграфкинига“. Москва, Шлюзовая наб., 10.

מיכקע דער בערשטער

1

לאנגזאם, שטיל און ווייכ זיינען געפאלן שיטערע לופטיקע שנייעלעך. זיי האָבן זיך שטיל און באקוועם געלייגט אפ דער פּוּכיקער ווייסקייט, זיי האָבן זיך געלייגט איינס לעבן איינעם, איינס אפ איינעם... אלץ לאנגזאמער און זעלטענער פאלן די שנייעלעך. אָט בלאַנדזען בלויז עטלעכע, לעצטע, פארשפעטיקטע, פארלאָרענע... ס'איז סצרינקע.

איך בין ארויס פון וואלד. א טונקעלע בלויקייט האָט גערוט אפ דער פאר-טאָגיקער ווייסקייט פון פעלד. הינטערן וואלד האָט זיך א הימל אָנגעהויבן פאר-נעמען אפ רויט. בא די בלאסע וואַלקנס ארום האַריוואָנט האָבן זיך ראָזעווע בעקלעך אָנגעצונדן, און באלד האָט זיך א שפיץ פון א גינגאַלדענעם ווייער בא-וויזן, ער האָט זיך אלץ ברייטער און ברייטער צעשפרייט, ביז ער האָט שוין א שטיק הימל פארנומען. עס איז ראָזעווע-ליכטיק געוואָרן. עס האָבן די שנייען א בלישטשע געטאָג מיט ראָזעווע בריליאַנטן און א שפיל געטאָג אין דער ליכטיקער פרישקייט. בלויז דער וואלד איז נאָך א ביסל פארשלאָפן. צעשפרייט די יאָדל-דיקע לאפּעס, שטייען די בייער באשנייטע און שלעסעריקע און פוילן זיך אופ-צוכאַפן פון שלאָפּ.

פונקט אזא פרימאָרגן ווי הינט, א רויטער און א זוניקער, האָט דעמלט אין מיינ פענצטער אריינגעשמינט, און איך האָב זיך דאן אופגעכאַפט פון דער שווער געשלאָפענער נאַכט.

נאָך פון נעכטן זיינען די גאַסן געווען אומרויך. אינדערלופטן האָבן זיך גע-טרָגן קלאַנגען, וואָס האָבן איבער יונגע הערצער געקלאפט און האָבן די בלוטן וודיק געמאַכט.

הינט זיינען פון פעטערבורג קיין צייטונגען ניט אָנגעקומען. די טעלעגרא-מעס דינטן אָן, או דאָרט, אין דעם ווינט פּעטערבורג, קומט עפעס פאָר. מעוולוועלע, פארווונדערטע און איבערגעשראָקענע מענטשן דרייען זיך ארום איבער די גאַסן, קלייבן זיך אין קופּקעלעך, האלטן זיך ניט לאנג איינינעם, צע-גייען זיך מיט א קוועטש פון פלייצעס נאָך מער פארווונדערטע: — א גאלצ... גאַפּאָן... געפירט די ארבעטער צום קייסער מיט א פעטיציע...

אפילע אינ אונדזער „קאָמונע“ און אפילע דער כאווער מיכקע האָט אויך מיר גאָרניט געקאָנט זאָגן וועגן דעם, וואָס דאָרט אינ פעטערבורג קומט פאָר. דאָס מאָל, דאָס איינציקע מאָל אינ מיין לעבן, האָב איך מיכקען ניט געגלייבט, איך האָב געהאט א כשאד, אז היינט זאָגט ער מיר ניט דאָס, וואָס ער ווייסט... אפאָנעם, א שטרענג קאָנספיראטיווער איניען.

וואָס איז דאָס אזוינס א פעטיציע? צום ערשטן מאָל אינ מיין לעבן הער איך אזא וואָרט. און פונדעסטוועגן שטויס איך זיך אָן, איך שטעל זיך פאָר: א לאנג שטיק פאנאנדערגעוויקלטן פארמעט, פארשריבן מיט קליינע אויסעלעכ — דאָס מוז זיין א פעטיציע. נאָר ניט דאָס אינטערעסירט מיך איצט. גענוי וועגן דעם וועל איך דערגיין אפ מיין קרייזל... מיך ווונדערן די נייע יעדעס, זיי זיינען אזעלכע ניט קלאָרע, ניט פארשטענדלעכע, און פון מינוט צו מינוט ווערן זיי אלץ שפאנענדיקער און אופרייצנדיקער.

— די ארבעטער זיינען געגאנגען בעטן דעם קייסער, און מע האָט זיי צעשאַסן...
„בעטן“? ..!

איך בין נאָך גאָר א יונג יאטל, אינ דער באוועגונג בלויז צוויי יאָר, אָבער איך ווייס שוין, אז א קייסער בעט מען ניט, א קייסער שלידערט מען אראָפ פון טראָן.

איך באגעגן זיך מיט מייןע כאוויירימ פון קרייז, און פון אלעמען הער איך איינע און די זעלבע פראגע:

— א גאלעכ?.. א פעטיציע?.. געבעטן?..

אפ איין מינוט פארגעסן מיר אלע דאָס שטרענגע וואָרט „קאָנספיראציע“. מיר זיינען אפ די גאסן, מיר לויפן אום איינע צו די אנדערע. מיר זיינען ניט ווייניקער מעווולוויל, ווי די צעשרויפטע בירגער פון גאס.

מיר האָבן א כאווער, וועלכע מיר רופן „שווארצער בערלינטשיק“. צו אָס דעם בערלינטשיקן דארפ מען אריינלויפן, דערגיין עפעס נייס — זיינע א שוועסטער איז א קורסיסטקע און האָט היינט אינדערפרי געדארפט קומען פון פעטערבורג. זי מוז אלץ וויסן: וויבאלד א קורסיסטקע, איז זי דאָך בעפירערש א „באקאנטע“... פאר אונדז, פאר דער יונגער כעווער, זיינען די געשעענישן ביכלאל געווען אויסערגעוויינלעכ. אינ דער לופט האָט זיך געפילט אזא מינ שטורעם, אז עס האָט געמוזט קומען צו א דעמאָנסטראציע. א דעמאָנסטראציע... איין קלייניקייט — א דעמאָנסטראציע!

דער גרעסטער טייל פון אונדזער קרייז האָט שוין לאנג געווארט אפ א דע-מאָנסטראציע. ביז אהער האָבן מיר בלויז געהערט פון א דעמאָנסטראציע, אָבער געזען האָבן מיר זי נאָך ניט.

און איצט — אָט דוקט זי זיך אָן, אָט די גראנדיעזע דעמאָנסטראציע, אינ וועלכער מיר אלע וועלן נעמען אן אָנטייל... מיר וועלן זיין אפ א דעמאָנסטרא-ציע.

1 א באקאנטער האָט אמאָל געהייסן א מענטש, וואָס האָט א שטעט צו ער רעפּליציאָנערער באוועגונג.

ציע... — און צוואמען מיט דער גרויסקייט פון דער דעמאָנסטראציע רוקט זיך אָן אויך איר גרויזאמקייט. מיר האָבן ניט איינ מאָל געהערט, אז אפ א דעמאָנסטראציע פליען אָן קאזאקן. זיי שניידן זיך אריין אין דער מאסע, הייבן אָן צו האקן מיט די שווערדן, שינדן מיט די נאהייקעס, שטעכן מיט די פיקעס... אָבער ווער טראכט עס וועגן דעם... דאָס איז דאָך בעמיילע אוי: איז נאָר א דעמאָנסטראציע—מוזן זיין קאזאקן, שפיוג, קאַרבאַנעס... עפעס דאָס וואָרט „קאַרבאַנעס“ אליין האָט איצט אויסגעזען פּייערלעך און נאָגט...

אזיגער צוועלף באַטאָג האָט מען אונדו אָנגעזאָגט:

— היינט צו זיבן אזיגער דארף מען זיין אפ דער קאָנספּיראטיווער דירע.

א טאָג א גאנצע ביז איך אומגעפאָרן אהער און אהין פון אומגעדולד, ווי

דערווארט מען שוין זיבן אזיגער אין אָוונט!

מיט צעפלאַמטע פענעמער און נאָך מער צעפלאַמטע פאנטאזיעס זיינען מיר אלע היינט געקומען אפ אונדער קאָנספּיראטיווער דירע. היינט איז אומגעוויינלעך טומלדיק בא אונדו. אלע ריידן, גיבן איבער די אַינדרוקן פון טאָג. דער „שוואר-צער בערלינטשיק“ דערציילט: זיין שוועסטער איז טאקע געקומען פון פעטערבורג. הונדערטער טויזנטער ארבעטער זיינען געגאנגען צום קייסערלעכן פאלאצ. זיי זיינען געגאנגען פרידלעך, זיי האָבן געוואָלט בעטן באַם קייסער פרייהייט. מיט געטש-קעם אָנשטאָט פאָנען זיינען זיי געגאנגען... און דער גאנצער פלאצ כאַרב קייסערלעכן פאלאצ איז געווען באַדעקט מיט קאַרבאַנעס... טויזנטער ארבעטער זיינען, צעשטאָסענע און פארווונדעטע, געלעגן אפ די גאסן... און באַנאכט, ווען די גאנצע שטאָט איז געווען פארהילט אין שלאָפ, האָט מען די קאַרבאַנעס אינטערגעקליבן און אין פראַכט-וואַגאַנעס האָט מען זיי ארויסגעפירט הינטער דער שטאָט און דאָרט ערגעץ באַגראָבן, מע ווייסט ניט ווי.

אָט דאָס דערציילט דער „שוואַרצער בערלינטשיק“. אָבער אויך ער קאָן אונדו ניט ענטפערן אפ דער פראגע: ווער איז דאָס דער גאפאָן, דער גאלעך? ניט שוין זשע איז ער אויך אן איסקראָוועצ?.. און עפּשער איז ער גאָר א באַוויסטער צעקיסט, נאָר ער האָט זיך איבערגעטאָן פאר א גאלעך?

דריי שטילע קלעפּ איז ווינקל פונעם לאָדן. דאָס איז ער... אונדזער פאָר-שטייער. עס ווערט שטיל און אָנגעשטרענגט. אלע ווערן מיטאמאָל שטום, און יעדערער אַיילט זיך צו פארנעמען אן אָרט. מע זיצט און מע ווארט. בלויז איינ כאַווער גייט אים באַגעגענען.

א מאַדנע זאך: דער פאָרשטייער גייט היינט עפעס אזוי שטיל, קוים וואָס ער רירט זיך פון אָרט. ער איז פארשוויצט. ער שטייט אינמיטן שטוב, און מיר באַ-מערקן— ער איז מאַדנע גראָב געוואָרן... וואָס איז מיט אים? ער האָט זיך געשטעלט באַם ברעג טיש, האָט אלעמען ארוטגעקוקט. מיר זיינען פארגאפּט.

— אלע זיינען דאָ?

— אלע.

— און דאָרט (ער טוט א ווונק אפּן צימער הינטער דער וואַנט) איז קיינער

ניטאָ?

— ניין.

— די מיסע איז אוי, כאוויירימ. היינט וועט מען דארפן „שנייענ“ די גאסן. דאָס מאָל דארט מען אָבער זיין באַזונדערס פּאַרויכטיק. די גאסן זיינען פול מיט שפּיקעס. עס וועלן היינט בעפּיירעש זיין אַרעסטן. איך אליין וועל אייך היינט אלעמען דורכלאָזן. איך פאל פון אן אַרעסט, זאָלט איר וויסן ווי זיך צו האַלטן: קיינ שום אַדרעסן ניט אָנווייזן. קיינ געמען ניט אָנרופּן. טאָמער שטעלט מען אייך פּאַנעם-על-פּאַנעם און מע פּרעגט אייך, צי איר זייט ניט באַקאנט, זאָלט איר זאָגן, אז ניט. איר קענט ניט איינע די אַנדערע. איר ווייסט ביכלאל ניט פון וואָס צו זאָגן. די בלעטלעך האָט אייך געגעבן עפעס א פּאַרשוינ, איר האָט גע- מיינט, אז דאָס זיינען מוידאָעס. ער האָט אייך געגעבן א רובל און האָט גע- זאָגט: — טייל פּאַנאָדער.

מיד זיינען געווען מיט אָפענע מיללער און האָבן געשלונגען יעדעס וואָרט זינס. יעדעס וואָרט זינס איז פאר אונדז געווען א געזעצ. ער האָט זיך צעשפּיליעט, פּאַנאָדערדעגערונג די סטריקלעך און ענדלעך אַראָפּגענומען פון זיך עטלעכע דיקע פּלאַסטן, מאַצעס און אוועקגעלייגט אפן טיש.

— כאוויירימ, — האָט ער געזאָגט, טיילנדיק די פּראָקלאַמאציעס, — דער קאָמיטעט האָט געגעבן א דירעקטיוו, אז מע זאָל זיך גרייטן צו אן אלגעמיינעם שטרעיק, אלס פּראָטעסט קעגן דער פעטערבורגער בלוט-באַד... טויזנטער אַרבעטער זיינען געפאלן אפ די גאסן פון פעטערבורג. טויזנטער אַרבעטער ליגן פּאַרווונדעטע אין די שפּיטאַלן, אפ פּריוואַטע דירעס... נאָר קיינמאָל זיינען מיר נאָך ניט געווען אויך נאָענט צו א רעוואָלוציע, ווי גראָד איצט...

מיט אייך מאָל און אויפיל וויכטיקע געשעענישן... אייך קלייניקייט: „קאָמי- טעט“ „דירעקטיוו“, „אן אלגעמיינער שטרעיק“... „ערעו א רעוואָלוציע“... אלע ווערטער אוועלכע וויכטיקע, שטרענגע, גרויזאמע, געהיימיספולע אינ... אזעלכע געגארטע...

דער פּאַרשטייער האָט צעטיילט די פּראָקלאַמאציעס, ער האָט אָנגעצייכנט די ראיאָנען. מיטאמאָל האָט ער א פּרעג געטאָן:

— איינער אייגענע דירעס זיינען דיין? אויב מע וועט בא עמעצן געפינען אומלעגאלע ליטעראַטור, וועט ער אוועק איך „לאנגן חעג“, ער קאָגן אויך דורכ- וואַרפן דעם גאַנצן איינען. בעסער זאָלן ניט גיין די, וואָס האָבן ניט קיינ ריינע דירעס.

מיד האָט געגעבן א זעצ אין האַרצן: בא מיר ליגן גראָד אומלעגאלע בראַ- שורג... וואָס טוט מען? ניט גיין „שנייענ“, דאָס קאָגן ניט זיין... איך וועל זיך דאָס אליין קיינמאָל ניט מויכל זיין. און אז עס האָט זיך א שאָט געטאָן פון אלעמען: „בא מיר איז ריינ“, האָבן איך אויך געזאָגט, אז בא מיר איז די דירע ריינ.

אן אָנגעלאָדענער מיט בלעטלעך ביז איך א וויילע געשטאַנגן אין צימער, איך האָב געדאַרפט ארויסגיין דער לעצטער. מיר זיינען געבליבן באַנאָד מיטן „שוואַרצן בערלינטשיק“. ער האָט אומגעשפּאַנט א פּריילעכער, א לעבעדיקער

איבערן צימער: ער האָט געווארט, עס זאָל אדורכ די צען — פופצן מינוט, וואָס
 ער האָט געדארפט איבערווארטן, ביז דער כאווער, וואָס איז ארויס פאר אים,
 זאָל איתגאנצן פארשווינדן... ער איז געווען פריילעך און האָט אונטערגעפלימט.
 — אָט איצט וועט זיך ערשט אָנהייבן! אָט איצט וועלן מיר ערשט א לעב
 טאָג! — ער האָט זיך אָפגעשטעלט אנטקעגן מיר און האָט פּעסט ארויסגעזאָגט:
 — בעסער צו שטארבן אין קאמפ, איידער צו לעבן אין פּרזיהייט!
 דער געדאנק האָט א בליץ געטאָגן בא מיר אין קאָפּ. ער איז מיר גוואלדיק
 געפּעלט געוואָרן. ער איז געווען אין איינקלאנג מיט די שטימונגען, וואָס האָבן
 אונדז אלעמען דאג באהערשט. „פאלן ווי א העלד!.. פאלן אין קאמפ!.. איין
 קלייניקייט — פאלן אין קאמפ!.. די קומענדיקע דוירעס וועלן דערציילן וועגן איי-
 נעם א יונגן יאט, וואָס איז געפאלן אפ די באדיקאדן אין קאמפ מיט דער
 זעלבסטהערשונג, ווי די געשיכטע דערציילט וועגן די קליינע קינדער, וואָס האָבן
 געקעמפט מיט זייערע עלטערן אין דער צייט פון דער באריזשער קאָמונע...“
 און די פּאנטאזיע האָט מיך שוין געטרעגן איבער באדיקאדן און דעמאָג-
 סטראציעס.

דער „שווארצער בערלינטשיק“ האָט שוין געדארפט אוועקגיין. ער האָט מיר
 אויסגעשטרעקט א האנט, א דרייסטע און כאווערישע.
 — זיי געזונט! עפּשער זענען מיר זיך צום לעצטן מאָל. עפּשער וועט אונדז
 ווי-ניט-אין א ווינקל טרעפן א קויל פון דעם פּוינע — זאָל גיט ציטערן דיין
 הארץ. זאָל דאָס לעצטע וואָרט דינס זיין: — א קלאַלע דער בארפלוכטער אָרדע-
 נונג! לעבן זאָל די רעוואָלוציע!
 איך האָב אויף א ציטער געטאָגן. מיר האָבן זיך צעקושט.

2

מיין ראיאָגן איז ווייט הינטער דער שטאָט, ער איז מיר זייער ווייניק באקאנט,
 איך בין בלויז איין מאָל דאָרט געווען.
 — דאָס איז דער גרעסטער פּאבריק-ראיאָגן אין שטאָט. דאָרט געפינען זיך אזעל-
 כע גרויסע זאוואָדן, ווי דער באלטישער וואגאַנען-זאוואָד, וואָס ציילט ביז זיבן
 טויזנט ארבעטער, דאָרט געפינט זיך „פעניקס“ — א וואגאַנען-זאוואָד, וואָס ציילט
 פינף טויזנט ארבעטער.
 אָבער אהיין דערקלעבן זיך איז שווער. מע דארף דורכגיין קימאט די גאנצע
 שטאָט.

אן אָנגעלאָדענער מיט בלעטלעך, בין איך ארויס אפ דער גאס. א טונקלער
 הימל מיט א פּראָסטיקן ווינט. איך קלייב זיך דורך דורך פארשיידענע קליינע און
 גרעסערע געסלעך אפּן אלעקסאנדער-בולוואר. די גאסן זינען פינצטער און איין-
 זאם, בלויז ווען-ניט-ווען לויפט דורך אן איינזאמע פיגור, לויפט דורך און פאר-
 שווינדט הינטער א טויער... די שאָטנדיקייט פון זיי גאסן און די איינזאמע פיגורן
 הייבן אָן צו ווארפן אפ מיר אן איימע. עס הייבט מיך אָן פארדריסן:
 דער פּאַרשטייער האָט געזאָגט, אז אויב ווער עס האָט בא זיך גיט קיין

רײַנע דירע, זאָל בעסער ניט גײַן... פֿאַרוואָס בית איך געגאנגען? פֿאַרוואָס האָב איך געלײַגט?.. און וואָס ציטער איך? וואָס האָב איך זיך דערשראָקן? פֿאַר א שפּיק?.. טויזנטער אַרבעטער אין פעטערבורג זײַנען דערשאָסן געוואָרן, און איך האָב מוירע פֿאַר א שפּיק... בעסער צו שטאַרבן אין קאַמפּ אײַדער צו לעבן אין פֿרײַהײַט. בערלינטשיק איז געווען פֿרײַלעך, און איך?.. מײַס, זײַער מײַס... מײַט ציטערן קאָן מיך נאָך מער אַרויסגעבן... אזוי — גײַט זיך א ייִנגל אײַבער דער גאַס, ווער טראַכט וועגן אים, ווער ווייסט פֿון אים. אָבער ווי נאָך איך וועל זיך נעמען שרעקן און אַרומקוקן זיך, דאַן וועט מען גלײַך באַמערקן: עפעס ניט קײַן פֿאַשעט ייִנגל...

את מיטאַמאָל פֿליס מיר דורך אין מויעך, ווי א בליצ:
— מיכקע!..

אויב מע וועט מיך אַרעסטירן און מיץ וועט מאַכן בא מיר אן אונטערזוכונג, וועט מען שוין בעמײַלע מיכקען אַרעסטירן. אײַבער מיר וועט מען אַרעסטירן דעם בעסטן רעוואָלוציאָנער — מיכקע אַבראַמאָוויטש... גײַן, דאָס טאָר ניט זײַן. איך מוז אוועקגיין דרייסט, זיכער, ווי בערלינטשיק. ער האָט געזונגען, ער איז געווען פֿרײַלעך. יאָ, נאָך אזוי דאַרף זײַן א רעוואָלוציאָנער... און איך בין אוועק דרייסטער, זיכערער, איך האָב פֿאַרטריבן פֿון זיך די מוירע...

מיכקע איז געווען א בערשטער. ער איז געווען זײַער א לעבעדיקער, א פֿרײַלעכער, האָט שטענדיק געזונגען אזוי האַרציק און שײַן. ער האָט געזונגען אָן א שיר רעוואָלוציאָנערע לידער, וואָס איך האָב געהערט נאָך פֿון אים אַלײַן. איך בין כױשעד, אז די לידער — און די מוזיק צו זיי האָט ער אַלײַן כאַרפּאַסט. ער האָט געהאַט א באַזונדערע פּײַקײַט צו דערציילן מײַסעס. די מײַסעס פֿלעגן בא אים אַרויסקומען אזוי לעבעדיק, אז מע האָט די געשעעניש מאַמעש געזען פֿאַר די אויגן. באַזונדערס האָט ער ליב געהאַט צו דערציילן מײַסעס פֿון דער פֿאַריזשער קאַמונע. דאָ פֿלעגט זײַן פֿאַנטאַזיע אזוי צושמידן דעם צוהערער, אז עס איז אומעגלעך געווען אָפּצורײַסן זיך פֿון אים. אז איך האָב שפּעטער געלייענט וועגן דער פֿאַריזשער קאַמונע, האָב איך אין קײַן בוך אַזעלכע מײַסעס ניט באַגעגנט. מיכקע האָט זיי בעפֿירעש אַויסגעטראַכט. סײַ די לידער, סײַ די דערציילונגען זײַנען אָן סאַפעק געווען זײַנע אײַגענע שאַפֿונגען.

מיט דעם דאָזיקן מיכקען האָב איך געווינט אין שײַנעס. איך האָב אים זײַער ליב געהאַט פֿאַר זײַן פֿאַשעמקײַט, פֿאַר זײַן כאַווערישן באַגײַן זיך מלך מיר, ניט געקוקט דערפֿון, וואָס איך בין נאָך דאַן געווען נאָך א יונגער יאַט. וועגן אים האָט מען בא אונדז אין דער „קאַמונע“ ניט אײַן אױסטערלישע מײַסע דער-צײַלט. ער פֿלעגט קונציק אײַנאַרדענען קאַנספּיראַטיווע דירעס און אָפּהײַטן זיי פֿון א ביזן פֿאַליצימיש אויג. ער האָט ניט אײַן מאָל געראַטעוועט אַרבעטער-פֿאַרזאַמ-לונגען פֿון א דורכפֿאַל, בלויז אַדאַנק זײַן געשיקטקײַט... פֿאַר מיר איז מיכקע געווען דער אידעאַל פֿון א רעוואָלוציאָנער...

און אָט דער דאָזיקער מיכקע איז געווען אין געפֿאַר אַרעסטירט צו ווערן אײַבער מײַן ניט פֿאַרזיכטיקײַט. ערשט אַיצט האָב איך פֿאַרשטאַנען, ווי ניט ריכ-

טיק איך האָב געטאָגן, וואָס איך האָב געלייקנט, און געזאָגט, אז מײַן דירע איז
א רײַנע. מע טאָר אזוי קינמאָל נײַט טאָגן. פון דער פּאַרטיי טאָר מען קײַן
זאך נײַט לײַקענען.

דער אלעקסאנדער-בולוואר איז פארגאסן מיט ליכט און איז געפאקט מיט מענטשן.
אויב איך דעם טומל האָב איך זײַך דערפילט. זיכערער: ווער וועט מיך אָס דאָ
באמערקן? אלטמאלס, איז דאָ זייער גרינג צו אנטלויפן, איך פאל אויב איך וועל
באמערקן, אז מע שפירט מיר נאָך.

איך בין שוין געגאנגען פיל לעבעדיקער, פיל דרייסטער. ערשט איצט האָב
איך דערפילט, ווי גוט עס איז צו פאלן אין קאמפ! אָבער איך דער זעלבער
צײַט האָט זיך מיר גראָד איצט געוואָלט דורכפירן ביזן סאָפּ מײַן אופגאבע, מע
זאָל מיך נײַט ארעסטירן: געווען איז אזא געפאר און ארויס טרוקן.
איך בין געגאנגען איבער די הויפן פון פאבריק-קווארטאל און האָב געשנייט.
אָט איז שוין דאָס לעצטע הויז. איך גיב אָפּ א גאנצ גרויסע צאָל פּראָקלאמא-
ציעס. עטלעכע פּראָקלאמאציעס ווארפן איך אריין אין א בירגהאלע, ווי עס זײַנען
געזעסן עטלעכע ארבעטער. אפן ווינקל איז געשטאנען א גאָראָדאָוואָ, און מיר
האָט זיך געוואָלט אים אַננטער דער נאָז אָפּטאָגן א שפּיצל.

עס איז שוין געווען אזיגער צען אין אָוונט, ווען איך בין געגאנגען אהיים.
איצט האָב איך שוין די ארבעט דורכגעפירט. איצט בין איך שוין זיכער, אז
מיכען וועט מען איבער מיר נײַט ארעסטירן. איך בין נײַט געגאנגען, נאָר עס
האָט מיך געטראָגן אינדערלופטן. און וואָס מערער איך האָב זיך דערנענטערט
צו דער היים, איז אלץ גרעסער געוואָרן מײַן סימכע. באלד וועל איך קומען
אין מײַן קאָמונע. איך וועל טרעפן מיכען און וועל אים אלץ דערציילן, אפילע
דאָס, אז איך האָב מוירע געהאט, וועל איך אים אויך דערציילן. יא, מיכען
וועל איך דערציילן! מיכען! איך דעם מאָמענט האָב איך אים באזונדערס ליב
געהאט. איך האָב זיך דערמאָנט ווי מיכען האָט מיך געלערנט צו זײַן א קעם-
פער, ווי ער האָט מיט מיר שטודירט די קונסט פון קאָנספּיראציע, ווי ער האָט
מיך דערציילט אינעם גײַסט פון אן אנדער מענטש, אזא, וועלכער זאָל ווערט זײַן
דעם נאָמען סאָציאליסט. דאָס דארט זײַן גאָר א באזונדער סאָרט מענטשן—פלעגט
ער זאָגן—א מענטש, וואָס זאָל זײַן פול מיט ליבע און פול מיט האס: מיט
ליבע צום פּאָלקס-מענטש, צו דעם, וועלכער איז אונטערדריקט, וועלכער איז גע-
פענטעט... און מיט האס צו אלע די, וואָס אונטערדריקן, וועלכע לאָזן א קאָפּ
נײַט אופהייבן, וועלכע לעבן, ווי שפּיגעל, פון יענעם בלוט און שווייס... אָט די
דארפן מען האסן אָן א גרענעצ, פאר אָט די איז קײַן שום בארעכטיקונג נײַטאָ.
זיי דארפן מען צעקוועטשן, ווי מע צעקוועטשט א שפּיגל, א וואנצ, אָן קײַן שום
ראכמאָנעס.

יעדעס מאָל נאָך אזא געשפרעכ מיט מיכען, פלעג איך שאַענלאנג אומגיין
און טראכטן וועגן דעם, וואָס פאר א מענטש איך דארפן זײַן. איך האָב אין
אזעלכע מאָמענטן געפילט א באזונדער פאראנטוואָרטלעכקייט פאר יעדער פארטיי-
שער ארבעט. א סאָציאליסט איז גאָר אן אנדער סאָרט מענטש—האָב איך גע-
טראכט—און מע דארפן אויסקעמפן איך זיך אָט דעם סאָרט מענטש...

אז איך בין געקומען אהיים, איז אונדזער קאָממען שוין געווען פול, נאָר
 איינער האָט געפעלט. עס האָט געפעלט מיכקע. ער האָט אָנגעוואָנט, מע זאָל
 ריינ מאכט בא אונדז אין אלע ווינקלעך -- עס קלייבט זיך, געסטע צו אונדז, ער
 וועט קומען זייען, שפעט, אָדער עפּשער וועט ער גאָרניש קומען.
 איך בין געבליבן. און עלנטער צווישן דעם גאנצן אוילעם. מע האָט א סאך
 גערעדט וועגן די געשעענישן אין פעטערבורג, וועגן דעם, אז אויך בא אונדז
 גרייט זיך די ארבעטער צו פּראָטעסטירן קעגן דער בלוט-באָד... איך האָב דאָס
 אלץ געוויסט, דאָס אלץ איז זייער אינטערעסאנט, אָבער... מיכקע איז ניטאָ... און
 ווער ווייסט, ווו ער איז, צי וועט מיט אים עפעס גיט טרעפן?..
 א מידער פּוּט אזא, גרויסן טאָג און א באומרוקסער דערפּוּט, וואָס מיכקע
 איז ניטאָ, האָב איך זיך אריינגעוואָרפן אין בעט און בין באלד איינגעשלאָפּן.

3

אן אויסגעשטערנטער הימל א שטילער פּראָסט. עס קליינגען קייטן. מיינע
 הענט זיינען געשמידט. איינ האנט איז צוגעשמידט צו מיכקע. מיר גייען איינער
 לעבן אנדערן און שטילערהייט דריקט מיר איינער דעם צווייטן די הענט. מיר
 זיינען פריילעך. מיר גייען מיט הילכיקע טריט אין, לאנג וועג... מיר זיינען
 ביידע פארמישפעט אפ קאטאָרגע. מיטאמאָל האָט דער זשאנדארם, וואָס באגלייט
 אונדז, א ריזיגע דעווע געטאָן: -- "סמירנאָ!" אלע האָבן זיך אָפּגעשטעלט, נאָר איינ
 מיכקע, "און נאָר איז איך, גייען פּאַרויס. מיר שטעלן זיך ניט אָפּ. דער זשאנ-
 דארם שרייט: "שטייט! איך שייט!" נאָר מיר גייען פּאַרויס. מיכקע האָט א קער
 געטאָן דעם קאָפּ און האָט אויסגעשרייען: "בעסער צו שטארבן אין קאמף איידער
 צו לעבן אין פרייהייט!" איז דער מינוט האָט א ציטער געטאָן די לופט. א קויל
 האָט א פּייט געטאָן, און מיכקע...

איך האָב זיך אומגעכאַפט.

איך טו זיך א זעץ אין בעט און בלייב אזוי זיצן געפלעפּט. מיכקע איז
 ניטאָ. מיכקע האָט מען געשאָט...

איך לויפּ צו צום סענצטערל און קוק אריין אין הויפּ. א ריינער הימל מיט
 בלאסע שטערן און א מאָדנע טרויעריקע שטילקייט.
 א קלאפּ איז טיר.

אן אונטערזוכונג! עס טוט א טיאָקע אין הארצן. מיכקע! מע האָט אים
 ארעסטירט, און איצט גייט מען מאכט בא אים אן אונטערזוכונג. אָדער עפּשער
 איז נאָך מיר נאָכגעוואנגען א שפּיק, ווען איך האָב, צעשנייט די בלעטלעך,
 און האָט אויסגעשפּירט מיין דירע, און איצט איז מען געקומען מיך ארעסטירן?
 און מיטאמאָל ווער איך אָנגעשטרענגט-קאלט. מיכקע האָט מען ארעסטירט, דארט
 איך אויך ארעסטירט ווערן. ווען איך וויל זיין א מיטגליד פון פארטיי, דארט
 איך ווייסן דעם טאם פון טפיסע. רויק נעם איך אום דעם פריטטאווי מיט די
 זשאנדארמען. איך שטיי מיט א קאלט שטיינערן פּאַנעם אנטקעגן זיי, די הענט איז די
 קעשענעס און ענטפער קורצ.

נאָכ א קלאַפּ א שטאַרקערער—אונד עס הערט זיך אפּ ייִדיש:

— עפנט, עפנט אופ.

איך דערקען מיכקעס קאָל. איך איינ סעקונדע ביז איך בא דער טיך.
— מיכקע!

— וואָס איז, עס איז עפעס געשען? פארוואָס ביסטו אָנגעטאָגן?

— ניין, עס האָט גאָרניט געטראָפּן. איך האָב נישט געקאָנט שלאָפּן. מיר האָט

זיך געכאַלעמט, אז...

— וואָס?

— אז מע האָט איך געשאָסן.

ער האָט זיך ברייט אונד פריילעך צעלאַכט.

— וועסטו מיך פארבייטן!... — אונד ער האָט מיך ארוםגענומען. מיר זיינען

אריין אינ צימער.

— טראכט נישט וועגן טויט. אונד זאָל דיך נישט פארדריסן, ווען איך וועל וווּ-

עס-איז דערהארגעט ווערן. זאָל מיין טויט וועקן איך דיר נאָך איך געפיל—א

שטאַרק געפיל פונד נעקאָמע צו די מערדער. אייביק נישט באַרויקן זיך, נישט

אוועקלייגן דאָס געווער, ביזוואנען די ענדגילטיקע באַפרייגונג וועט נישט קומען.

— בעסער צו שטארבן איך קאמפּ, איידער צו לעבן איך פרייהייט, — האָב איך

מיטאַמאָל אויסגעשאָסן.

— ווי האָסטו געזאָגט?

איך האָב איבערגעכאזערט בערלינטשיקס געדאַנק, וואָס איז מיר אזוי שטאַרק

געווען צום האַרצן.

— וואָס פאר א כאַכעם האָט עס דיר געזאָגט? אָדער עפּשער האָסטו זיך

אליין דערטראכט צו אזא טיכל?

איך האָב אראָפּגעלאָזט די אויגן. „איז דאָס דען נישט ריכטיק?“ — האָב איך א

טראכט געטאָגן.

— דאָס האָט היינט איינער א כאווער אונדזערער געזאָגט... דער „שוואַרצער

בערלינטשיק“. מיר דוכט, אז דאָס איז א ריכטיקער געדאַנק...

— דאָס איז א פראזע, א געצאצקעטע פראזע אונד נישט מער. איך וויל קיין

געוויסע נישט זאָגן— אָבער מיר דוכט, אז דיין דאָזיקער כאווער וועט איך קאמפּ

נישט שטארבן, אונד אויב ער וועט דערלעבן די פרייהייט, וועט ער זיך אויסגעצייכנט

איינאַרדענען אונד ער וועט זיך באלד אָפּקילן, דיין כאווער, וויל ער פאר-

שטייט נישט דעם טאָכ. דער טאָכ איז בא אונדז די פרייהייט. דערפאר קעמפּן מיר

פאר דער פרייהייט, אפילע דאן, ווען זי וועט קימען נישט פאר אונדז, נאָך פאר

אונדזערע קינדער אונד קינדס-קינדער. מיר ווייסן, אז קיין שום פרייהייט גיט זיך

נישט אָן קאַרבאָנעס... אָבער דער ציל אונדזערער איז לעבן איך פרייהייט. אונד

אָן פרייהייט איז בעסער נישט צו לעבן. אונד טאקע דעריבער זיינען מיר גרייט

אָפּצוגעבן אונדזער לעבן פאר איר.

— אָט איז אפּ היינט פיר אזויגער באַטאָג, — האָט ער נאָכ א ווילע שוויגן

געזאָגט, — באַשטימט געוואָרן אן אלגעמיינער שטויק אונד א דעמאָנסטראציע. עס

קאָן זיינן, אז איך וועל וווּ-עס-איז איך א ווינקעלע דערשאָסן ווערן. וויין נישט,

זיי גיט אומעטיק. איך בין זיכער, אז איך וועל שטארבן דויך. ווייל ווער וועט קעמפן פאר אונדזער פרייהייט, אויב גיט מיר אליין? הער זיך ווייניקער צו צו דינע ינגלעך און טראכט זיך בעסער אריין אין דעם, וואָס דו הערסט. מיר האָבן זיך געזעצט טרינקען טיי. עס איז געווען א פארטאָג פון יענע פארטאָג, וואָס פארגעדענקען זיך אפן גאנצן לעבן.

4

עס איז אָנגעקומען דער היסטאָרישער טאָג. צו עלפ אזויגער בין איך געווען אין גאס. די גאס איז אופגעשרויפט און אָנגעשטרענגט.

איך גאס רעהערן מיר — עפעס טוט זיך אין פאָליטערישן אינסטיטוט. מיר — איך און עטלעכע כאוויירן פון אונדזער קרייז, צווישן זיי אויך דער שווארצער בערלינטשיק, — לויפן צום פאָליטעכנישן אינסטיטוט, דאָרט דערוויסן מיר זיך: די סטודענטן האָבן זיך פארקליבן אין אינסטיטוט. דאָרט קומט פאָר א גרויסער מי-טינג. מע מוז זיך אריינכאפן אהין. מיר לויפן אום, דרייען זיך אהין און אהער. די גאסן זיינען פארטולט מיט פאָליציי, ווו-גיט-ווו ווייזן זיך קאזאקן. זיי זיינען סומע-בייז. זייערע געקרייזלטע קוטשמעס און גאזלאַנישע פענעמער ווארפן אָן אן איימע. נאָר מיר קוקן אפ קיינעם גיט — מיר האָבן היינט פאר קיינעם קיינ מוירע גיט. מיט אימפעט, קינדיש-צעפלאמט לויפן מיר צום פאָליטעכנישן אינסטי-טוט. צוגיין אָבער צו אימ קאָן מען שוין גיט. ער איז פון אלע זייטן ארום-גערינגלט מיט סאָלדאטן און פאָליציי. איך בין אפ די אלייען אנטקעגן אינסטי-טוט. לעבן מיר איז דער שווארצער בערלינטשיק. זיי קליין, דאר און שווארצ פענעמל איז אָנגעשטרענגט. די אויגן ברענען. די ברילן זיינע טאנצן אום אפ זיי דאר נעול.

— נו, מירן זיך דורכשטופן אהין?

— דו זעסט דאָך, אז מע קאָן גיט, אָט איז זער אָפיצער, אָט זיינען סאָל-דאטן.

— און מיר וועלן גיין, זאָלן זיי פרווון שטעכנ מיט באַנגעטן! דאָס וועט ארויסרופן נאָך מער צאָרן פון דעם אוילעם...

— בעסער שטארבן אין קאמפ, איידער לעבן אין פרייהייט? — האָב איך ארויסגערעדט איראָניש...

— אוואדע!

— דו האָסט גוט באַטראַכט, וואָס דו האָסט געזאָגט? — האָב איך אים געענט-פערט, פרווונדיק זיי אַזוי באלערנדיק, ווי מיכקע. נאָר דאָ האָט אונדז עמעצער א שטיס געטאָן, און מיר האָבן זיך צעשיידט.

דער אָפיצער, וואָס גיט ארום א בייזער, אָנגעצונדענער, איז צוגעלאָפן צום פריסטאוו און האָט אים עפעס שטיל געזאָגט. באלד דערוויסט מען זיך אין אוילעם, אז די סטודענטן האָט מען געגעבן צען מינוט צייט. מע האָט זיי גע-שטעלט אן אולטימאטום: פאנאנדערגיין זיך, אויב גיט, שיסט מען.

דער פריסטאוו מיטן אָפּיצער לויפן צו צום אוילעם און פּאָדערן פּאנאנדער-
גיין זיך, נאָר דער אוילעם רירט זיך ניט פון אָרט.
— איך גיב א סיגנאל! — שרייט אויס דער אָפּיצער. א שטיל-שווייגעניש.
קיינער רירט זיך ניט פון אָרט, נאָר אלעמענס פענלעמער ווערן אָנגעשטרענגט און
אנטשלאָסן. איין סעקונדע איז שטיל, ווי אלע וואָלטן פארטייעט דעם אָטעם.
מיטאמאָל האָט זיך איבערן אוילעם דורכגעטראָגן א דונערנדיקע שטיימ:
— כאוויירן סאָלדאטן!

איך טו זיך א קער — מיכע. ער איז בלאס, פון אונטער זיין באראשקן היטל
זינען ארויסגעקראַכן צוויי דינע שווארצע לאָקן האָר — זינען אויגן פינקלען מיט
צאָרן און אנטשלאָסנקייט.

— כאוויירן סאָלדאטן! איר וועט ניט שיסן אין אייערע אייגענע ברידער!
די ארבעטער זינען אייערע ברידער, זיי ווילן איבערגעבן די ערד אייערע
טאטעס, זיי ווילן פארטרייבן די פריצים פון די דערפער, שיסט ניט אין אייערע
ברידער!

דער אָפּיצער איז צוגעלאָפּן צו מיכען.

— הער אַוּ, איך שיס!

א בלאס פּאָנעם און א קאלטער שטאַלענער בליק.

— אָט דער אָפּיצער, אליין א זון פון א פּאָרעז, הייסט אייך דאָ שיסן
אין די ארבעטער, אין די סטודענטן. און דאָרטן, אין אייערע דערפער, הייסט אָט
דער זעלבער אָפּיצער צעשיסן אייערע טאטעס דערפאר, וואָס זיי ווילן א שטי-
קעלע ערד.

א סיגנאל. די סאָלדאטן שטרענגען זיך אָן. א צווייטער סיגנאל — און די
סאָלדאטן נעמען די ביקסן, נא איזאָטאָוקרן, א שטומער ציטער. און מיטאמאָל
שניידט דורך די לופט דער מעכטיקער ניגן פונעם, אינטערנאַציאָנאַל. דאָס האָבן
די סטודענטן געענטפערט אפן אולטימאַטום. די גאס, די גאַנצע וואנט מענטשן,
וואָס האָבן ארומגערינגלט דעם אינסטיטוט, האָט אויך געענטפערט מיט א מעכטיק
געזאנג.

ווי פארסאמטע מיין זינען אומגעלאָפּן היין-און-הער דער פריסטאוו מיטן
אָפּיצער. זיי האָבן געדראָעט מיט רעוואָלוערן, געפּאָדערט, מע זאָל ווערן שטיל.
קיינער האָט זיי ניט געהערט, דער ניגן פונעם, אינטערנאַציאָנאַל. האָט זיך אלץ
מעכטיקער און מעכטיקער געטראָגן איבער די קעפּ.

דער אָפּיצער איז צוגעפּלויגן צו די סאָלדאטן און האָט א קאָמאַנדעווע געטאָן:

— שיס!

א דונער פון שאָסן — און די מאסע האָט א ציטער געטאָן. פון א זייטיקער
גאס האָט זיך, ווי א בייזער וויכער, א לאָז געטאָן א מייע קאזאקן גלייך אפן
אוילעם. עס איז געוואָרן א גוואלדיקע צעמישעניש. די טיר פון אינסטיטוט האָט
זיך צעפּראלט, און פון דאָרט האָט ארויסגעשפּארט א גרויסער אוילעם סטודענטן.
איבער די קעפּ האָט געפּלאטערט א רויטע פּאָן.

איך בין מיטן גאַנצן אוילעם אָפּגעשטויסן געוואָרן צום פּאַרק.

איך האָב זיך ארופּגעקליבן אס א בוים. פּונווייטן זע איך — א ווילדע צע-

מישעניש פון אוילעם מיט קאזאקן, מיט סאלדאטן. אינדערלופטן פליען שווערדן,
ביקסן, שטיינער, פלעקער.

איך זיצ אפן בוים און קריצ מיט די ציינ, עס ווילט זיך לויפן אהיין צו
אלעמען, איך אָט דעם קאַכיקן קעסל, אריינרייסן זיך אינעם ווילדן האמוין קא-
זאקן, אויסרייסן מיט די נעגל זייערע אויגן, ביסן זיי מיט די ציינ, שלאָגן מיט
די שטייבן איך בויך, איך הארצן, ווי נאָר עס וועט טרעפן, אבי אויסגיטן דעם
פלאמיקן צאָרן פאר דער שוידערלעכער האריגע.

5

עס דערנענטערט זיך די געגארטע שאַ. אפ פיר אויגער איז באשטימט
געוואָרן די דעמאָנסטראַציע.

אָן אַטעם לויפן איך ארום-צו אפ מאַסקווער גאס. איך דערווייט זיך, או
פון באלטישן וואַגאַנען-זאוואָד האָט די דעמאָנסטראַציע א קער געטאָגן איבער די
ליניעס, און פון דאָרט וועט זי צוגיינן גלייך צו קוֹזניעצאָוס פאבריק.
איך בין ארום אפן, רויטן בערגלי.

דאָס ערשטע מאָל איך מיינן לעבן זע איך אזא גראַנדיעזע בילד. געשלאָסענע
רייען פון יאָנטעוודיק-געקליידטע ארבעטער מיט רויטע פאַנען מאַרשירן איבער
די גאסן פראַנק-און-פריי. איך די טריט און אפ די פענעמער — א שטאַלענע
אנטשלאָסנקייט.

— אהערצו קום!

איך טו א קוק — מיט א רויטער פאַן איך דער האנט שטייט מיכקע. איך
לויפן צו צו אימ.

— סטיינט מוילע צו גיין מיט מיר?

— ניינ! — האָב איך אנטשלאָסן געענטפערט.

די טויערן פון דער קוֹזניעצאָווקע זיינען פארשלאָסן. אהינצו איז אוועק א
דעפוטאציע פון די דעמאָנסטראַנטן פירן אונטערהאנדלונגען מיט די ארבעטער,
זיי זאָלן צושטיין צו דער דעמאָנסטראַציע. די שטימונג איז אַנגעשטרענגטע.
אלע ווארטן מיט אומגעוולד.

מיטאמאָל גיבן זיך א פראל אופ די טויערן פון דער קוֹזניעצאָווקע, א קאָ-
לאָסאלע מאסע האָט א שפאר געטאָגן און זיך א שאַט געטאָגן צו דער דעמאָנס-
טראַציע. א הילכיקער הורא-געשריי האָט צעטרייסלט די לופט.
די דעמאָנסטראַציע האָט זיך א ריר געטאָגן.

מיר הייבן זיך אָן דערנענטערן צו דער שטאָט. די גאסן — ווי אויסגעשטאָר-
בענע, די קראַמען — פארמאכט. די באלעבעסלעך און קרעמערלעך האָבן זיך פאר-
שטעקט איך זייערע הייזער און קוקן ארויס דורך שטיקלעך אָפגעבויעגע פאָר-
הענגלעך.

אפ די טראַטוואַרן — א גראַנדיעזער אוילעם. די קאַלאָנע וואקסט.
מיר זיינען שוין הארט בא דער שטאָט. מיר דארפן דורכגיין אונטער דער
בריק, דערנאָך א פאָר קליינע געסלעך — און מיר זיינען איך צענטער.

ער טוט זיך א וואקס... וויל זיך כאפן פאר פיר...

נאָר אָט — מע ווייסט נישט פונוואנען די יעדע האָט זיך גענומען — עס גייט
א קלאנג, אז אונטערן בריק שטייען סאָלדאטן מיט ביקסן.
דער אוילעם האָט א ציטער געטאָן. די צופעליקע מיטלויפער האָבן זיך גע-
נומען אָפּרוקן אָן א זייט און זיינען אוועק אפּ די טראָטווארג. עס איז געוואָרן
א שטיקל צערודערונג. די דעמאָנסטראציע האָט א ציטער געטאָן.
— האלט די פאָן! — מיכקע האָט זיך א קער געטאָן און איבערגעגעבן מיר
די פאָן. א פינטל מיטן אויג — און ער איז שוין איבער די קעפּ פון דער כאסע.
— פאכדאָנים! — האָט א ברומ געטאָן זיין שטימ. — ווער האָט אייך געבעטן,
איר זאָלט גיין מיט אונדז! גייט צו אייערע טאטעס און מאמעס! גייט אינ אַי-
ערע קראָמען! שטערט נישט דער גאנצקייט פון אונדזער דעמאָנסטראציע. — און
ווענדדיק זיך צו די ארבעטער, האָט ער א געשריי געטאָן: — כאוויירימ! דאָס
בלוט פון אונדזערע דערשאַסענע ברידער איז פעטערבורג שרייט און רופט צום
פראָטעסט. נידער מיט די פאכדאָנים! פאָרויס! — ער האָט א געמ געטאָן די קאָן
און האָט א פעסטן שפאן געטאָן פאָרויס.

מיטאמאָל — טראכ, טראכ, טראכ...

א זאלפ — און א דונערדיקע שטימ האָט א געשריי געטאָן;
— לייגט זיך!

פלינק נעמט מיכקע פאנאנדער די שטעקעלעך פון דער פאָן, טוט א פראל
די פאָלעס פון זיין מארינארקע און טוט א לייג די פאָן צום הארצן. ער בא-
ווייזט נאָר אייג קנעפל פון דער מארינארקע פארשפילען און — א-א-א...!
ער טוט זיך א וואקל... וויל זיך כאפן פאר מיר, נאָר א שטרעם מענטשן
ווארפט אונדז אום.

א פינצטערניש האָט א שווינדל געטאָן אינ מינע אויגן. א פאָר זעצ מיט
שטיוול-קנאסל איבערן קאָפּ, אינ בויך, א שארפער שניט איבער די פיס...
מיט דער הילף פון עטלעכע כאוויירימ האָט זיך איינגעגעבן ארוםלייגן מיכ-
קען אפּ א פאיעטאָן, און איך האָב אים אָפּגעפירט אהיים.
א נאכט אינ פיבער... איך בין געזעסן לעבן מיין כאווער, לעבן מיין פריינט...
ער איז מיר איצט טייערער געווען ווי אלע און אלע אינ דער וועלט. איך האָב
געזען, ווי ער גייט אויס, ווי זיינע לעצטע קויכעס פארלאָזן אים...
פינף אויגער פארטאָג דעם סערצנטן יאנוואר פון 1905 יאָר איז מיכקע
אויסגעגאנגען.

איך בין געשטאנען לעבן אים און געקוקט אפּ זיין בלאס פאָנעם. אינ האלדז
האָט געשטיקט, נאָר וויינען האָב איך נישט געקאָנט. עס האָט זיך מיר אויסגע-
דוכט אזוי קליין דאָס וויינען. נישט וויינען, נאָר שרייען האָט זיך געוואָלט, שריי-
ען הויך, אז צעציטערט זאָל ווערן די אלטע פארפלוכטע וועלט.
פאר דער דאָזיקער נאכט בין איך א סאך עלטער געוואָרן. צום ערשטן פאָל
איז פאר מיר אינ די אויגן דער וועג צו דער רעוואָלוציע באצייכנט געוואָרן
מיט בלוט, מיט בלוט פון מיין בעסטן כאווער און ברודער.

מיר האָבן געקײכט פאר געלעכטער

דער אָרטיקער קאָמיטעט פון דער פארטיי-אָרגאניזאציע האָט באשלאָסן צו-
ניפרופן א זיצונג וועגן זייער וויכטיקע איניאַנימ. אין שטאָט האָט זיך געגרייט
א שטרייך. די צייט איז געווען א שווערע. די ערשטע רעוואָליוציע איז געווען
דערשטיקט. די פארטיי-אָרגאניזאציעס זיינען צעשטערט געוואָרן דורך דער זשאנ-
דארמעריע. א טייל מיטגלידער, וואָס האָבן זיך צוגעשמירט צו דער פארטיי, ווען
די רעוואָליוציאָנערע באוועגונג איז געווען אפ דער העכסטער שטופע, איז איצט
אָפגעפאלן. אָס די ברוזשואזע אינטעליגענטלעך האָבן איצט געשפיגן אפ דער
רעוואָליוציע, זיי האָבן אויסגעלאכט יעדן, וואָס האָט נאָך אין זינען געהאט די
רעוואָליוציאָנערע באוועגונג, וואָס האָט נאָך געהאט די מינדסטע שייכעס צו איר.
עס איז געווען שווער צו אָטעמען. מענטשן, מיט וועלכע מע איז נאָך
נעכטן געזעסן בא איינ טיש אפ א זיצונג וועגן פארשידענע פארטיי-איניאַנימ,
זיינען היינט געווען פרעמד, ווייט פון זיך. גאנצ אָפט פלעגט זיך ניט וועלן
ארויסגיין אפ דער גאס, ניט טרעפן זיך מיט קיינעם, ניט זען, ווי מענטשן ווערן
צעלייגט...

אין דער פארטיי-אָרגאניזאציע זיינען געבליבן ווייניק אָנפירנדיקע קויכעס.
דעם דריטן באשטאנד פון קאָמיטעט האָט מען גאָר ניט לאנג ארעסטירט, און
מיר זיינען געבליבן בלויז עטלעכע מענטשן, אפ וועמעס פלייצעס עס האָט זיך
געלייגט די שווערע ארבעט—ניט לאָזן אויסלעשן דעם לעצטן פונק, פון וועלכן
מיר וועלן איך מער גינסטיקע צייטן, וועלכע וועלן גיך אָנקומען, צעבלאָזן א
פלאם.

פראגן זיינען געווען א סאך. מע האָט די ערשטע זאך געדארפט צעשטרייען
דעם קאָשמאר פון אומגלויבן, וואָס איז געהאנגען איבער די מענטשן, און דאָס
האָט מען געקאָנט טאָן בלויז מיט מייסימ: א גוט אָרגאניזירטן שטרייך, וואָס זאָל
ארוםכאַפן די גרעסטע אונטערנעמונגען פון שטאָט און וואָס זאָל געבן פילן די
מאכטהאַבער, אז מיר לעבן, אז דעם פראָלעטאריאט דערשטיקן איז אומעגלעך,
צווייטנס, האָט מען געמוזט ענטפערן מיט א שארף און איבערצייגנדיק וואָרט די
מענטשעלעך, וואָס האָבן איצט געשפיגן אפ דער רעוואָליוציע, וואָס האָבן זי
אָפגעוואָרפן און זיינען פארזונקען געוואָרן אין גאָס-זוכערן און איך שיקרעס.
ניט צוליב זיי האָט מען דאָס געדארפט טאָן. זיי האָבן פאר דער רעוואָליוציע
קיינמאָל קיין באדייטונג ניט געהאט, און איצט זיינען זיי געווען די סאמע גרעסטע

רעאקציאָנערן, און קיין שום פארלאנג זיי איבערצוציען אפ אונדזער זיט איז בא
קיינעם פון אונדז נישט געווען. אָבער גראָד דערפאר, וואָס זיי האָבן אמאָל אינ
דער רעוואָליוציאָנערער באוועגונג עפעס יאָ געטומלט, האָבן זיי איצט געקאָנט האָבן א
גרעסערע ווירקונג אפ מענטשן שוואכע, אפ מענטשן רויע. און דערהויפּט אפ דער יוגנט.
מע האָט אונדז אָנגעזאָגט, אז די זיצונג פון קאָמיטעט וועט זיין ניין אזוי-
גער אינ אָונט. אפ דער זיצונג האָבן געדארפט זיין דריי מיטגלידער פון קאָמי-
טעט און צוויי פאָרשטייער פון די ארבעטער, וואָס האָבן זיך געגרייט צום שטרַייק.
געבליבן איז בא אונדז איינ דייע, א מער זיכערע, ווו עס פלעגט זיך פאר-
זאמלען דער קאָמיטעט. דאָס איז געווען א דירע פון אב אינושעניער, זייער אב
אָנגעווענעם בורזשואז קלאַסער. אונדזערער א כאווער, א סטודענט פון לעצטן
קורס פון פאָליטעכנישן אינסטיטוט, האָט געלערנט דעם אינושעניערס קינדער און
האָט דאָרט געווינט. אָט בא אימ טאקע פלעגן מיר זיך צונויפקלייבן.
עס איז גאנץ פארשטענדלעך, אז מיר האָבן געציטערט איבער דער איינזי-
קער זיכערער דירע, און יעדערער פון אונדז איז מיט א באזונדער פאָרויכטיקייט
געגאנגען אפ דער זיצונג.

עס איז געווען א פינצטערע רעגנדיקע נאכט. א שטודעם-ווינט האָט זיך גע-
טראָגן איבער דער שטאָט, האָט געריסן די דעכער, די בלעכענע טרויבן פון די
טויערן, די שילדן פון די קאָמען. דער הימל איז געווען שווארץ, ווי שווארץ
עס איז געווען די נאכט. בלויז ווען-נישט-ווען פלעגט זיך אפ א סעקונדע אָנציינדן
דער האָריוואָנט און באלד פלעגט די פינצטערניש א זיכער טאָן, א צעשניטענע
אפ העלפט. די גאסן זינען געווען ליידיק. איז זעלבן ווען פלעגט דורכלויפן אן
איינגעוויקערטער און איינגעווייטער מענטש און פלעגט אילנדיק פארשווינדן אין
עפעס א קאָרידאָר.

קעדיי נישט אלע זאָלן קומען מיטאמאָל—אפ דער דירע און דורך העם ווארפן
אפ איר א כשאד, האָט יעדער פון אונדז געהאט זיין באשטימטע שאָ. איך
האָב געדארפט קומען צו אכט אויבער אינ אָונט. אויבער זיבן בינ איך ארויס
פון שטוב. איך האָב זיך ארומגעקוקט, און, נישט זעענדיק קיין לעבעדיקן מענטשן,
בינ איך אוועק אין דער ריכטונג צו דער אימלעגאלער דירע. אָבער גיין דירעקט
אויבן האָט נישט געטויגט. אויב עמעצער פון די שפיקעס שפירט מיר נאָך, וועט
ער צוזאמען מיט מיר קומען צו דער פארקאָנטפירטער דירע, און זי וועט דורכ-
פאלן. איך בינ געגאנגען איבער פארשידענע געטלעך, בינ נישט איינ פאָל פאר-
גאנגען אינ עפעס א טויער, אָפגעווארט דאָרט א וויילע און, שטילערהייט ארום-
קוקנדיק זיך, אוועק וויטער. יעדער פון אונדז האָט גוט געקאָנט די שטאָט, גע-
וויסט, ווו עס געפינען זיך דורכאנגס-הויפן, וואָס פירן גאָר אינ אנדערע גאסן.
איך האָב אויסגענוצט די דאָזיקע דורכאנגס-הויפן, בינ פארקראָכן אינ פארשיי-
דענע פארוואַרפענע געטלעך, אבי צעטומלען דעם שפיק, אויב אזא גייט מיר
ערגעץ נאָך און לויערט מינע טויט. און אזוי ביסלעכווייז בינ איך געקומען אפ
דער גאס, וואָס איך האָב באדארפט. דאָ בינ איך געגאנגען נאָך פאָרויכטיקער,
אריינגעקוקט אינ די פינצטערע ערטער פון הינטער א טויער, אָדער א צווייטיק-
בוים, צי האָט זיך דאָרט נישט פארגאנוועט ערבעץ א שפיק.

אינ א שינ באליכטענעם צימער זינענ שוין געזעסן דריי כאוויירימ. איכ
בינ געווען דער פערטער. ווארטן מיר נאָכ אפ איינ כאווער. דאָס איז אן אר-
בעטער פון פּעניקס. אָן איב קאָנען מיר ניט אָנהייבן די זיצונג: אונדז איז
זייער וויכטיק צו וויסן די שטימונג פון די ארבעטער אפ דער דאָזיקער פאבריק,
ווייל זי איז איינע פון די גרעסטע אינ שטאָט.

מע האָט געשטעלט דעם סאמאָוואר. מע האָט געגרייט א טיש מיט קיבער,
טאָמער קומט פאָליציי, זאָל מעג כאָטש אפ דער ערשטער מינוט פארבלענדן איר
די אויגן—עס זיצן געמיטלעכ ארום טיש געקומענע געסט.

מיר האָבן דערווייל באטראכט א ריי פראגן, וואָס האָבן קיינ דירעקטע שיי-
כעס צום שטריק ניט געהאט. עס איז אינגאנצן פארניק דער ערשטער נומער
פון דער אומלעגאלער צייטונג, וואָס דער קאָמיטעט גרייט ארויסצולאָזן. דאָרט
וועלן זיי א ריי ארטיקלען וועגן דער אופירונג פון דער ברוזשואַזער אינטעלי-
גענצ. דאָרט וועט זיי א פאמפלעט, א שארפער, א בייטנדיקער, אפ די מענשע-
וויקעט, וואָס פלירטעווען אזוי אָפן מיט דער רעאקציע, און די זשאנדארמסקע
דאמע קערט אָפ דעם קאָפ און בריקעט זיכ נאָכ דערצו. ניט איינ צאָן איז שוין
געפליגן פון צעפּוילטן מענשעוויסטישן מויל, און זיי קריכן אלץ און קריכנ...
מע שפּייט זיי אינ פאָנעם, און זיי טינען, אז עס איז א שלעכטער וועטער—
עס גייט א רעגן.

באלד האָט מען אָנגעקלונגען. דער באלעבאָס איז ארויסגעגאנגען באגעגענען
דעם גאסט. אינ צימער איז אריין עפעס א מאָדנער פארשוין. ער איז געווען
אָנגעטאָן אינ א לייכט פוטערל, און דאָס גאנצע פאָנעם איז געווען ארוםגעוויקלט
מיט מארליע, ווי ער וואָלט געווען א פארווונדעטער. דורך דער מארליע האָבן זיכ
בלויז ארויסגעזען א שפיץ נאָז און כיטרע בלישטשענדיקע אויגן.

אלע זינען געזעסן פארווונדערטע און האָבן געקוקט אפן גאסט און אפן
סטודענט. דער סטודענט האָט, שמיכלענדיק, אונדז פאָרגעשטעלט דעם פארווונ-
דעטן מענטשן און האָט אים געבעטן אויסטאָן זיכ.

ווען ער האָט זיכ אויסגעטאָן את אָפגעוויקלט דאָס פאָנעם, האָבן מיר דער-
זען, אז דאָס איז דער ארבעטער, אפ וועלכן מיר ווארטן. עס האָט זיכ אויס-
געלאָזן, אז אָט דער דאָזיקער ארבעטער איז אן אומלעגאלער, ער טאָר זיכ ניט
וויזן אינ גאס, און דעריבער האָט ער זיכ ארוםגעבונדן, קלוימערשט אָ פאר-
וונדעטער, קעדיי צו פארשטעלן דאָס פאָנעם, מע זאָל אים ניט דערקענען...

מיר האָבן אָנגעהויבן די זיצונג. מיר זינען געזעסן א פאָר שאָ און האָבן
אויסגעארבעט א פלאן, וויאזוי דורכצופירן דעם שטריק. איינער פון אונדזערע
כאוויירימ האָט געבראכט אן אָנגעשריבענע פראָקלאמאציע. מיר האָבן זי דאָ אי-
בערגעליענט און באשטעטיקט.

זיצן מיר אזוי ארום טיש, אפן טיש ליגט דער פראָטאָקאָל פון דער זיצונג
און די אָנגענומענע פראָקלאמאציע. ביידע זאכען זינען אָנגעשריבן געוואָרן אפ
דינעם פאפיראָס-פאפיר. דאָס פלעגן מיר אלעמאָל טאָן, קעדיי טאָמער דארפן מען,
זאָלן מיר קאָנען די שטיקלעכ פאפיר גרינג צעקיינען און ארפּשלינגען.

אינ קיכ איז געוואָרן א קליינער טומל. מיר האָבן זיכ אינגעהערט. באלד

איז דער טומל שטיל געוואָרן, האָבן מיר זיך באַרויקט און האָבן זיך ווידער
גענומען פאר דער ארבעט.

ערשט מיטאמאָל, עס טוט זיך אַן עפּן האַסטיק די מיר און א דונערדיקע
שטימ טוט א געשריי:

— די הענט אינ דער הייך!

אפּן שוועל איז געשטאנען א גראָב-בייביקער זשאַנדארם, מיט גראָבע פאר-
דרייטע, וואָנצעס. ער האָט געמאכט עטלעכע טריט אינ צימער. נאָך אים זינען
אריין אינ צימער נאָך איין זשאַנדארם און עטלעכע גאַראַדאָוואָיען. ער האָט א
קוק געטאָן אפּ אונדז און אפּן טיש און האָט ארויסגעברומט:

— א געהיימע זיצונג? דאָס איז גוט, דאָס איז פיין...

ער האָט געגעבן א פאַראַרדענונג דעם צווייטן זשאַנדארם, ער זאָל מיט עס-
לעכע גאַראַדאָוואָיען פאַרנעמען די דירע פונעם אינזשעניער, און ער אליין מיט איין
גאַראַדאָוואָי וועט מאַכן דאָ אַן אונטערזוכונג.

דעם גאַראַדאָוואָי, וואָס איז געבליבן מיט אים, האָט ער געהייסן שטיין בא-
דער טיר, קיינעם ניט ארויסלאָזן. דערפאַר אָבער, אַז עמעצער וועט אריינגיין,
זאָל מען אים אריינלאָזן און פאַרהאַלטן. ער האָט אים אויך פאַרוואָגט, מיר
זאָלן כאַלילע ניט אראַפּלאָזן די הענט. אליין איז ער אוועק אינ א צווייטן צי-
מער.

דערווייל זינען מיר געקומען צו זיך. מיר האָבן דערווען, אַז דער גאַראַדאָ-
וואָי שטייט גאַנץ ווייט פון טיש, האָבן מיר באַשלאָסן, אַז מען פאַרניכטן דעם
פּראָטאָקאָל און די פּראָקלאַמאַציע, וואָס ליגט אפּן טיש. מיר האָבן זיך וועגן דעם
שטילעהייט צונויפגערעדט און — פלינק, אינ איין אויגנבליק, האָבן איך געכאַפט
די פּראָקלאַמאַציע, האָבן זי צעריסן אפּ צוויי שטיק, האָבן זיך צעטיילט מיט פיין
כאווער און באלד אריינגעוואָרפן עס אינ מויל, א פּאָר קיין געטאָן און אראַפּ-
געשלונגען. דאָס זעלבע האָט געטאָן א צווייטער כאווער מיטן פּראָטאָקאָל פון
אונדזער זיצונג.

דער גאַראַדאָוואָי איז מעוואָלוול געוואָרן. אינ דער ערשטער מינוט האָט ער
ניט געוויסט, וואָס ער זאָל טאָן, נאָר באלד אויסגעשרייען:
— וואַשע בלאַגאַראַדיע!..

דער זשאַנדארם איז פלינק אריינגעפלייגן פונעם צווייטן צימער, געוואָרפן
א בליק אפּן גאַראַדאָוואָי, ווי איינער רעדט: „וואָס איז דאָ געשען?“
דער גאַראַדאָוואָי האָט זיך זייער קאָמיש אויסגעצויגן, האָט פלינק א שטעל
געטאָן די האַנט צום דאַשעק פון היטל און האָט מיט א ציטערנדיקן טאָן ארויס-
געזאָגט:

— טאַק טשטאָ, זיי האָבן אופגעגעסן די פאַ... —

— דעם פּראָטאָקאָל! — האָט א געשריי געטאָן דער זשאַנדארם און איז צו-
געלאָפּן צום טיש. נאָר אפּן טיש איז קיין זאַך ניט געווען. עס האָבן זיך נאָר
געוואלגערט יאָסעמדיק א פּאָר טיי-לעפעלעך און ראַכמאַנעסדיק האָבן געקוקט די
ניט-דערטרונקענע גלעזער טיי. איין סעקונדע איז געווען טויט-שטיל. נאָר באלד
האָט זיך דער זשאַנדארם א קער געטאָן צום פאַרציטערטן גאַראַדאָוואָי, האָט אים

אָפּגעגאַסן מיט א זוריקן בליק און א הילכיקער קלאנג האָט דורכגעשניטן די שטילקייט. דאָס היטל איז אראָפּגעשפרונגען פונ גאַרדאָוואָס קאָפּ און האָט זיך פארקייטלט אין א ווינקעלע.

— מערזאוועצ! פאָדליעצ! — האָט זיך געוידלט דער זשאנדארם און האָט אים אראָפּגעלאָזן נאָך צוויי קלינגענדיקע פעטש.

מיר זינען געשטאנען ארום טיש מיט אופגעהויבענע הענט און האָבן זיך קוים אינגעהאלטן פאר געלעכטער. איצט האָבן מיר פאר אים מוירע, ווי פארן פאראיאָריקן שניי. קיינ שום באווייזן, אז מיר געהערן צו אן ארבעטער-אַרגאני-זאציע, האָט ער ניט. קיינ שום באווייזן, אז דאָ איז באַ אונדו געווען א זיצונג, האָט ער אונז ניט. וואָס קאָן ער אונדו טאָן?

דערווייל איז אפן קלונג פונ די פעטש געקומען צו לויפן דער צווייטער זשאנדארם. עס איז געוואָרן א שטיקל טומל, אָבער העלפן קאָן מען שוין גאָר-ניט—די אלע דאָקומענטן האָבן מיר שוין לאנג אראָפּגעשלונגען...

באלד האָט דער זשאנדארם זיין גרימצאָרן געווענדט צו אונדו. ער האָט אונדו גענומען דראָען, אז מע וועט אונדו פארשיקן אפ קאטאָרגע, אז ער וועט זיך מיט אונדו אָפּרעכענען. אָבער אין זיין שטיב איז ניט געווען קיינ שום אי-בערצייגונג, פארקערט, עס האָט זיך געפילט א פארלאָרנקייט: נו, וואָס, ווי וועט ער איצט ראפאָרטירן זיין העכערער נאטשאלסטווע? א געהיימע זיצונג פונ קאָ-מיטעט? און באווייזן? נאָך ערגער איז פאר אים געווען דאָס, וואָס מיט אים געפינט זיך נאָך א זשאנדארם, אזוי וואָלט ער געקענט אינגאנצן צערייבן דעם אייסקע: געווען און גאַרנישט געפונען... אָבער דאָ איז אן איידעס, אז עס איז יאָ עפעס געווען און נאָך א מינ געווען— א פראָטאָקאָל פת א זיצונג— איין קלייניקייט!..

ער האָט זיך געשליידערט, דער זשאנדארם, געוואָרפן אפ אלע זייטן ווי א הונט אין קאלטן וואסער. ער האָט זיך געוידלט און געדראָעט... מיר האָבן גע-שווינגן, אָבער אין אונדזער שווינגן איז געווען אי רויקייט אי ניצאָכנ: וועסט מיט אונדו גאַרניט מאכן, טעמפער קאָפּ! מיר זינען טאקע מיטגלידער פונ אן אומלעגאלער אָרגאניזאציע, אָבער דו וועסט וועגן דעם אפילע קיינ פופס ניט טאָן...

אפאָנעם, אז ער האָט געפילט די לעצאָנעס, זי האָט געשטראלט פונ אונדזער רע אויגן, זי האָט זיך ברייטלעך צעלייגט אין גיפטיקע שמייכלען אפ אונדזערע פענעמער, זי האָט געשטעקט אין אונדזערער שוין צו גרויסער רויקייט. ער האָט זייער געוואָלט אָפּטאָן אונדו עפעס אזוינס, וואָס זאָל אונדו שטארק וויי טאָן, און ער האָט מיטאמאָל א געשריי געטאָן:

— די מיינער עפנט אופ!

אפאָנעם, אז בא אים האָט נאָך דערצו געטליעט א האָפענונג צו געפינען כאָטש א שפור פונ פראָטאָקאָל. אָבער דאָרטן איז שוין גאַרנישט ניט געווען. די לעצטע האָפענונג זינען איז פארשווונדן געוואָרן. זיין לאגע איז געוואָרן נאָך מער קאָמיש. ער האָט פונ אָנמעכטיקייט צונויפגעדריקט די פויסטן און האָט ענדלעך באפוילן:

— קאָט אזוי, מיט אָפּענען מילער וועט איר באַ מיר שניינ, ביזוואנען איין וועל פארענדיקן די גאנצע אונטערזוכונג.

— מע האָט אונדז אלעמען אויסגעשטעלט אינאיינעם ריי, אוועקגעשטעלט לעבן אונדז צוויי גאָרדאָוואַיען, מיר זאָלן כּאָלילע ניט פארמאכטן די מילער. אקוראט אנטקעגן אונדז איז געשטאנען א גרויסער שפיגל, און מיר האָבן זיך אלע דאָרט געזען מיט די אָפּענע מילער און אופגעהויבענע הענט. מיר האָבן אויסגעזען זייער לעכערלעך. אונדז אלעמען האָט זיך שטארק געוואָלט לאכטן, גאָר מיר האָבן זיך איינגעהאלטן. דערהויפּט האָבן מיר זיך געמיט ניט צו קוקן איינער אפּן אנדערן. מיר האָבן אָנגעשטרענגט געקוקט אינאיינעם פּינטל פונ שפיגל, אקוראט, ווי דאָרט וואָלט געווען עטוואָס וויכטיקס צו באטראכטן, אבי קיינאנדער זאך ניט צו באמערקן.

גאָר מיטאמאָל האָט איינער פון אונדז, וואָס איז געשטאנען אינמיטן, כּיטרע א ווונק געטאָן צו זיינע שכנינים פון רעכטס און לינקס און האָט איינמיטנדריןען ארויסגעשטעקט א לאנגע צונג.

מער האָט מען ניט געדארפּט. מיר האָבן אלע מיט איינעם ארויסגעשטעקט א געלעכטער. מיר האָבן געלאכט הויך, אפּן קאָל, געקאטשעט זיך פון געלעכטער. די זשאנדארמען זיינען אריינגעפּלויגן אינאיינעם צימער. זיי האָבן געדראָעט מיט די פּויכטן, זיי האָבן געשרייען און געטופּעט מיט די פּיס, גאָר געהאַלפּן האָט דאָס ניט — מיר האָבן געקליבט פאר געלעכטער.

פעטערל...

אלעמאָל, צווישן איינ שלאכט און דער צווייטער, אז מיר פלעגן ליגן ערגעץ
אין א כוואָרל, אפן גרינעם גראָן, א ביטל אויסגערוטע, א ביטל אָפגעגעטענע, —
פלעגן מיר זיך ארומזעצן ארום מיכלען און פלעגן צושטייגן צו אים, ער זאָל
אונדז דערציילן מיטעס פונ אמאָל.

מיכל איז געווען... עס איז אייגנטלעך זייער שווער צו זאָגן, וואָס מיכל
איז געווען: ער איז געווען אלץ... ער האָט געארבעט אין שטאב, ער איז גע-
ווען רעדאקטאָר פון דער צייטונג, ער האָט אכטונג געגעבן אפ דער קיך, די
רויטארמייער זאָלן דאָס עסן באקומען צו דער צייט; ער איז געווען א פאָליט-
קאָם און אין דער זעלבער צייט איז ער געווען א פאָשעטער, איינפאכער רויט-
ארמייער, וואָס איז געלעגן אפ די בלאַטיקע וועגן, געקראָכט איבער די זומפן,
געשפאנט איבער די געדיכטע וועלדער- מיט אן אָטריאד, קעדי אָנצופאלן ערגעץ
אפן טוינע...

מיכל האָט געהאט א באזונדערע פיינקייט צו דערציילן מיטעס פונ אמאָליקע
אונדזערע קאמפ-יאָרן. דוכט זיך, גאָרניט, אן איינפאכע געשעעניש אינעם לעבן
פון אונדזערע פארטיי-כאוויירים... ווען אן אנדערער דערציילט עס, וואָלט עס
גאָר נישט געווען אינטערעסאנט צו-הערן. האָט עס אָבער דערציילט מיכל, איז דאָס
געווען אינטערעסאנט, שפאנענדיק, איז דער קליינינקער, איינפאכער עפיוזאָד אויס-
געוואקסן אין א לעגענדע.

די יונגע רויטארמייער פלעגן אים הערן מיט גרויס פארגעניגן. נאָך זיינער
א מיטע פלעגט ווערן ליכט אפן הארצן.

שווערע, זייער שווערע צייטן האָט איבערגעלעבט די רויטע ארמיי אין 1919
און אין 1920 יאָר. עס איז נישט געווען וואָס צו עסן, עס איז נישט געווען וואָס
אָנצוטאָגן, עס איז נישט אלעמאָל געווען מיט וואָס צו שיסן.

בא אונדזערע יונגע כאוויירים פלעגט אמאָל פאלן דער מוט, זיי פלעגן אָן-
הייבן ווערן אומצופרידן.

אָבער נאָך מיכלס א מיטע פלעגט באלד קלאָר ווערן, אז די דאָזיקע קליי-
ניקע אומאָנגענעמעלעכקייטן זיינען גאָרניט אנטקעגן דעם גרויסן ציל, פאר וועלכן
אונדזער פארטיי האָט געקעמפט אין פארלויפ פון צענדליקער יאָרן נאָכאנאנד און
קעמפט אויך איצט.

וועגן טויט האָט מען דאן נישט געטראכט, מע איז געווען פול מיט לעבן.

מיכל איז געווען גאָר ניט אוי יונג, ווי ער האָט אויסגעזען. אָבער קיינער איז אונדזער ראָטע האָט אוי פריילעך און אויפיל ניט געלאכט ווי מיכל, קיי-נער האָט אויפיל ניט געשטימט ווי ער.

אָט דעם דאָזיקן כאַווער מיכל האָבן די רויטארמייער זייער ליב געהאט, און פון די ערשטע טעג אָן האָט מען אים כאַוועריש גערופן „דיאדקע“. גאָר ער האָט באלד אָנגעהויבן פראָטעסטירן: „דיאדקע“ איז אַן אלט קאזארמיש וואָרט, א פאסקודנע וואָרט, א מיַעס וואָרט... רופט מיכ שוין בעסער „פעטערל“. די ניט-יידישע כאַוויירימ, באַזונדערס די דאָרפישע, איז די ערשטע צייטן געווען זייער שווער ארויסצורייַדן דאָס יידישע וואָרט „פעטערל“. זיי פלעגן שטענדיק זאָגן „כוויעטערל“. אָבער מיכל האָט זיי געדולדיק געלערנט און שפעטער האָט אים די גאנצע קאזארמע גערופן „פעטערל“.

אפילע דעם נאָמען זיינעם האָט מען פארגעסן.
פעטערל...

איז אָט איינמאָל, איז אַ ראָז-פראָטטיקן פארנאכט, ווען אפן הארצן איז גע-ווען אומעמיקלעך, האָט זיך איינער פון די רויטארמייער געווענדט צום כאַווער מיכל:

— פעטערל, דערצייל עפעס א שיינע מיַסע. טאָמער וועסטו א ביסל לייגן, מאכט אויך ניט אויס, אבי עס זאָל גאָר זייַן שייַן.

— צו וואָס זאָל איך לייגן, אז דער עמעס איז אוי שייַן.

— גוט, גוט, גענוג צו לויבן. בא דיר איז דאָך אלץ שייַן און גוט, — האָט אים דער זעלבער רויטארמייער איז א שפאס געזאָגט, — דערצייל עפעס!

מיכל האָט פארדרייט א ציגן-פיסל און, פארקלעפנדיק דעם ברעג, האָט ער געזאָגט:

— אז עס איז פאָרט אוי. אז איז דער גאנצער וועלט איז פאָרט ניטאָ און גרויסער עמעס, ווי בא אונדו...

ער האָט פארייכערט און צוגעגעבן:

— אז איר וואָלט צוואנציק יאָר נאָכאנאנד געהאט צו טאָן מיטן צארישן גאָראָדאָוואַי און זשאנדארם, אז איר וואָלט אומגעגאנגען, אוי ווי מיר, אלטע באַלשעוויקעס, געשמידטע איז קייטן אייער גאנץ יונג לעבן און וואָלט אלע טאָג געפילט אפ זיך דעם שיקערן שפיי פון רוסישן זשאנדארם; ווען איר וואָלט זיך א פאָר צענדליק יאָר אָפגעוואלגערט איז די צארישע טפיסעס און די גאנצע צייט ברענען מיט איינ פארלאנג — ארויפוארפן זיך אפ דער גאנצער באַנדע איז די עפאָלעטן און דערווערגן זי, — דאן וואָלט איר, קינדערלעך, אויסגעצייכנט גע-פילט, וואָס פאר א פרייד עס כאפט ארום אזא הארצ ווי מיַנס, ווען איך בין איצט בא דער מאכט, ווען איך בין א באַוואָפנטער און קען שיסן פרייַן איז סינע.

— פעטערל, אָבער גיב שוין אהער די מיַסע.

— גוט, זעצט זיך אויס, א טאָפ אן עק. איז וועגן וואָס זאָל איך אייך דערציילן, האָ? א פריילעכע מיַסע? א פריילעכע מיַסע... אָבער עס זאָל זייַן שטיל.

— פרעגן טאָר מען אויך גאָרניס ?
 — בעסער שפעטער נאָכג דערציילן. איז הערט זשע...
 — געווען איז דאָס סאכאקל מיט עטלעכע כאדאָשים צוריק. אפּ אַן אנדער
 פּראָגט-ווינקל.
 — פּע... בעסער פּונ אַמאָליקע מייסעס, — האָבן זיך גענומען שיטן פּונ אלע
 זייטן פּראָטעסטן.
 — אז איר ווילט דאָך א פּריילעכס, — האָט דאָס פּעטערל כיטרעוואטע א קוק
 געטאָן אפּ די נייגעריקע אויגן פּונ די יונגע דויטארמייער, — אַמאָליקע מייסעס
 זיינען דאָך געווען ניט אַזעלכע פּריילעכע...
 — אַיי, ניי, וואָס וועסטו אונדז דערציילן פּונ אונדזערע פּראָגטן, — מיר
 וויסן זיי אליין... מיר וואָלגערן זיך שוין צוויי יאָר אפּ די פּראָגטן.
 — נו-נו, באַרויקט זיך, כאַוויירימ, — האָט ער האַרציק א גלעט געטאָן א
 גרויסע שוואַרצע פּאַפּאַקע, וואָס פּונ אונטער איר האָבן ארויסגעקוקט צוויי לע-
 בעדיקע בלויע אויגן, — עס איז א גוטע מייסע, פּאַרלאָזט זיך אפּ מיר.
 ער האָט א וויילע א קוק געטאָן אפּן גרויסן פייער-ראָד, וואָס האָט אָנגע-
 צונדן דעם אַנטקעגנדיקן געדיכטן וואַלד, אפּ די ראָז-בלישטשענדיקע בריליאַנטן-
 שנייעלעכ, וואָס זיינען געווען צעשטאָטן ארום, און געוואָגט:
 — נאָר, כאַוויירימ, שטערט ניט...
 ער האָט אַינגעשפּאַרט איין קני אין די דלאַגניעס פּונ זיינע צווייפּעקלעמטע
 הענט און זיך ערגעץ ווייט פּאַרקוקט. און באלד האָט ער אָנגעהויבן אַזוי שטיל,
 ווי ער וואָלט טאַקע עפּעס אַן אלט מייסעלע דערציילט:
 — ...אזוי פּאַרנאַכטלעך. איין די שנייבלעך פּונ דער דאָרפישער כאַטקע שיינט
 אריין די זון, און איין דער כאַטקע שטייען דרייען אָנגעבויגן איבער א לאַנד-
 קאַרטע און טראַכטן:
 — ווי קריגט מען א „צונג“?
 א „צונג“ איז איצט אומבאדינגט נייטיק. די אויסשפּירונגען האָבן די לעצטע
 טעג קיין באַזונדערן שליסל צו דער פּאַרשטייענדיקער גרויסער אָפּפּראַציע ניט
 געגעבן. ווייט איין הינטערלאַנד פּונ סוינע האָט זיך ניט אַינגעגעבן אריינצודריי-
 גען, און עס איז געווען ניט קלאָר, וואָס פּאַרא קויכעס עס ליגן ערגעץ פּאַר-
 שטעקט איין די אַרומיקע געגנטן פּונ דעם סוינעס פּאַזיציעס און וואָס טראַכט
 דער סוינע צו טאָן איין די נאָענטסטע טעג.
 די לאַגע אפּן פּראָגט איז געווען א שווערע. די ניצכוינעס פּלעגן זיך זייער
 שנעל בייטן, און מיר האָבן ניט געקענט אָנטאַפּן די סטראַטעגיע פּונ סוינע.
 פּונ שטאַב איז מיט צוויי שאַ צוריק אָנגעקומען א פּאַראַדענונג:
 — מע מוז קריגן א „צונג“. אָבער די „צונג“ דאַרף זיינן אזא, פּונ וועלכער
 מע זאָל קענען ארויסבאַקומען גענויע אַת וויכטיקע יעדעס. עס איז געווען קלאָר,
 אז אזוי זיך א פּויער, אָדער אפּילע א סאָלדאַט וועט די דאָזיקע יעדעס ניט
 קאָנען געבן. עס איז נייטיק א „צונג“, וואָס זאָל קענען איבערגעבן יעדעס און
 פּלענער פּונ שטאַב גופּע.

די דריי קעפּ האָבן אָנגעשטרענגט געטראכט און געווארע אפּ די יעדעס,
וואָס עס דארפּ ברענגען א גרופּע אויסשפּירער.
די זונ איז שוין אוועק און קיין צונג איז נאָך אלץ ניטאָ.
ווי קריגט מען א צונג?
פונ ערגעץ, פונ דער ווייט, האָבן זיך אהער גענומען טראָגן טופּענישן פונ
טלאָען.

— זיי! זיי קומען אָן! אונדזערע פּערד טופּען דאָס.
און די דריי קעפּ האָבן זיך אופּגעהויבן דער קאָמאנדיר, אלעקסאנדער אד-
ריאָנאוויטש שקאלאָוו, האָט געזעבן א באַפעל געדיכט פּארהענגען די פענצטער
און אָנצינדן דאָס קליינע לעמפל מיט א דרייער גלעזל.
צוויי אויסשפּירער זיינען געשטאנען לעבן מיט אָן האָבן ראכאָרטיק:
— אינ דעם דערביינקן שטעטעלע שטייט, ווי באווסט, א שטאב פונעם
סוינעס א מיליטער-טייל. היינט איז בא זיי א באל. דער גענעראל סווענטיצקי
אָרדנט עס איינ דעם באל פאראינאָרן אינ דער צייט איז ער דורכ א נעסי
ניצל געוואָרן פונ דער רויטארמיישער ארומרינגלונג. אכט באל זיינען איינ-
געלאדן בלויז די שטאב-מיטגלידער און זייערע כרויען. סאכאקל א מענטשן 15—20.
אן אויטאָמאָביל האָט שוין צוגעפירט אהינצו קאסטנעס מיט פלעשער, פארשיידן
עסנווארג.

אוי האָבן זיי דערציילט.
אינ צימער איז געווען שטיל. אלע זיינען געשטאנען ארום מיט אָנרעספּארט
מיט ביידע הענט אפּ אים, די קעפּ אראָפּגעלאָזט. די שטערנס האָבן זיך גערונצלט.
שקאלאָוו האָט א הייב געטאָן זיינע גרויע אויגן און א קוק געטאָן אפּ ראָ-
מאנענקאָן, וואָס האָט איבערגעגעבן די יעדעס.

— יאָ... אָבער די איינצלעייט פונוואנען וויסבו?
— איך בין דריי טאָ געלעגן אינ מאַך היינטער א קוסט. דאָרט איז דאָ א
שטיקל פריי פּעלד, זינגאנצן באדעקט מיט פּאָך. און איבערן מאַך ווי-ניט-ווי
הייבן זיך געדיכטע קוסטעס לאָזע פונ אלייטשניק. דאָס דאָזיקע פּעלד שפארט אָן אינ
א בעריאָזע-וועלדל און דאָרט, אינ בעריאָזע-וועלדל, שטייען דעם סוינעס דאָזאָרן...
איבערן מאַך איז גוט צו פּויען, עס הערט זיך ניט, האָבן איך זיך דערקליבן
אהינצו, צו זיי, ווי נאָר עס איז טונקל געוואָרן. די דאָזאָרן האָבן צווישן זיך
געשמעסט, און איך האָבן געהערט.

— די לעגיאָנערן האָט ער געהייסן ארויסגעבן צו שקאליקלעך בראנפן לע-
קאוועד דעם יאָנטעוו, — האָט פארענדיקט ראָמאנענקאָ.
באמ כאווער שקאלאָוו האָט זיך מיכאמאָל געביטן די פארב פונ זיינע אויגן.
זיי האָבן מיטאמאָל באקומען א טונקל-שטאָלענע פארב. און אינמיטן די אויגן
האָבן געלייכטן צוויי קלייניקע-קלייניקע לעמפעלעך מיט דרייער גלעזלעך.
— דעם באל דארפּ ער פראווען בא אונדו אינ שטאב, ניט בא זיי, — האָט
שקאלאָוו געזאָגט און האָט א קוק געטאָן אפּ מיר.
מיר האָט א ברען געטאָן דער קאָפּ פונ אונא פאָרשלאָג.
— ס'איז ניט פונ די גרינגע זאכן.

— איך ווייס, אָבער מע פון זיך פרווונ. א שאָ ציט האָסטו אפּ צוגרייכט זיך. פאר צוויי שאָ זיינ דאָרטנ...

איך האָב געוווסט, אז שקאלאָווס א באפעל איז א געוועז.

איך בין ארויס פת צימער און בין אוועק צו זיך אינ מיין גרופע.

עס האָט מיר שיר דעם קאָפּ ניט צעטרענג.

— ווי פירט מען דורכ די אָפּעראציע?

א קורצע באראטונג פון א צען מינוט, און דער פלאַן איז געווען פארטיק.

— פיר אָטריאדן צו צען מענטשן קלייבט זיך אינ שטעטל. אפּן וועג נעמען מיר אראָפּ אַן איינ שאָס די וואכ. פונקט צו צוויי אויגער רינגלעך מיר ארום דעם סיינעס שטאב. און דאנ...

די פאנטאזיע צעשפילט זיך, און אפּ דער נארע אינ אן ענגן קרייז איז זי-ער ליכט צו מאכט דעם פלאַן... אָבער אויספירט איז?..

אינ א שאָ ארום זיינען מיר געווען פארטיק. אז מיר זיינען פארטיק געוואָרן, איז געקומען דער כאווער שקאלאָוו.

ער האָט יעדן פון אונדז ארוםגעקוקט, אויסגעבעטערט די ווייסגווארדיישע שינעלן, כאריכט די קאסקעס אפּ די קעפּ.

— אפּ די פערד! — האָט ער זיך געווענדט צו אלעמען.

מיר זיינען געבליבן אליין.

— סעטערל, די אָפּעראציע איז זייער א שווערע.

— איך ווייס.

— גו, ווי מילסטו זיך?

— מע דארף אויספירן.

— די גאנצע שוועריקייט איז די פאָסטן. דערקלייבט זיך צו זיי, אראָפּנע-מען זיי. דו פאָר אפּ זיי מיטן קנאק. רייד הויכ און מיט אזא לאַשן, אז בא זיי זאָל קיינ צווייפל ניט זיינ, אז דאָס פאָרט זייערער און אָטריאד. און אז דו וועסט שוין זיינ לעבן זיי, פארשטייט זיך, אז זיי וועלן שוין ליגן אינ פעסל.

מיר האָבן פארלאָזט דאָס דאָרפ. דאָס הארץ האָט געצאפלט.

וואָלקנס און בלויע שטיקער הימל מיט שטערן באשפּויענקלט, און וועג-ניט-וועג — א האלבע לעוואָנע... די לעוואָנע האָב איך ליב. זיי ליכט באנאכט, ווען עס איז פינצטער...

דער אוילעם האָט א שמייכל געטאָן. מיכל האָט גענומען אָנשיטן א פא-פיראָס מאכאַרקע, און אלע האָבן, קימאט ניט באוועגנדיק זיך, אויך געטאָן דאָס זעלבע. קיינער האָט ניט גערעדט, אלע האָבן געווארט אפּ דער פאָרזעצונג.

— איך זאָג מיין כעוורע: איר וועט גיין מיט איינ טראָט ווייטער, אָבער פארלירט מיך ניט אינ דער פינצטער.

איך בין אוועק פאָרויס. נאָר איך האָב נאָכ ניט באוויזן צו מאכט קיינ צוויי טריט, ווי איך בין שוין געווען ארוםגערינגלט פון דריי ווייסגווארדיישע סאָל-דאטן. איינער פון זיי האָט באלד אָנגעשטעלט אפּ מיר א קליין עלעקטריש לאמ-טערנדל, און אינ דער זעלבער סעקונדע האָט זיך עס פארלאָשן: ער האָט דערזען פאר זיך אן אָפיצער. נאָכ מער, ער האָט דערזען פאר זיך א גאנצן אָטריאד פון זייערע.

איך האָב שטיל, אָבער ענדעדיג ארויסגעזאָגט:

— כאווייזט, דינגלט זי ארום.

עס האָט ניט געדויערט קיין סעקונדע און די דריי סאָלדאטן זיינען געווען אנטוואָפנט.

— שרייען זאָלט איר ניט, ס'וועט אייך ניט העלפן, — האָט געזאָגט ראָמא-נענקאָ גאנצ קאלטבלוטיק, — אָט דאָ לעבן אייך וועלן מיר אוועקזעצן צוויי כא-ווייזט, זיי וועלן מיט אייך דערווייל פארברענגען, ביז מיר וועלן זיך אומקערן צוריק. קיין סאך וועט איר ניט דארפן ווארטן, אינא א צוויי שאַ ארום וועלן מיר אייך באפרייען.

מיר זיינען ארום אפן שליאכ. די לעוואָנע האָט ארויסגעקוקט פון אונטער א שטיק וואָלקן און א שטייכל געסאָגן.

— ווילע כעוורע. נאָר זייט פאָרויכטיק... אייך שטייט פאָר א שווער שטיקל ארבעט.

איך האָב אָפגעדאנקט דער לעוואָנע, וואָס זי האָט אונדז א ביסעלע באלויכטן דעם וועג, און מיר זיינען אוועק ווייטער.

לעבן שטעמל האָבן מיר אנטוואָפנט נאָך צוויי דאָזאָרן.

איצט איז אונדז פאָרגעשטאנען די שווערסטע ארבעט. אונדזער גאנצע אָפע-ראציע האָט איצט געמוזט זיין אויסגערעכנט אפ אויסערגעוויינלעכער געשיקטקייט און פלינגקייט.

איינ אַטריאד איז געבליבן לעבן א שטיבל. ער האָט פארנומען דעם אריינג-פאָר אינ שטעטל פון אונדזער זייט. איך מיט איינ אַטריאד פון א מענטשן צוואנ-ציק האָבן זיך פלינג אריינגעריסן אינ שטעטל. מיר האָבן זיך באלד צעטיילט אפ דריי טיילן. צען געזונטע כעוורע האָבן איך גענומען מיט זיך און בין באלד צוגעפאָרן צו דער קאָמענדאטור. די איבעריקע צען האָבן איך צעטיילט אפ צוויי גרופעס און זיי אוועקגעשטעלט אפ די ראָגן פון צוויי גאסן, וואָס האָבן געפירט צום שטעטל פון דעם סוינעס זייט.

אינ שטעטל איז געווען שטיל. קיינער האָט זיך, פארשטייט זיך, אפ אונדז ניט געריכט. דאָס ביסל סאָלדאטן, וואָס האָבן זיך, פארשלאָפענע, ארומגעדרייט אפ דער גאס, האָבן מיר ניט געטשעפעט. מיר האָבן זיי נאָר ניט געלאָזן אריינג-גיין צוריק אינ זייערע הייזער. גערעדט האָבן מיר מיט זיי אפ זייער לאַשן און געברויכט האָבן מיר אינ אונדזער געשפרעכ מיט זיי די זעלבע „איידעלע“ ווער-טער, וואָס זייערע אָפיצערן האָבן שטענדיק געברויכט אינ באַרירונג מיט די סאָלדאטן.

זיי האָבן ניט געוואָסט, וואָס דאָ קומט פאָר: זייערער אן אַטריאד האָט זיך אריינגעריסן אינ שטאָט, פארהאלט סאָלדאטן, לאָזט זיי ניט אריינגיין צוריק אינ די הייזער. זיי זיינען געשטאנען מיט די שינגעלן אפ די פלייצעס, זיך געטרייסלט און האָבן מאָדנע פארוונדערט געקוקט איינע אפ די אנדערע.

אי א קליין גידעריק שטיבעלע, פונקט אנטקעגן דער קאָמענדאטור, איז גע-ווען די פאָליציי. מיר האָבן באלד איבערגעשניטן די טעלעפאָן-דראָטן און ארום-גערינגלט דאָס שטיבל.

אינ דער געביידע פון דער קאָמענדאטור איז געווען ליכטיק. דאָרט האָט געשפילט מוזיק און דורך די פענצטער איז געווען צו זען, ווי פאָרלעך האָבן זיך געדרייט אינ א טאנצ.

מיטאמאָל האָט זיך האסטיק אן עפן געטאָן די טיר פון דער קאָמענדאטור, און אן אָפיצער מיט צוויי סאָלדאטן האָבן זיך באוויזן אפ דער שוועל. אפ איינ סעקונדע איז מיר טאקע געוואָרן קאלט. אָבער ניט מער ווי אפ איינ סעקונדע. איך בין צוגעלאָפן צו אים, און — נאטירלעך, אפ זיינ לאָשן, — ביזן אויסגעשרייען:

— לעבן פראָנט?! הוליאנקעס לעבן פראָנט?! ארעסטירן! — און באלד זיינען אלע דריי געווען ארעסטירט, אנטוואָפנט און אָפגעפירט אָן א זייט, צו איינער פון די גרופעס, וואָס איז געשטאנען אפן ראָג גאס. ס'איז ווידער געוואָרן שטיל.

מיט קנאק האָב איך זיך אריינגעריסן אין דער קאָמענדאטור. מיר האָבן באלד פארנומען אלע פענצטער. מיינ גאנצער אָטריאד איז געשטאנען מיט אָנגע-שטעלטע רעוואָלווערן און געצילט אינ עמעצנס ברוסט.

איינ סעקונדע האָבן זיך נאָך די פאָרלעך געדרייט. די מוזיק האָט געשפילט. מיט איינ מאָל האָט זיך אלץ איבערגעריסן און א רעגע איז געווען שטיל.

נאָר באלד האָט די שטילקייט דורכגעריסן א פרויען-קוויטש. — שטיל זאָל זיינ! איך וועל אייך דערשיסן אפן אָרט! איך האָב זיך געווענדט צו איינעם אן עלטערן מענטשן, וואָס איז א שי-קערער געשטאנען לעבן א דיקער דאמע.

— איר זייט גענעראל סווענטיצקי? ווער האָט אייך דערלויבט צו מאכן הוליאנקעס לעבן פראָנט?

און איידער ער האָט מיר וואָס געקענט ענטפערן, האָב איך געגעבן א בא-פעל: — אנטוואָפענען אלעמען!

מיינ כעוורע האָט זיך באלד א נעם געטאָן צו עטלעכע אָפיצערן, וואָס זיי-נען דאָרט געשטאנען אויך אזוי שיקער, ווי דער גענעראל סווענטיצקי, און האָבן זיי אנטוואָפנט.

— איר זייט ארעסטירט! נעמט זי! אָן היטלען, אָט ווי זיי זיינען געשטאנען אינ טאנצ, האָבן מיר זיי א נעם געטאָן און ארויסגעפירט פון דער שטוב.

אָן א זייט איז געשטאנען א גרויסער פראכט-אוואַטאָמאָביל. מיר האָבן זיי דאָרט אריינגעזעצט, אוועקגעזעצט מיט זיי עטלעכע רויטארמייער, געגעבן אן איי-גענעם שאָפער.

איך האָב אַ פייפ געטאָן. עס האָבן זיך געוויזן די איבעריקע ביידע אָטריאדן. איך האָב געגעבן א פאָרדענונג:

— ארומרינגלען דעם אוואַטאָמאָביל, נעמען מיט זיך די עטלעכע פערד פון די רויטארמייער, וואָס זיצן אינ אוואַטאָמאָביל! מיר פאָרן!

און אז אלץ איז געווען פארטיק. האָב איך זיך געווענדט צום אָפיצער, וואָס

איז פון דער הארבסטיקער נאכט און פון שרעק געזעסן און זיך געטרייסלט אפ די טרעפ פון דער קאמענדאטור.

— איר וועט אריינגיין אין פאליציי-צירקל און וועט דורכן טעלעפאן אי-בערגעבן אין נאָענטן שטאב:

— די אָפּעראציע איז פארענדיקט. גענעראל סווענטיצקי איז ארעסטירט. מיר זינען אין גאלאָפּ געפלוין פון דער שטאָט. אפן וועג האָבן מיר אר-טערגעקליבן די כאוויירים, וואָס זינען געשטאנען בא די ארעסטירטע דאָזאָרן, און דער גאנצער אָטריאד מינער מיט די פינף „צינגער“ (צמזס), די „צינגער“ זינען געווען א ביסל שיקער) זינען געפלוין צו אונדזער שטאב.

איז א שאָ ארום זינען מיר שוין געווען אויסער יעדער געפאר: מיר זיי-נען געפאָרן אפ דער סאָוועטישער טעריטאָריע.

די לעוואָנע האָט שוין פארטריבן אלע וואָלקנס און איז אינדו נאָכגעלאָפּן אויב אין גאלאָס דעם גאנצן וועג. דאָס הארץ האָט געזאפלט, אָבער איזט שוין פון פריד.

מיר זינען אויסגעפאָרן פונעם בעריאָוע-וועלדל, און מיטאמאָל האָבן איר דערזען, אינדו אנטקעגן יאָגט זיך א גרויסער אָטריאד הויטארמיער מיט אויס-געשטרעקטע ביקסן.

— סטוי! ווער איז דאָ!

איך האָב אָפגעשטעלט דעם צוג, האָב אָנגעשפּאַרעט דאָס פערד און בין אוועק פאָרויס. אנטקעגן מיר איז געפלוין א פערד, און אפ אים האָבן איך פון-ווייטן דערקענט:

שקאלאָוו...

מיר האָבן זיך אָפגעשטעלט און מיר האָבן ביידיע זיך צעלאכט. איז א האלבער שאָ ארום זינען מיר געזעסן אין אונדזער דאָרפיש הונדל, באַם קליינעם לעמפעלע מיטן דרייער גלעזל:

אנטקעגן אונדו זינען געשטאנען די פינף „צינגער“...

דער גענעראל האָט זיך דער ערשטער אויסגעניכטערט. ער איז געשטאנען און האָט זיך געטוייטלט, ווי איך קאדאָכעס. שקאלאָוו איז געשטאנען אנטקעגן אים.

— דער „געס“ האָט אַיך אונטערגעפירט, האָ? איר ווייכט כאַטש, ווו איר זיט?

— ניט ווייט פון אייער שטאב. — האָבן איך פאר אים געענטפערט. — איך האָב דאָרט איבערגעגעבן א גרום פון אַיך, איר קאַנט שוין איצט זינגן רויק. א גאנצע נאכט איז קיינער פון אונדו ניט געשלאָפּן. די טעלעפאָנען האָבן געקלונגען. עסטאפעטן זינען געפלוין מיט פארמאכטע פאקעטן, מיט וויכטיקע יעדעס.

אפ פאָרגן אינדערפרי איז אונדזער באצירק כּונ פּראָנט געווען גרייט צו בא-געגענען דעם סוינע.

און צו פארנאכט האָט זיך צעפלאקערט א שלאכט.

דעם אָנגריפ האָבן מיר געמאכט.

— דער בעסטער האט אים אויסגעלעפערט, דא האט

אינ צוויי טעג ארום האָב איך מיט אן אָטריאד רויטארמייער פארנומען די קאָמענדאטור, ווו דער גענעראל בױענטיצקי האָט געזאָלט פֿייערן דעם יאָריקן יובילי פון זײַן געט.

דער פעטער איז אנשווינג געוואָרן.

מיר אלע האָבן אויך געשווינגן, נאָר די אויגן אונדזערע האָבן געברענט און געקוקט אפן פעטער.

— א שיינע מיטע! — האָט איינער א רויטארמייער ארויסגעזאָגט.

— און א פריילעכע, — האָט דער פעטער צוגעגעבן. — יא, א פריילעכע? .. נעכטן האָט מעג מיך ארויסגערופן אינ שטאב... כאווער שקאלאָוו איז א גרויכער זשור-ליק. ער האָט מיר גאָרניט געזאָגט און האָט אוועקגעשיקט א ראפאָרט, וויזינג מע דארפ, וועגן דער אָפּעראציע.

— נו! — זינען אלע געוואָרן זיגעריק.

— א באפעל פון רעוומילראט... —

— הענוען צי שיסן? — האָט איינער אינ שפאס א פרעג געטאָן.

— הענוען... עס וועט באלד הענגען בא מיר'אפ דער ברוסט אן אָודען פון

דער רויטער פאָן...

— קאטשאט יעוואָ!

און דעם פעטערס פיגור איז אומבאהאלפן געפלויון ארום און אראָפ אינ-

דערלופטן...

דאָס טרייפּענע געזינדל

1

„שלויםע דער טינטער“

א שמאָל געסל איז דאָס געווען מיט הויכע-הויכע מויערן, אזוי אז די זון איז אהינ קיינמאָל צו גאסט נישט אריינגעקומען. געוויינט האָבן דאָרט, אינ דעם שמאָלן געסל, לויטער אָרעמעלייט, אלע פאר-כוישעכטע און שמוציקע, אזוי ווי דאָס געסעלע אליין. אָבער איין הויס איז דאָרטן געווען גאָר א מאָדנער. אזוי ווי א גרויסער קאסטן איז ער געווען, א פינצטערער און דומפיקער. און אזעלכע שמאָלע, פאר-דרייטע ווינקעלעך איז דאָרט געווען, וואָס אזוי גיך קאָן מען זיי נישט אָפּזוכן און מע דארפ האָבן א גרויסע געניטקייט אינ הויפּ, מע זאָל אהינצו טרעפּן. איז אָט, פּונ אײנעם פּונ אזעלכע ווינקעלעך פּלעגט זיך גאַנצ אָפּט, קימאַט אלע טאָג און קימאַט אינ איין און דער זעלבער שאַ באוויינן: „שלויםע דער טינטער“.

אזוי האָבן אים גערופּן די עלטערע טענטשן אפּן הויפּ. זיי האָבן אים זייער נישט ליב געהאַט. שלוימע האָט מיט זיי קיין מאַגעמאַסע נישט געהאַט, ער פּלעגט זיי צו זיך אפּן שוועל נישט ארופּלאָזן. בלויז צוויי ארבעטער האָבן געהאַט די זכּיע צו אים אריינצוקומען. איינער, גאָר א יונגער, א יאָר עטלעכע און צוואנציק, א בלאַנד באַכערל מיט גרויסע לעבעדיקע בלאַע אויגן. ער איז געווען א מעכאַניקער, און שלוימע פּלעגט גאַנצ אָפּט אריינקומען צו זיין מאמע און מיט א הייזעריקלעכער שטיי זאָגן: — איינער נאָכעמקע איז נישטאָ? שוין ווידער עפעס מיט מיין קעסל נישט גלאַט, עפּשער וועט ער היינט אריינקומען אינ אָוונט צו מיר? און נישט דערווארטנדיק קיין ענטפּער פּונ איר, פּלעגט ער אזוי שטיל ארויס-גיין פּונ שטוב, ווי שטיל ער פּלעגט אריינגיין. נאָר אומבאַמערקט פאר דער מוטער פּלעגט אים קעשענע פּונ נאָכעמקעס רעקל, וואָס הענגט שטענדיק אפּן פּריטלעך פּונ טיר, בלייבן ליגן א קליין בריי-וועלע. אָפּט פּלעגט נאָכעמקע פארפאלן ווערן אפּ עטלעכע טעג, און קיינער פּלעגט נישט וויסן, ווו ער ווערט דאָס פארפאלן.

די ערשטע צייט איז נאָכעמקעס מוטער געווען זייער אומרויק. זי פלעגט ארומגיין אלע שכינים את פלעגט זיך נאָכפרעגן אפּ נאָכעמקען. נאָר צו שלוי-מען פלעגט זי ניט גיין, זי האָט איינמאָל פונ אים געהאט א שלעכטן אָפּשניט, ווייל דאָס ערשטע מאָל, ווען זי איז אריין צו שלוימען פרעגן אפּ נאָכעמקען, איז שלוימען נאָך אפּ איר אָנגעפאלן.

— איינער נאָכעמקען איז אפילע ניט געקומען פאריכטן דעם קעסל... גייט, גייט געזונטערהייט, — אפאָנעם, אז דער מענטש איז געווען בארויגעז, וואָס נאָכעמקען איז צו אים ניט געקומען פאריכטן דעם קעסל.

און נאָך אן ארבעטער פלעגט אריינגיין צו שלוימען. דאָס איז שוין געווען אן עלטערער מענטש, מיט א נעד-כטער, אָבער קורצער באָרד. געהייסן האָט ער זעליק, אָבער אפּן הויפּ פלעגט מען אים רופן. דעם טינטערס ווייב, ווייל זע-ליק פלעגט גאנצ אָפּט אפּ גאנצע טעג פארפאלן ווערן בא. שלוימען דעם טינטער..."

אויסער די צוויי ארבעטער פלעגט קיינער ניט אריינקומען צו שלוימען דעם טינטער, מע האָט אים ניט ליב געהאט און מע האָט א ביסל פאר אים מוידע געהאט: ער פלעגט אלעמען אָפּבריקען ווי מיט וואר.

שלוימען האָט זיך ניט לאנג באזעצט אינ דעם דאָזיקן הויפּ און האָט געלעבט דערפון, וואָס ער האָט געמאכט טינט...

אייגנטלעך האָט קיינער ניט געזען, ווי ער מאכט דעם טינט. ער פלעגט אין זיין פאבריק קיינעם ניט אריינלאָזן. איר ווילט אויסקוקן און אָפּנעמען בא מיר די פארנאָסע... — אזוי פלעגט ער זאָגן. נאָר געוויסט האָבן אלע, אז ער מאכט טינט.

קימאט אלע טאָג פלעגט זיך שלוימען באווייזן מיט א גרויסן קאָרב אפּ די פלייצעס, א קאָרב, וואָס איז פול געווען אָנגעפאקט מיט פלעשער טינט.

— אפאָנעם, אז ער טראָגט דאָס דעם אויסגעארבעטן טינט. אזוי האָט דער גאנצער הויפּ געזאָגט.

דערווייט האָט מען זיך, אז ער מאכט טינט, פון זעליקן, פון שלוימען ווייב.

ער האָט דאָס אָט דעם דאָזיקן קלאנג פארשפרייט.

— א קלוגער ייד אָט דער שלוימען... ער האָט אויסגעטראכט אזא מינ סאָרט טינט, וואָס אים קאָסט קימאט גאָרנישט... און אלץ פון זיך אליין, בא קיינעם גאָרנישט געלערנט.

איינמאָל איז אן אינדערפרי איז געגאנגען א רעגן, און דער גאנצער הויפּ איז געווען פוסט. האָט זיך אפּן הויפּ באווייזן א באַכער מיט דינע. אויסגעצאצ-קעטע וואָנצעס, האָט ארומגעקוקט דעם הויפּ, האָט עפעס א שמעק געטאָגן, האָט זיך א דריי געטאָגן אינ עטלעכע ווינקלעך און איז ערגעץ אינ הויפּ געלעם גע-וואָרן.

עס איז גראָד געווען די צייט; ווען שלוימען דער טינטער גייט ארויס מיט זיין גרויסן קאָרב אָנגעפאקט פול מיט טינט. דאָס מאָל, ווי געוויינלעך, איז ער אויך ארויס פון זיין פארשטעקט ווינקלעך. ער איז זיך געגאנגען אזוי לאנגזאם,

שמארק איינגעבויגן אונטער זיין שווערער מאסע. ער האָט שוין געהאלטן בא דעם לעצטן קער צום טויער, ערשט מיטאמאָל האָט זיך געוויזן דאָס באַכערל, איבערגעדעקט מיט א קאפּיושאַן אזוי, אז מע האָט געקאָנט זען נאָר זינע דינע אויסגעצאָקעטע וואַנצלעך.

דער קאפּיושאַן האָט זיך איינגעגעסן מיט די אויגן אין שלוימעט רוקן האָט זיך, ווי א שלאַנג, אויסגעדרייט, ווי ער וואָלט וועלן אָנפאלן אפּ שלוימעט פון הינטן. און אזוי, און אויסגעדרייטער, אז ער נאָכגעאנגען הינטן נאָכ שלוי-מען, ביז ביידע זינען געלעמ געוואָרן פון הויפּ.

נאָר מיט א מינוט פריער האָט זיך האַסטיק געעפּנט א שמאָל פענצטערל פון דריטן שטאָק, און עס האָט זיך באוויזן נאָכגעקעס בלאס פּאָנעם. ער האָט אָנגעשרענגט געקוקט אפּ דעם קאפּיושאַן, און ווי נאָר יענער איז פאר-שוואַנדן פון הויפּ, האָט ער פלינק פארמאכט דאָס פענצטערל און איז א מינוט ארום איז ער פּייל-אויסן-בויגן ארויסגעלאָפּן פון קאָרידאָר און איז געלעמ גע-וואָרן פון הויפּ.

ס'איז געוואָרן נאָכ שטילער אפּן הויפּ, אקוראט ווי די לופט אליין וואָלט דערפילט, אז עכעס איז דאָ ניט גלאַט... ס'איז געוואָרן שטילער און אומרוקער. באלד האָט זיך פון נאָכ א פארוואָרפּן ווינקעלע באוויזן זעליק. ער איז קעגן-טיק געווען א ביסל אומרוק, זיין קורצ געדיכט בערדל האָט זיך אָנגענאָדלט און איז געוואָרן מאַדנע באוועגלעך... ער האָט א הוסט געטאָן, האָט אומרוק א פּוצ געטאָן דעם בעגעד און איז אויך באלד געלעמ געוואָרן פון הויפּ.

מיטאמאָל האָט זיך דערהערט א שנידנדיקער געשריי, ווי עסעצער וואָלט זיך פּלוצעם שוועקלעך איבערגעשראָקן.

איז אלע פענצטער האָבן זיך באוויזן צעשראָקן-פרעגנדיקע פענעמער. באלד האָט זיך דערהערט א לויפען פון אלע פארוואָרפענע קאָרידאָר און עס האָבן זיך א שאַס געטאָן א שלאַל נייגעריק-צעפּווישטע מענטשן. איז געסל איז געוואָרן טומליק.

אפּן טראַטואַר, איז דער האַלב-בלאָטיקער קאנאווע איז מיט א צעלעכערטן קאָפּ געלעגן דער קאפּיושאַן.

2

די קאָנטריאָוועדקע איז אומרוק

די בורזשואַז און סאָציאליסטישע צייטונגען האָבן געשכּורעמט. די קאָמוניסטן זינען און אומלעגאלע פארטיי און זיי האָבן די גרעסטע וויר-קונג אפּ די מאַסן. דעם ערשטן מין איז געווען א גרויסע קאָמוניסטישע דע-מאָנסטראַציע מיט רויטע פּאַנען, מיט לאַזונגען אוועלעך, וואָס זיי, די סאָציאַ-ליסטן, זינען זיי געווען גאָר ניט אזוי צום האַרצן.

דערהויפּט האָט אופּגעבראכט די סאָציאַליסטן דאָס, וואָס די קאָמוניסטן האָבן א פרעסע ניט ערגער פאר זייערער.

— און אומלעגאלע דרוקערע און זאָלן ארויסגעבן אזויפיל ליטעראַטור, אקוראט, ווי זי וואָלט געהאט די בעסטע מאַשינעס.

עט האָבן זיך אָנגעהויבן די וואָלן אין סײַם (פארלאמענט). די סאָציאַליסטן
האָבן געהאט זייערע ציטונגען, זייערע לעגאלע דרוקערייען. און פונדעסטוועגן
האָבן די קאָמוניסטן אָנגעהויבן די וואל-קאמפאניע די ערשטע. זיי האָבן ארויס-
געלאָזט דעם ערשטן פלאקאט, דעם בעסטן און דעם שענסטן.

אין איינע שיינעם פרימאָרגן איז די גאנצע שטאָט געווען ארומגעקלעפט מיט
גרויסע פלאקאטן, און וועלכע עס זיינען געווען אָפגעמאַלט א גאנצע ריי קאָרי-
קאטורן, וויאזוי די „סאָציאַליסטן“ גארן אָפ די ארבעטער, וויאזוי זיי, צוזאמען מיט
די פאשיסטן, באראבעווען דורך פארשידענע געזעצן די אָרעמע פויערים.
און פון דעמלט אָן זיינען שוין די דאָזיקע פלאקאטן פון די ווענט ניט אראָפּ.
די גאנצע פּאָליציי איז געווען מאָביליזירט. ווי נאָר א פלאקאט פלעגט זיך בא-
ווייזן, אזוי פלעגט שוין דער „גאַראַנאַוואָי צולויפן“, פאנאנדערטרעייבן דעם אוילעם
און געשווינד, מיט גרויס רוגע, אראָפּרייסן דעם פלאקאט און צעטרעטן מיט די
פיס.

אָבער ווי נאָר דער גאַראַנאַוואָי פלעגט זיך אָפקערן און אראָפּ פון טראָטוואר,
פלעגט שוין אויסוואקסן א פאָר יינגלעך, איינער מיט אן עמער און דער צוויי-
טער מיט א פאָר פלאקאטן אונטער דער פּאָלע, און א גרויסער פלאקאט פלעגט שוין
ווידער הענגען אפ דער וואנט... און הונדערטער מענטשן פלעגן זיך קלעפן ארום
איים, ווי בינען ארום האָניק.

די קאָנטר-ראַזוועדקע איז געווען אופגעבראכט. די גאנצע פרעסע, דערהויפּט די
„סאָציאַליסטישע“, האָט געשרייען: איר זייט גאַרנישטן, איר קריגט געהאלט און טוט
גאַרנישט. די קאָמוניסטן געוועלטיקן איבער אונדז, און איר זייט ניט בעקויעכ
זיי אויסצוגעפינגען. ווער ווייסט, צי זיינן ניט אין דער קאָנטר-ראַזוועדקע גופע
עטלעכע צענדליק קאָמוניסטן און טרען דאָרט, וואָס זיי ווילן.

און די קאָנטר-ראַזוועדקע האָט זיך דערשראָקן. די „סאָציאַליסטן“ האָבן אריין-
געטראַגן אן אָנפראגע אין פארלאמענט, צי ווייסט דער אינערן-מיניסטער, אז אין
קאָנטר-ראַזוועדקע זיצן קאָמוניסטן און אז זיי באקומט געלט פון מאַסקווע, פון
די באַלשעוויקעס. די „סאָציאַליסטן“ האָבן געוואוסט, אז דאָס איז א ליגן, אָבער
קעדיי אופצוברענגען די קאָנטר-ראַזוועדקע און גייטן זיי איינמאַל פאר אלעמאַל אָן-
צוגעמען די ענערגישסטע מיטלען קעגן די קאָמוניסטן, האָבן זיי אריינגעטראַגן
אזא פראָוואַקאטאָרישע אָנפראגע.

דער שעם פון דער קאָנטר-ראַזוועדקע איז געזעכט אין זיינ צימער א ביזער
און אופגעבראכטער. ער האָט ביז און לאנג געקלונגען. אין צימער האָט זיך
באוויזן זיינ געהילם.

— דיינע כאוויירים, די „סאָציאַליסטן“, הערן ניט אום צו בילן. עפשער
וואָלסטו זיי איינגענומען?

— איך האָב אייך געזאָגט, אז מע דארף ווערן געענטער מיט זיי. מע מוז זיי
געבן עטלעכע וויכטיקע פּאַסטנס... נעכטן האָב איך געזען דעם פּאַרויזער פון
דער סאָציאַליסטישער סיימ-פראקציע...

— צום טיפּול! וואָס ווילן זיי נאָכ! א געהילם האָב איך שוין א „סאָצי-
אַליסט“, איך אליין בין דאָך אויך אמאָל געווען א „סאָציאַליסט“... אין א גאנ-
-

צער די שטעט האָבן מיר, סאָציאַליסטישע אַגענטן. מיט איינ וואָרט — אַ סאָציאַ-
ליסטישע קאָנטר-ראַזוועדקע.

— די לעצטע צייט האָבן די קאָמוניסטן טאַקע אַרפּגעהויבן דעם קאָפּ.
— יאָ, אָבער גיך געפינט זיך! דו ביסט דאָך שוין אַ סאָציאַליסט, ניט קיין
מאָסקווער אַגענט, ווי דיינע כעווערעליסט רופן אונדז. נו, פאַרוואָס געפינסטו זיך
ניט?

— טע מו' האָבן אונדזערע עטלעכע מענטשן באַ זיך.
— אָט גלייבן זיך דיר! דו האָסט דאָך דיינ כאַווער געשיקט ווערן אַ קאָ-
מוניסט. נו, האָט דאָס פיל געהאַלפּן? אָט האָבן זיך דאָך אים אַריינגענומען אינ
דער פאַרטיי.

— רופט אַרייַן בלינדערמאַנען, ער ווייסט טאַקע.
— שיק אים אַרייַן, די שאַטע, פונ אים וועט גאַרנישט זיין, ער איז אַ
גרויסער נאַר, געדאַרפט צושיקן...

מע האָט אָנגעקלונגען אינ טעלעפּאָן.
— יאָ. איב. ווער רעדט דאָס? דער טיזול ווייסט, וואָס דו פלוידערסט
דאָרט אינ טעלעפּאָן! וועמען?!

ער האָט אַ שלידער געטאָן פון צאָרן דאָס טריבל פונ טעלעפּאָן, האָט ביז
אַ רעווע געטאָן אונ אַ זעץ געטאָן מיט זיין פויסט אָן שרייבטיש.

— איב וועל אופרייסן האלב שטאָט, אָבער איב וועל זייער נעסט צעשטערן.
— וואָס האָט געטראָפּן?

— בלינדערמאַן ליגט שוין אינ שפיטאַל.

— וואָ-אָס!

— דיינ פייער! דו האָסט דאָך אים, ווערבירט פונ די קאָמוניסטישע רייענע.
גי פאַרלאָז זיך אפּ אייך, סאָציאַליסטענע.

ער האָט אָנגעקלונגען.
עס איז אַרייַן אַן אלטער זשאַנדאַרם, אַ הויכער, מיט גרויסע באַקנבאַרדן
אונ גוואלדיק לאַנגע וואַנצעט, וואָס זינגען געהאַנגען אַראָפּ, ווי געפייגערטע.

— נו, אויסגעפיינט זיך! ווהינן האָט איר געשיקט בלינדערמאַנען?
— ער איז געקומען צו גיין אונ האָט געוואָגט, אַז ער קאָן זיך דערווייט, ווו
עס געפינט זיך די אומלעגאַלע דרוקעריי.

— אונ דו האָסט אים, נאַטירלעך, געגלייבט? אָט דאָס הייסט אַן אלטער
רוסישער זשאַנדאַרם, צום טיזול זאָלט איר אלע גיין!

— וואָס האָבן אים געדאַרפט גלייבן? איב האָבן אים געוואָגט: גוט, גי
אונ שפיר.

— עס וועט גאַרנישט זיין, עס איז קענטיק, אַז אייערע אלטע מעטאָדן פונ
אויסשפירן וועט מען מוזן איינמאַל פאַר אלעמאַל אַו-סראָטן. וואָס האָט פאַרשטאַ-
נען דער רוסישער כאַמ?

מע האָט ווידער אָנגעקלונגען.

— אַללאָ! אזוי, וואָס, ער האלט שלעכט? וואָס? אַ ראוּ? ער וויל ווידע
זאָגן? צום טיזול! וואָס האָט דאָס צו מיר?

דער זשאנדארם מיט די לאנגע וואַנצעס איז אופגעשפרונגען פון אָרם.
 — זאָגט, אז מיר וועלן אים גלייַכ שיקן. מע קען מיטן ראָוו דורכמאכט...
 מע דארף האָבן אַן אייגענעם ראָוו.
 דער שעם פון דער קאָנטר-ראַזוועדקע האָט א קוק געטאָן פאַרוואַנדערט אפּן זשאַנ-
 דארם, נאָר באלד האָט זיך א שמייעלע באַוווּן באַ אים אינ די אויגן, און
 ער האָט געענטפערט אינ טרײַבל.
 — גלייַכ שיקן מיר אַ ראָוו. זע, ער זאָל דאָרס דערווייַל מיט פייגעריגן.—ער
 האָט אוועקגעלייגט דאָס טרײַבל און האָט מיט א שמייעלע געזאָגט צום אלטן
 זשאַנדארם:

— פאַוועל אַנטאַנאַוויטש, דאָס איז אַן אידי...
 — הייבט דאָס, אז ניט אלץ פונ דער אלטער זשאַנדארמערע טויג ניט?
 אַמאָל, אינ די אלטע צײַטן, פלעגן אונדז די ייִדישע ראַבאָנים זייער גוט צוויי-
 קומען. אָס איז באַ אונדז געווען אינ לאַדז אַזאַ ראַבינ, ער פלעגט שטענדיק
 צושטעלן די צעטלעך פון די שטרײַק-אַפּרער. ער איז באַ אונדז געווען אַן
 אָפּטער אַרייַנגייער. דער פּאָלקאוויק אונדזערער פלעגט זיך מיט אים אלע וואָכ
 טרעפן באַ דעם באַרימטן ייִדישן גווייר, באַ פּאָזנאַנסקינ אינ שטוב. מיר האָבן
 געהאַט אַזאַ אינ דווינסק. אַן אַנגעזעענער ראַבינ געווען, נו, און דער פּאָלטאווער
 ראָוו...
 — יאָ, אָבער וואָס קאָנען מיר איצט טאָן? ערשטנס, האָבן מיר קיינ ראָוו ניט...
 — דאָס איז אַ קלייניקייט. שיקט נאָך אַייער שטאָטישן ראָוו, ער וועט דאָס
 טאָן.

— קלינגט!
 פאַוועל אַנטאַנאַוויטש האָט פאַריכט זײַן טוּשורקע, אַ דריי געטאָן די וואָנ-
 צעס, געמאַכט אַ בייז פּאַנעם און האָט אַנגעקלונגען.
 — דעם ראָוו דארף איך, — האָט ער אַ ברומ געטאָן, און צו די צוויי כאַוויירן
 זײַנע האָט ער מיט אַ געלעכטערל שטיל געזאָגט: — באלד נעמען באַ אים אָפּ די
 פּיס... עס וועט אים ווערן נאַס...
 ער האָט געמאַכט אַ באַסאָווע שטימ און וואַשנע-שטרענג אַ זאָג געטאָן:
 — דאָס רעדט מען פונ דער קאָנטר-ראַזוועדקע... יאָ, פונ דער קאָנטר-
 ראַזוועדקע. — ער האָט מעשונע-מאָדנע זיך פאַרקרימט. — זשידאָוסקע מאָרדע, פאַר-
 כאַטע מאָרדע, — האָט ער שטיל געזאָגט. און אינ טרײַבל האָט ער ערנסט
 אַרייַנגעזאָגט: — מיר וואַרטן אַ אַיִכ, זייער אַ וויכטיקער איניענ... אינ אַ האַלבער
 שאַ אַרומ?..

3

דער ראָוו און די קאָנטר-ראַזוועדקע

געלאסן און שטיל, מיט אַ באַזונדער ראַכוועט איז די שוואַרצע באָרד גע-
 לעגן אַפּ רעב לייזער דעם ראָווס ברייטן ברוכט-קאַסטן. און דאָס פּאַנעם באַם
 ראָוו איז געווען אוי געלאסן און ראַכוועסדיק ווי זײַן באָרד.

ער איז געוואנגען שטיל, און איז זיין רויקן גאנג איז געווען א באזונדערע
 זיכערקייט און פעסטקייט. ערשט איצט האָט ער זיך דערפילט, אז עס איז גוט
 און עס איז ווערט צו לעבן אפ דער וועלט. בא זיך, איז דעם ייִדישן וועלטל, איז ער שוין לאנג אן אָנגענומענער מענטש, א גרויסער כאַשדון. סאָלאָווייטשיק,
 דער גרויסער וואלד-סויכער, וואָס האָט אפן ברעג פון ניעמאן זיין גרויסע זעג-
 טיל און וואָס האָט דערגרייכט צו אזא גדולע, אז ער איז געוואָרן א ייִדישער
 דעפוטאט, דער דאָזיקער סאָלאָווייטשיק האָט אים, דעם ראָוו, רעב לייזער, איינ-
 געלאדן אמאָל אפ טי און האָט מיט אים גערעדט אזוי וואזשנע וועגן וויכטיקע
 קאָהעלשע איניצאָנים. בא די איבעריקע גווירים איז ער שוין לאנג אן אָנגעזעע-
 נער מענטש. ניטאָ וואָס צו זינדיקן... אָבער שטענדיק האָט רעב לייזער פארדראָסן
 איינ זאך— פארוואָס איז דער גאלעך א דעפוטאט אין סיים, א מיטגליד פון
 פארוואלטרונג פון פאָלקס-באנק— און מע זאָגט גראָד, אז ער האָט דאָרט די
 גרעסטע דיע, — א שטענדיקער אריינגייער צום פרעזידענט... א ייִדישער דעפוטאט
 איז טאקע א וואזשנע זאך, אָבער צו א פרעזידענט קומט דאָס ניט... עס איז
 דאָך עפעס א מאלכעס...

און איצט פילט ער, אז ער הייבט אָן צו גיין אפן ריכטיקן וועג. דער שעפ
 פון דער קאָנטר-ראוועדקע אליין האָט אים גערופן צו זיך... עס קאָן זיין, אז דער
 אייבערשטער וועט געבן, אז דורך זיין האנט זאָל ער געהאָלפן ווערן... א גרוי-
 סער אָדן דער שלם פון דער קאָנטר-ראוועדקע. מע זאָגט, אז בא אים איז די הענט
 לינג אלע מיניסטאָרן... אפילע דער פרעזידענט אליין, זאָגט מן...

ער האָט מוידע געהאט צו פארענדיקן דעם געדאנק: ווער ווייכט, צי פאכט
 דאָס... ער גייט דאָך עפעס אין קאָנטר-ראוועדקע... זיי פארשטייען דאָך אפן ווינק...
 אפן וועג האָט ער באגעגנט דעם דיע, נאָר איצט האָט ער אָפגעקערט דעם
 קאָפּ, ער האָט זיך ניט געוואָלט מיט אים טרעפן... ער גייט אין דער קאָנטר-ראוועדקע
 גיט ער... איין קלייניקייט— איין דער קאָנטר-ראוועדקע! קיינער טאָר ניט וויסן...
 און האָט פארקערעוועט איין א זיטיק געסל.

איידער ער האָט א קוועטש געטאָן דאָס גלעקל איין דער סיר פון דער
 קאָנטר-ראוועדקע, האָט ער זיך ארומגעקוקט, האָט א קליינעם הוכט געטאָן, האָט
 א גלעס געטאָן די באָרד און פאריכט דעם אטלעסענעם סוודוט.

שטילערהייט, מיט א באזונדערן ציטער, האָט ער א דריק געטאָן די קנאָפּקע
 פון גלעקל. און ווי נאָר הינטער דער סיר האָט א ריס געטאָן מיט רוגזע דאָס
 צינגל, האָט ער זיך דערשראָקן און האָט פלינק אָפגעלאָזן, ווי ער וואָלט זיך
 אָפגעברייט.

רעב לייזער איז לאנג געוועסן אין ווארטציימער, ביז צו אים איז ארויסגע-
 גאנגען דער אלטער רוסישער זשאנדארם מיט די לאנגע וואָנצעס. פאוועל אנטאָ-
 נאָוויטש איז אריינגעגאנגען פלינק, מיט א שטארקן קלאפ הינטער זיך די סיר.
 ער האָט געמאכט אייג טראָט און איז געבליבן שטיין. רעב לייזער האָט זיך
 אופגעוויבן, האָט זיך שטארק א נייג געטאָן און האָט זיך דערנענטערט צו אים.
 — איך בין דאָס דער ראָוו.

— גוט, גוט, וואָס איר זייט געקומען. מיר זיינען לאַיאל צו יעדער רעלי-

גיע. מיר האלטן, אז יעדער פרומער מענטש, צו וועלכער נאציע ער זאל ניט גע-
הערן, אפילע צו דער יידישער נאציע, איז פאר אונדז גוט...! איז אָט... בא
אונדז ליגט אינ שפיטאל אונדזערער א מיטארבעטער. איינער פון איינערע, פון
די באַלשעוויקעס, האָט אים געמוט מעכאבעד זיין מיט א שטיין איבערן קאָפּ,
און ער גויסעט איצט אינ יידישן שפיטאל. ער וויל זיך אָבער פארן טויט מיט-
וואדע זיין. גייט צו אים, זאל ער זיך מיטוואדע זיין און זאל ער זאָגן אלץ,
וואָס ער ווייסט וועגן די קאָמוניסטן.

רעב לייזערן איז אפ א ווילע געוואָרן קאלעמוטנע אפן הארצן: ער האָט
געווארט אפ מער, אפ עפעס א גרעסערער שליכעס. נאָר באלד האָט ער זיך
אליין בארוקט:

— מע הייבט אָן פון קליינס... אלעמאָל הייבט מען אָן פת קליינס...
ער האָט זיך א ניג געטאָן.

— א כ דאנק אייך זייער, גרויסער האר, פאר איינער גנאָד... גאָט וועט אייך
בעפירעש באצאלן מיט קאַלטווו פאר דעם, וואָס איר פארלאָזט ניט א יידישע
געשאַמע, וואָס וויל זיך אַפרייניקן פון די גרעסטע זינד, פון קאָמוניזמוס, און
זאל קומען אפ דעם אוילעם-האַעמעס ריין ווי די טויב.
ער האָט געוואָלט נאָך ריידן, נאָר פאוועל אנטאָנאוויטש האָט אים איבער-
געשלאָגן:

— איר דארפט וויסן, אפ וואָס אַנצוקוועטשן. איר דארפט אים דערווייזן,
אז זיינע כאוויירימ אליין האָבן אים דערהארגעט, און מיט דעם, וואָס ער וועט
אוועקטראָגן מיט זיך די טוידעס, וועלן זיי נאָך עמעצן אזוי דערהארגענע. עס-
שער טאקע זיינע עלטערן... זיי וועלן נעקאָמע נעמען אָן אים און דערהארגע-
נען זיינע עלטערן... מיט איין וואָרט... איר וועט שוין וויסן ווי צו זאָגן, איך
פארלאָז זיך אפ אייך: ייִדן זיינען א קלוג פאָלק... גישקאַשע, פּע דארפ זיי ניט
לערנען.

ער האָט א שמייכל געטאָן און געגעבן אים די האנט.
רעב לייזער האָט האסטיק א נעם געטאָן זיין האנט אזוי, אז ער האָט
שטארק אָנגעקוועטשט אפ דעם אויסבייג פון גראָבן פינגער, און האָט אפגיכ
ארויסגעזאָגט:

— א דאנק, א גרויסן דאנק... זייט רויק, איך וועל...
— איר דארפט גיין באלד, און מיר מוזן האָבן די יעדעס אויך באלד. איך
וועל אייך שיקן אינ שפיטאל צו הילפ אונדזערן אן אגענט; ער וועט פארשרייבן,
וואָס מע וועט דארפן.

אינ א ווילע ארום איז רעב לייזער געזעסן לעבן בלינדערמאנס צוקאָפּן.
— אָט אזוי, מיין זון... דו דארפט זיך מיטוואדע זיין פאר מיר... דו
דארפט ארויסזאָגן אלץ, וואָס עס קוועטשט דיר אפן הארצן. טאָמער האָסטו אפ
וועמען-עס-איז א קאס, זאָג, וועט דיר גרינגער ווערן און דער אייבערשטער
וועט דיר מייכל זיין דיין זינד. מע טאָר ניט זיין אינ קאס, מע טאָר אפ קיינעם
ניט טראָגן קיינ קאס... דער מענטש איז דאָך גאַרנישט, ער איז דאָך ניט מער,
ווי גאָטס א שאַליכע... זאָג, מיין קינד, דערצייל אלץ...

— ...מיר האלטן, אז יעדער פרוכער מענטש...

בלינדערמאן האָט א קרעכז געסאָג.

— מיכ האָט דערהארגעט א באַלשעוויק, יענטע דער בעקערקעס יינגל... ער ווינט...

— וועלכער יענטע דער בעקערקעס? דערצויל, מיין קינד, איך דארף דאָך מיספאלעל זיין אי פאר דיר אי פאר אים... ווי רופט מען אים, מיין קינד?
— נאָכעמקע...

— נאָכעמקע בערעב?..

— ייטראַעל-בער האָט מען גערופּן זי טאטן.

— בערעב ייטראַעל-בער, וואָס ווינט...

— אפ קליינגראָדנער...

— אפ קליינגראָדנער... את די פאמיליע זינען איז...

— קאפלאן.

— קאפלאן. איז אָס דער אויכער-ייטראַעל האָט דאָס דיר געגעבן מיט א

שטיין אין קאָפּ... פארוואָס?..

— רעבע, אייך דארף מען דאָך זאָגן דעם גאנצן עמעס...

— נאָר דעם עמעס, מיין קינד. איך דארף זיינע רייד ברענגען פאר גאָט

באַרעכ-הו. ווי קאָגן איך ברענגען פאר גאָט באַרעכ-הו שקאָרים?

— ער איז א קאָמוניסט... דאָרט אפּן הויס... ווינט נאָך איינער... אויך א

קאָמוניסט... שלוימע רופט מען אים... ער האָט פארבינדונגען מיט דער דרו-קערני...

הינטערן דאָו איז געשטאנען א הויכער יונגערמאן, זייער שיין געקליידט

און האָט פארשריבן איג א קליין ביכעלע...

4

די קאָנטרראַזוועדקע און דער ראָוו

איצט איז שוין רעב ליזער ניט געשטאנען, נאָר געוועסן גאָר ברייט צע-לייגט איג א ווייכע פאָטעל פונ הוילנ לעדער, און אנטקעגן אים, אויך ברייט צעלייגט, איג געוועסן ניט דער אלטער רוסישער זשאנדארם פאוועל אנטאָנאוויטש, נאָר אליין דער שעם פונ די זשאנדארמען... און געווען איז דאָס ניט איג ווארט-צימער, נאָר טאקע באם שעם איג קאבינעט.

דער שעם האָט מיט א ליבלעכע שמיכל געקוקט איג די אויגן דעם ראָוו, און דער ראָוו האָט מיט א ליבלעכע שמיכל געקוקט איג די אויגן דעם שעם. דער שעם האָט געפּרעגט און דער ראָוו האָט דערצוילט... און הינטערן ראָוו איז געשטאנען א הויכער יונגערמאן, זייער שיין געקליידט און האָט פארשריבן איג א קליין ביכעלע.

און דער ראָוו האָט דערצוילט:

— איך בין כוישער, אז די ארבעטער-טראקציע איג דער קעהילע איז א קאָמוניסטישע. איך וועל אַזי, אָדן-גאָדל, ניט זאָגן אפּ זיכער, אָבער איך בין כוישער, אז דאָס איז אזוי... מיר, די עמעסע יידן, זינען שטענדיק געווען קעגן

רעוואָליוציע און פאר אָרדענונג אין לאנד און זינען איצט אויך אזוי. בא אונדז
איז בעפֿירערש דאָ אזא געמאָרע, אז דער, ווער עס גייט קעגן מאלכעס — און
א פרעזידענט הייסט אויך מאלכעס — איז די זעלבע זאך, ווי ער גייט קעגן גאָט...
— ער האָט אים, זאָגט איר, אָנגערופֿן שלוימע?

— יאָ, שלוימע, און געזאָגט האָט ער נאָך, אז מע רופֿט אים, שלוימע דער
טינטער.

— און די דרוקערײַ האָט ער נישט געזאָגט, וווּ זי געפינט זיך?
— איך האָב געמלעגט, גרויסער האר, געפרעגט, נאָר ער האָט מיר גע-
שוואָרן טארן טויט, אז ער ווייסט אלייב נישט... און אז א ייד שווערט, און נאָך
טארן טויט, זיז דאָס הייליק.

— וואָס נאָך האָט ער דערציילט?
— ס'איז אים געווען שווער צו ריידן. אז איך האָב אים געזאָגט, אז זי,
די קאָמוניסטן, קלייבן זיך אונטערצינדן זיין טאטע-מאמע און פארברענען זי און
עס איז פיל בעסער, אז ער וועט אלץ דערציילן אלייב, האָט ער זיך אָנגעצונדן,
ווי מיט א פייער, און האָט ארויסגעשרייען:

— די ליטעראטור נעמט צו אן אלטער לאטיש, וואָס וויינט אפֿן ברעג
גיסמאן, איז א נידעריקן קעלער. ער איז א סטאָליער. ער האָט א ווייב, איז זי
א ביסל א קרומלעכע. דאָרט וויינט מיט זי זייערע א טאָכטער, איז זי א קאָמיו-
גיסטקע.

— א נאָמען, א פאמיליע האָט ער נישט אָנגערופֿן?
— ניינ. ער האָט נאָר געזאָגט, אז ער וויינט אפֿן ווינקל פֿון גראַדנער גאס.
— גוט. און וועגן דעם נאציאָנאל-ראט האָט ער אייך גאָרנישט דערציילט?
רעב לייער איז געוואָרן אומרוק.

— וואָס רעדט איר? דאָס ייִדישע נאציאָנאל-ראט? דאָרטן לויבט מען און
מע דאנקט גאָט פֿאר דעם פרעזידענט און פֿאר זינע גרויסע כסאָדימ, וואָס ער
טוט מיט אונדז, ייִדן... וואָס רעדט איר...

— ניינ, איך מיינ נישט דעם גאנצן נאציאָנאל-ראט! דעם ייִדישן דעפּוטאט
סאָלאָוויטשיקן קעגן איך זייער גוט. איך קען די אָנגעזעענע לייט פֿון נאציאָנאל-
ראט אלע. אָבער אויב איז דער קעהילע האָבן זיך געקאָנט אריינקלייבן קאָמו-
ניסטן, קאָנען זיי דאָך אין נאציאָנאל-ראט אוואַדע זיין. אייער זאך איז נאָכקוקן
און מיר פֿון צייט-צו-צייט אָנקלינגען... איר דארפט נישט גיין צו מיר. נישט כאָ-
לילע דערפֿאר, ווייל איך האָב אייך נישט גערין, נאָר דערפֿאר, ווייל עמעצער קאָן
נאָך באַמערקן און איר קאָנט דורכטאלן...

ער האָט נאָך נישט פֿארענדיקט זיין געשפרעכ מיטן ראָוו, ווי די טיר האָט
זיך געעפֿנט און עס איז אריין דעם שעפֿס געהילפֿ.

— מיינ וואַרעמען גרוס אונדזער ראָוו, דעם כאָשעווסטן ייִדן פֿון אונדזער
רעפּובליק...

א טעלעפֿאָן-קלונג האָט איבערגעריסן זייער געשפרעכ.
— נו, איר וועט מיר מייכל זיין, — האָט זיך געווענדט דער שעפֿס צו דעם
ראָוו, — איך בין פֿארנומען, איר זעט דאָך... איך דאנק אייך זייער...

ער האָט גענומען דאָס טרייבל אית האנט את האָט זיך מיט א פריינטלעכע
נייג מיטן קאָפּ צעזעגט מיטן ראָוו.
דער ראָוו איז אוועק זייער א צופרידענער, פול מיט האָפענונג, אז איצט
הייבט זיך ערשט אָן זיינ וועלט, זיינ גרויסע וועלט.
— פארוואָס זאָל א ראָוו אויך עפעס ניט האָבן קיין שייכעס צו דער מע-
לוכע?

אונ דער שעפּ האָט אינ טעלעפאָן געגעבן פאראַרדענטגען.
— ארומרינגלעך דעם וואָקזאל, געבן פאראַרדענטגען אפּ אלע ליניעס, אז
מע זאָל איבערקוקן אלע פעסער בא די פאסאזשירן אונ יעדן פארדעכטיקן פאר-
שויג ברענגען אהער... אָדער נאָכעמקען וועט איר ברענגען, אָדער אייערע קעפּ וועלן
לייגן בא מיר אינ פאָרטפעל. היינטיקע וואָך מוז זיינ א סאָפּ צו דער פארברעכערישער
באנדע! היינטיקע וואָך מוז מען אומדעקן די געהיימע דרוקעריי! היינטיקע וואָך,
איר הערט, זאָל איך שוין קאָנען אינ סימ באריכטן, אז צו דעם קאָמוניזם בא
אונדז האָט גענומען א סאָפּ.

ער האָט ביז א וואָרם געטאָן דאָס טרייבל אפּן אפאראט.
אפּן וואָקזאל איז געווען האלב טונקל. די עלעקטרישע לאַמפּן זיינען ניט
אלע געווען אָנגעצונדן, ניט געקוקט דערום, וואָס דער צוג האָט שוין
געהאלטן באַם אָנקומען. פאסאזשירן זיינען געווען פול, אָבער איבער דער טונקל-
קייט האָט מען זיך געפילט ווי איינזאמ... שאַטנס זיינען ארומגעגאנגען איבער
דעם גרויסן זאל, האָבן זיך געדרייט צווישן די טישן אונ שטולן אונ האָבן זיך
קיינ אָרט ניט געפונען.

— נאָכעמקען איז אויך געווען צווישן די שאַטנס, אָבער ער איז ניט ארומגעגאנגן-
גען, נאָר געזעסן פארשטעקט אינ א ווינקעלע אונ האָט קלוימערשט געדעמלט.
זיינ הארץ האָט געקלאפּט. ביז אהער האָט אים געגאָלטן. בא דער קאסע האָט
ער קיינ שפיקעס ניט באמערקט. דאָס, וואָס עס איז פינצטער אפּן וואָקזאל, איז
אויך ניט ערגער... נאָך א מינוט פינס—אונ ער איז שוין אינ וואַגאָן.
עס האָט זיך דערטראָגן פונ פלאטפאָרם א געדיכטער גלאָקן-קלונג: דער צוג
האָט זיך דערנענטערט צו דער סטאנציע. דער אוילעם האָט א רויש געטאָן אונ
האָט זיך געשטעלט אינ ריי צו ארויסגיין.

נאָכעמקען האָט זיך אויך געשטעלט.
עס האָט אים מאָדנע געציטערט דאָס הארץ.
מיטאמאָל האָבן זיך אלע לאַמפּן אָנגעצונדן, עס איז געוואָרן שניידנדיק
ליכטיק.

פונ עטלעכע ווינקעלעך מיטאמאָל האָבן זיך געלאָזט צו די טירן פונ ארויס-
גאנג עטלעכע פארדעכטיקע פארשויענען.
אייער פונ זיי איז צוגעגאנגען צו דער טיר, וואָס פירט אפּ דער פלאט-
פאָרם, א צווייטער האָט זיך געשטעלט בא דער טיר, וואָס פירט אינ זאל.
— אייערע פעסער!... גרייט אָן אייערע דאָקומענטן...

אינ קאנטרראוועדקע איז לעבעדיק

אם אזא גרויס גליק האָט זיך די קאָנטר-ראַוועדקע גיט געריכט.
אפּן וואָקזאל האָט מען אַרעסטירט נאָכעמקען, און באַ אימ אינ די הויז
האָט מען געפונען איינגענייט אַ שיפּרירט בריוועלע.

מע האָט אַרעסטירט דזשעניקסן, און אלטן לאַטיש אַ סטאַליער מיט זיין פּרוי,
מיט זיין יונגער טאָכטער. באַ זיי האָט מען געפונען אַ גרויסן פּויערשן קאַסטן
אפּן פּיר רעדלעך פּול געפאַקט מיט ליטעראַטור צו די וואַלן אינ סיימ. דאָס איז
שוינ און איינע, און דער שעפּ פּונ דער קאָנטר-ראַוועדקע איז אַרומגעגאַנגען אַ
צופּרידענער: אַזעלכע העכט געפאַקט!

אַבער פּונדעסטוועגן איז דאָס נאָך ווייניק, און מע זאָל קאָנען קומען אינ
סיימ און זאָגן, און באַ אונדז איז דער קאָמוניזם שוינ ליקוידירט.
דאָס איז ווייניק, זייער ווייניק...

און דער שעפּ האָט באַשלאָסן אליין זיך נעמען צו דער אויספאַרשונג פּונ
די אַרעסטירטע: ער וועט שוינ באַ זיי אלץ דערגיין, ער וועט שוינ אַנטדעקן
די גאַנצע נעסט פּונ קאָמוניזם.

דעם ערשטן האָט ער געהייסן אַרויסרופּן נאָכעמקען. ער האָט געהייסן פאַר-
הענגען די פענצטער, עס זאָל זיין האַלב טונקל, עס זאָל מאַכן אַ סוממען איין-
דרוק אפּ דעם שנעק. אינ איין ווינקעלע האָט ער געהייסן, עס זאָל זיך שטעלן
זיין געהילפּ. ער דאַרפּ שטיין ווי אַ סטאַטוע. אינ דעם צווייטן ווינקל האָט ער
אוועקגעשטעלט פּאוועל אַנטאַנאָוויטשן. און אפּן טיש האָט ער אוועקגעלייגט אַ
רעוואָלוער.

דאָס איז אלץ אפּ אַנשדעקן נאָכעמקען.

אליין האָט ער זיך ברייט צעלייגט אינ פּאַטערשטול און האָט אימ געהייסן
אַרײַנרופּן.

די טיר האָט זיך געפּנט, און נאָכעמקען האָט מען אַרײַנגעשטופּט מיט האַסט
אינ קאַבינעט.

— נו, — האָט דער שעפּ אַ ברומ געטאָן, — וואָס וועסטו זאָגן?

נאָכעמקע האָט געשוויגן. ער איז געשטאַנען אינמיטן צימער, די הענט אינ
די קעשענעס, אַ בלאַסער, אַ בער אַ רוקער מיט אַ בייז שמייכלע אינ די אויגן.
— ווי רופּט מען דיך?

— איר וועט זיין אזוי גוט און אַ קוק טאָן אינ מיין פּאַס. ער געפינט זיך

בא דעם אַגענט, וואָס האָט מיך אַרעסטירט.

— שפּאַסן וועסטו מיט דײַנע כאַוויירן פּונ מאַסקווע. מיט מיר שפּאַסט

מען גיט!

נאָכעמקע האָט געשוויגן.

— ווער האָט דיר געגעבן דעם שיפּרירטן בריוו?

— וועלכע בריוו?

— באַ דיר אינ די הויז איז געווען איינגענייט אַ שיפּרירטער בריוו.

— איך ווייס ניט, וואָס איר מיינט, וואָס איז דאָס א... ווי האָט איר געזאָגט, א שיפּירטעס?

— מאכ זיך ניט נאָריש, איך שפּיל זיך ניט.
— און וווּ זעט איר, אז איך זאָל זיך שפּילן. איך ווייס ניט, וואָס דאָס איז א שיפּירטער בריוו.

דער שעפּ האָט זיך אופּגעהויבן פון זיין אָרט און איז צוגעגאנגען נאָענט צו נאָכעמקען. זיי זיינען געשטאנען איינער אנטקעגן דעם אנדערן און האָבן א גייט ביזן געקוקט-איינער דעם אנדערן אינ די אויגן.

— דו זעסט אָט דעם רעוואָלווער? באלד וועט ער זיך צולייגן צו דיין שליים און פון דיר וועט בלייבן א נאס אָרט. ווילסטו?
— א נאס? ווי קען דאָ זיין א נאס אָרט?

— ווער האָט דיר געגעבן דעם בריוו, — האָט ער א ברומ געטאָן און האָט צוגעלייגט דעם רעוואָלווער צו נאָכעמקעס שליים.
— קיינער ניט.

— וויאזוי זשע קומט ער צו דיר?
— איך ווייס ניט. איך האָב די הויז געקויפט אפּן מאַרק. ווער ווייסט, וועמעס דאָס איז און וואָס דאָרט איז געווען אריינגעלייגט.

— דיין באָבע וועסטו דערציילן אזעלכע מייסעס.
— מיינ באָבע איז שוין לאנג געשטאָרבן...
די שטילקייט און סוממעקייט פון צימער האָט מיטאמאָל צערודערט א קלונג פון א פאטש אין באק. בא נאָכעמקען פון נאָז האָט א שטראָם געטאָן בלוט.

— נו, איצט וועסטו זאָגן?
— איך האָב שוין מיינס געזאָגט. און מער האָב איך ניט וואָס צו זאָגן און וועל גאָרנישט זאָגן. איך האָב קיין קויעכ ניט צו געבן אייך צוריק. איר זייט געזינטער פאר מיר און אָט האָט איר גאָך צוויי פארשוניען אזעלכע, ווי איר...

דעם שעפּ איז געוואָרן גאָר ניט אָנגענעם. אזא קליין יאטל און ענטפערט אים, דעם שעפּ, אזוי האָזעדיק. דערהויפּט איז אים געווען ניט אָנגענעם פאר זיינע געהילפּן. ער האָט זיך אָנגעכאפט פאר נאָכעמקעס לעצטע ווערטער.

— נו, וועל איך זיי ארויסשקן. איך וועל בלייבן אליין. עפּשער וועסטו מיר אליין ענטפערן מיט א פאטש צוריק? — ער האָט געגעבן א וונק און ביידע האָבן פאָרלאָזן דעם צימער.

— נו, רייד. עפּשער וועסטו מיר אליין ענטפערן?
נאָכעמקע האָט געשוויגן.

— רייד, זאָגט מען דיר!
נאָכעמקע איז געשטאנען א בלאסער, און פון נאָז האָט גערונען בלוט. ער האָט פארביסן די ליפּן און האָט געשוויגן. נאָר די אויגן האָבן געשפּריצט מיט סינע און אנטשלאָסנקייט.

בא מיר וועסטו גאָרנישט ניט דערגיין? — האָבן דיטלעך געזאָגט צוויי ביזע פּעפּלעך אין די אויגן.

דער שעם האָט פֿאַרביסן די ליפּן. אינווייניק האָט געקאָכט, אָבער ארויסווייזן זיין קאס פאר דעם קליינעם שנעק האָט ער נישט געוואָלט. ער האָט זיך א דריי געטאָן אפּן קאָרעק און האָט ביז ארויסגעזאָגט:

— נו, גוט. מיר ווילסטו נישט ענטפערן, וועלן מיט דיר ריידן מייןע אגענטן. זיי וועסטו שוין זאָגן, וואָס מיר באדארפן.

נאָך ערווער איז געווען מיט דושעניקסן. עס האָט זיך אויסגעלאָזט, אז ער פארשטייט נאָר לעטיש. אז מע האָט געבראכט אן איבערזעצער, האָט יענער געקאָנט בא אים דערגיין נאָר איין זאך: מיט דריי טעג צוריק האָט בא אים איינער א יונגערמאן געדונגען א צימער, האָט אים אָפּגעגעבן דעם פּאס, האָט אריינגעפירט דעם דאָזיקן קאסטן, און אליין, האָט ער געזאָגט, וועט ער קומען אין א וואָך ארום. ער דארף ברענגען זיין פרוי... דעם פּאס האָט ער, נאָר איינגעמעלדעט האָט ער אים נישט, ווייל ער האָט געווארט, אז עס זאל קומען שוין זיין פרוי אויך.

און מער האָט מען נישט בא אים און נישט בא נאָכעמקען גאָרנישט געקאָנט דערגיין.

דער שעם איז געווען זייער אופגעבראכט. ער איז ארומגעגאנגען א בייזער, האָט געקלונגען אין טעלעפאָן, האָט געגעבן פארדענונגען, אָבער געהאָלפּן האָט דאָס נישט.

נאָר מיטאמאָל איז געקומען א יעדִיע, וואָס האָט דעם שעם איבעראשט, וואָס האָט אין איין מינוט אינגאנצן אומגעבייטן זיין שטימונג.

די אגענטן, וואָס זיינען געגאנגען מאכט אן אונטערזוכונג בא שלוימען, האָבן אנטדעקט א גרויסע, אומלעגאלע דרוקעריי.

דער אָנפירער מיט דער אונטערזוכונג האָט געקלונגען, מע זאל שיקן א מעסטן אָטריאד מיט זשאנדארמען און אן אוטאָמאָביל אפּ צוצונעמען די דרוקעריי. אליין דער שעם איז אונטערגעפאָרן און האָט איבערגענומען די אָנפירונג מיט דער אונטערזוכונג נישט נאָר בא שלוימען, נאָר אפּן גאנצן הויפּ. ער איז געווען צופרידן, ער האָט זיך געהיצט, ער האָט געגעבן פארדענונגען, ער האָט גע-קלונגען אין טעלעפאָן.

איצט איז ער אפּן פּערד! איצט קאָן מען מאכט א גרויסן פּראָצעס. מע קאָן עס צעפּויקן אין די צייטונגען, מע קאָן דערקלערן אין פּארלאמענט, אז אדאנק דער גרויסער מי און טרייער איבערגעגעבנקייט פון די מיטארבעטער פון דער קאָנטר-ראוועדקע האָט זיך אונדז ענדלעך איינגעגעבן צו ליקוידירן די געפּערילעכע נעסט פון די מאַסקווער אגענטן. אומזיסט האָבן אייניקע לייכטזיניקע מענטשן, — אזוי וועט ער בעפּירעש זאָגן— לייכטזיניקע מענטשן, — געפּרוּווט באשולדיקן די קאָנטר-ראוועדקע אין דעם, אז דאָרט זיצט מאַסקווער אגענטן. זיי זיצן טאקע, אָבער אין די קאטאָרושנע טפיסעס...

א גאנצע נאכט איז די קאָנטר-ראוועדקע נישט געשלאָפּן, א גאנצע נאכט האָט זי געפּיערט איר נישטאָבן.

ווען דער שעם איז צוגעפאָרן צו דער רעדאקציע פון דער סאַציאַליסטישער צייטונג, איז שוין געווען אויפער דריי באנאכט. די צייטונג איז שוין

געווען אינגאנצן פארטיק. נאָר דער שעפּ האָט דורכן טעלעפאָן צונויפגעוועדט זיך מיטן רעדאקטאָר, אז מע זאָל אויסזעצן מיט גרויסע אויסזעס די דערפרייענדיקע יעדעס וועגן דעם גראנדיעזן ארעכט.

אליין דער שעפּ האָט דיקטירט די אינפאָרמאציעס, און דער רעדאקטאָר, וואָס איז עקסטערע צוליב דער גראנדיעזער געשעעניש ארָפּגעפאָרן איז רעדאקציע, איז ארומגעגאנגען א צופרידענער איבערן קאבינעט און האָט פון גרויס סימכע גע- פאטשט איבער דער פלייצע דעם שעפּ.

— א קאָלאָקאלער איניענ! א גראנדיעזער איניענ! דאָס איז אן ארבעט! איז דער קאָנטר-ראוועדקע איז געווען פריילעכ. איז דער קאָנטר-ראוועדקע איז געווען לעבעדיק. די קאָנטר-ראוועדקע האָט געפיינערט איר ניצאָכן.

6

די סימכע איז צעשטערט

דעם טאָג, וואָס דער שעפּ פון דער קאָנטר-ראוועדקע האָט געדארפט האלטן זיין רעדע וועגן דער ליקוידאציע פון די קאָמוניסטישע אָרגאניזאציעס איז גאנצן לאַנד, האָט זיך איז סיי געקערט וועלטן. אלע זיינען ארומגעגאנגען-יאָנטעוודיק געשטימט. דער אינערן-מיניסטער איז ארומגעגאנגען א צופרידענער בא זיך איז קאבינעט און האָט מיט אומגעדולד געווארט אפ דער עפענונג פון דער זיצונג. אלע פראקציעס האָבן געמאכט זייערע זיצונגען און האָבן אויסגעארבעט זייערע דעקלאראציעס. באַזונדערס זיך געגרייט די „סאָציאַליסטישע“ פראקציע און די ציעניסטישע. די „סאָציאַליסטן“ האָבן זיך געפילט א ביסל איז א פארלעגנהייט. זיי האָבן ניט געוואוסט, ווי זאָלן זיי ארויס פון דער שווע- רער לאגע: ערשט ניט לאנג האָבן זיי געוידלט די קאָנטר-ראוועדקע, זיי האָבן געדעט עפעס וועגן מאַסקווער אגענטן, און מיכאמאָל — אזא געשעעניש. נאָר פון דער פארלעגנהייט האָט זיי ארויסגעפירט דער פאָרויצער פון דער פראקציע. ער האָט געזאָגט, אז איז דער רעדע דארפ מען, פארקערט, אונטערשטרייכט, — איך וואָלט זאָרן אָנגעהויבן פון דעם — אז מיר, „סאָציאַליסטן“, זיינען געווען די ערשטע, וואָס האָבן געשטויסן די קאָנטר-ראוועדקע צו ערנסטע מייסימ. מיר זיינען געווען גאנץ אָפט שטרענג, אָפט צו שטרענג... אָבער דאָס האָט איצט געגעבן דעם דערפאָלג. די פאַרברעכערישע עלעמענטן ווערן ליקוידירט... דאָס דערווייזט אַן איבעריק מאָל, ווי וויכטיק עס איז די ראָליע פון די „סאָציאַליסטן“ איז קאמפ מיט די קאָמוניסטן, דאָס טאָר מען אפ קיין איין מינוט ניט פארגעסן...

דער יידישער דעפוטאט סאָלאָווייטשיק האָט זיך אויך געגרייט צו דער ארויסטרעטונג... איז דער ציעניסטישער סיימ-פראקציע איז איינשטימיק באשלאָסן געוואָרן, אז דער דעפוטאט דארפ ארויסטרעטן מיט א פאטריאָטישער רעדע, אז ער דארפ אָבער אויך אָנווייזן די גרויסע פאַרדנסטן פון די בעסטע זיין פונעם יידישן פאָלק איז קאמפ מיט די באַלשעוויקעס. עס דארפ אונטערגעשטראַכן ווערן

די קאלאָסאלע באדייטונג פון רעליגיעזער דערציִונג פונעם יונגן דאָר, און דעריבער מוז די רעגירונג קומען צו הילפֿ דעם נאציאָנאל-ראט און עפענען העברייִישע שולן און גימנאזיעס פאר די ייִדישע מאסן. דער, ווער עס ענדיקט א שול פון נאציאָנאל-ראט, דער וועט שוין זיין געזיכערט פון דער באַלשעוויסטישער קרענק, ווייל דאָ דערציט מען זיי אין נאציאָנאלן גימס. די רעגירונג דארפֿ זיין פארני-טערעסירט אין פארשטארקן די ווירקונג פון נאציאָנאל-ראט, דאן וועלן זיי קענען קומען צו הילפֿ דער רעגירונג אין קאמפֿ קעגן די קאָמוניסטן, וואָס געפינען זיך נאָך צום באדויערן, — אזוי דארפֿ מען טאקע אונטערשטרייכנ: צום באדויערן, — צווישן פינצטערע ייִדישע מאסן.

אזוי האָט זיך געגרייט דער ייִדישער דעפוטאט צו זיין רעדע אין סיימ. אויך אפֿ די הויפט-גאסן אין געווען פריילעך. אלע קרעמער האָבן געלייענט און טויזנט מאָל איבערגעלייענט די פריילעכע יעדִיע, אז, ענדלעך, האָט מען אנטדעקט די געהימע דרוקערִי און די גאנצע נעסט פון די מאָסקווער כעווע-לייט. די קרעמערלעך זיינען געגאנגען איינע צו די אנדערע מיט אויסגעשטרעקטע צייטונגען, האָבן געשאפן רעדלעך און האָבן דערציילט כידושים, וואָס אין די צייטונגען קאָן מען זיי ניט דרוקן, נאָר וואָס זיי ווייסן געוויס, אז עס איז עמעס:

— מע האָט דאָרט געפונען פיסעם און ראמסעס, אָנגעבויט אזויפיל, אז ווי קומט דאָס אנטקעגן, לעמאָשל, ווי זאָל איך אײַך זאָגן...

נאָר ענדיקן האָט דער דאָזיקער שוין ניט געקענט, ווייל ווי נאָר איינער פלעגט זיך אפֿ איין סעקונדע אָפֿשטעלן, פלעגט זיך שוין ארויסכאפֿן א צווייטער. — היילן זיינען דאָרט געווען. מע פלעגט פון דאָרט די פראַקלאמאציעס זייערע ארויסקימלען דורך היילן אין פעסער גלייך צום ניעמאן און דאָרט פלעגט מען זיי אפֿ שיעלעך אריבערשיקן...

— פאָטאיעמע ערטער אועלכע, וואָס קיינער וואָלט זיי קיינמאָל ניט דער-גיין, ווען עפעס איינער פון זייערע גופע וואָלט ניט אויסגעזאָגט.

— היינט דארט מען גיין אין סיימ! איין קלייניקייט — אזא טאָגן מע זאָגט, אז דער שעם וועט דערציילן די גאנצע מייסע, ווי עס איז געווען!

— ווי קיינט מען בילעטן?

— א רענדל א בילעטן!

— ווי נעמט מען טאקע בילעטן?

— אין נאציאָנאל-ראט, אונדז וועט מען געבן, מע דארפֿ שיקן א דעפוטא-

ציע.

צו צוועלם אזיגער באטאָן זיינען אלע ערטער אין סיימ געווען פארנומען. אלע דעפוטאטן זיינען געווען אפֿ די ערטער. זיי האָבן מיט אומגעדולד געווארט אפֿ דעם פאָמענט, ווען עס וועט זיך אָנהייבן די זיצונג. שוין פון פריער איז געווען אָפּגעערעדט מיטן פאָרזיצער, אז היינט זאָל מען ארָפּפּנעמען אלע פראגן און מע זאָל די זיצונג לעכאטכילע אָנהייבן מיט דער מיטתילונג פונעם שעפֿ. איז די קולוראן איז אויך געווען פול. אלע האָבן זיך געגרייט. אלע האָבן געווארט.

הינתן. אין געווען א פארשטארקטע וואכ. ניט אלעמען האָט מען אריינגעלאָזן.
הינתן האָט מען אריינגעלאָזן גאָר פּינ געקליידטע, אויסגעפּוצטע, קיינ אַרבעטער
האָט מען היינט גאָר ניט אריינגעלאָזן.

גאָר אַ גאַנצע גרופּע אַרבעטער, אַזוישן וועלכע עס איז אויב געווען איינער,
וואָס איז געווען ניט גאָר פּינ אָנגעטאָן, מיט אַ געדיכט אָבער קורצ מערדל,
האָט זיך אַינגעשפּאַרט און האָט אומבאַדינגט געוואָלט אַריינגיין. דער שוויצאַר
האָט די אַרבעטער פאַר קיינ מאל ניט געוואָלט אַריינלאָזן, אָבער פּונ דער זַמט
האָט אַ שפּאַר געטאָן אַ גרויסער אוילעם און עס איז אַרייַן אַ גרויסע גרופּע
ניט גאָר פּינ אָנגעטאָגענע למט.

מע וואָלט אָט די האָזעניקעס טאַקע עפּשער גלייב אַרויסגעוואָרפּן, ווען עס
וואָלט מיטאַמאָל ניט אָנהייבן קלינגען דאָס גלעקל. עס איז געוואָרן אַ טומל און
אלע האָבן זיך אַ שאַט געטאָן אין זאַל.

דער פּאַרויצער האָט געקלונגען. דער אוילעם האָט זיך געשטופּט צו די ער-
טער. ענדלעך האָט מען זיך צעזעצט.

דער שעפּ פּונ דער קאָנטר-ראַווועדקע האָט אָנגעהייבן זיין רעדע באַ אַ פּולשטענדי-
קער שטילקייט. ער האָט גערעדט לאַנג און מיט רעבאָזים. ער האָט געוואָנט, און איינע פּונ
די שכינישע מעלכעס, מיט וועלכער זיי לעבן שטענדיק אין פּריינשאפט און
וועלכע עס איז צו זיי אויב זייער פּריינטלעך — דערבײַט האָט ער זיך אַ וועלינקע
אָפּגעשטעלט און האָט כּיטרע אַ שמיכל געטאָן, — האָט געפרוווט באַרייכערן אונדזער
לאַנד מיט אַזאַ מינ אַנשטאַלט, וואָס זיי האָט קיינמאָל ניט געהאַט, וואָס זיי האָט
אַבסאָליוט ניט געדאַרפט און וואָס, ער האָט, וועט שוין מער באַ אונדז, אין
אונדזער פּרײַט לאַנד, ניט זיינן. זיי האָט אונדז באַרייכערט מיט אַ טעכניש-רייכער אַרמלעך-
גאלער דרוקערײַ. גאָר דאָס שאַרפע אויג פּונ דער קאָנטר-ראַווועדקע קוקט און זעט. די
קאָנטר-ראַווועדקע האָט געדולדיק געוואַרט. זיי האָט פּונ דעם אלעם געוויסט פּריער,
אָבער עס איז גאָר ניט געקומען די צייט צו אַנטדעקן די געסט. אונט איז די געסט
אַנטדעקט געוואָרן. מיר האָבן אָפּגעדעקט די פּאַרבינדונגען מיט אלע שטעט פּונ
לאַנד און מיר קאָנען דעם סייַם אָנזאָגן, און די פּאַרברעכערישע קאָמפּאַניע איז
ליקווידירט געוואָרן.

פּונ אַ ווינקעלע האָט זיך דערהערט מיטאַמאָל אַ שטאַרקע שטייַם:

— ניין, איר וועט אונדז קיינמאָל ניט ליקווידירן!

פּונ דרייַ זייטן מיטאַמאָל האָבן זיך אינדערלויטן אַ הייב געטאָן פּעקחיין
לאַנגע שפּאַלע בלעטלעך, ווי פּיערוועדק-ראַקעטן האָבן זיי זיך דערקלייבן בײַז
מיט פּונ באלקן און פּונ דאָרט האָבן זיי זיך צעשאַטן איבערן גאַנצן זאַל און
גענומען פּאַלן אַם די פּליכעוואַטע קעפּ פּונ די דעפּוטאַטן.

עס איז געוואָרן אַ גוואַלדיקער טומל. מע האָט גענומען לויטן פּונ די ער-
טער. דער אוילעם איז די קולואַרן האָט זיך אַם טײַט איבערגעשפּאַקט און האָט
אַ שפּאַר געטאָן צו די טירן. פּאַליצייַ און אַנעט פּונ דער קאָנטר-ראַווועדקע האָבן זיך
אַ לאָז געטאָן אין דעם אוילעם און האָבן גענומען אַרעסטירן פּאַרדעכטיקע פּערוואָנען
אַם דער טריבונע איז אַ בלאַסער געשטאַנען דער שטעט פּונ דער קאָנטר-ראַווועדקע.
אַ לאַנג און שפּאַל בלעטלע האָט זיך אַ לאָז געטאָן פּונ באלקן, האָט זיך עטלעכע מאל

איבערגעדרייט און איז אראָפּגלפּאלן אפּן שטענדער צום שלפּ. ער האָט מיטן
אויג אַ כאַפּ געטאָן נאָר צוויי שורקס: די אייבערשטע און די אונטערשטע. אויבן
איז געווען דימילעכ אָפּגעדרוקט מיט באַזונדערס פעטן שריפט:

פּראָלעטאַריע פּון אלע לענדער, פאַרייניקט זיך

און אונטן איז געווען אויך מיט פעטע אויסזעס אויסגעדרוקט:

צענטראַל-קאָמיטעט פּון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי

סטקציע פּון קאָמוניסטישן אינטערנאַציאָנאַל, אומלעגאלע דרוקעריי פּון צעקא.

געהייסן האָט די פּראָקלאַמאַציע: „דאָס טרייפּענע געזינדל“. דער צעקא האָט

געגעבן צו וויסן דער אַרבעטער-מאַסע וועגן דעם טרייפּענעם געזינדל, וואָס איז

באַשכאַנען פּון די אגענטן פּון דער קאָנטר-ראַזוועדקע, כּונן ראָוו, פּון ייִדישן דע-

פּוּכאַט און פּון די „סאַציאַליסטן“, וואָס האָבן זיך פאַרייניקט און קאַמפּ קעגן

דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי און קעגן דער ראַכנמאַכט.

דער שניט איז געשכאַנען אַ בלאַסער. עס האָבן אים געציטערט אלע אייוו-

רים. ער האָט געקוקט אפּ די לאַנע בלעטלעך, געקוקט לאַנג, און מיטאַמאַל

איז אים פּינצסער געוואָרן אַז די אַרבעטער האָט זיך אים אַ דריי געטאָן.

אין קאָפּ, און ער איז געפאַלן אפּן שטול.

דער טאנצ פון די קינדער

(א מיטע פון קאלימא)

הינט האָט קימאט ווי א „נעם“ געטראָפּן.
הינט איז אינעלעקטשאַן א גאַנצ טאָג קיין ווינט ניט געווען.
גאַרניט, מע קאָן ניט זאָגן, א ווינט איז, נאַטירלעך, געווען. עלעקטשאַן אָן
ווינט איז פונקט אזוי מעגלעך, ווי אַן אָפּגעזען רוימ אָן לופט. אָבער דאָס איז
געווען גלאַט אזוי זיך א ווינטל, ניט קיין עלעקטשאַנער.
עלעקטשאַן איז א קליין, צעוואָרפּן ייִשעוול, וואָס האָט זיך צעשפּרייט צווישן
פיר הויכע סאָפּקעס. די סאָפּקעס שטייען בא די פיר ווינקלען פון עלעקטשאַן, ווי
געטרייע סאָלדאטן, און פון די צווישן-סאָפּקעס, ווי פון פיר גרויסע מעגושעמדיקע
אָפּענע פענצטער, בלאָזט שטענדיק א צוגווינט.
נאָר הינט איז א מאָדער טאָג. הינט איז א שטילער ווינט, גאָר ניט ענלעך
אפּ די ווינט פון שטענדיק.
די זון איז הינט אויך אַן אנדערע. הינט איז זי א נאָענטע און א הייסע,
קלעטערט פון אינדערפרי אָן אפּן הימל און שטעכט מיט אירע ווארעמע שטראלן
אין געדיכטן און הארבן גליווער פון פראָסט.
א הימל איז הינט א ריינער, א בלויער, מיט א שטאַלענעם אָפּולאנצ, א
הימל, וואָס הענגט איבערן קאָפּ, ווי א קאָלאָסאַלער בלויער קופּאָל. הענגט דער
הימל איבער דעם גראָב-פלאַסטיקן שניי-ווינט צודעק פון דער ערד, הענגט און
שמיכלט אזוי ווארעם צו דעם אלטן קאטשניעוון.
כאווער קאטשניעוון האלט הינטיקן שטילן וועטער פאר א גוטן סימען.
— אפּאָנעם, אז דער סעקרעטאר, דער כאווער עפּאָוו, איז פאַרט גערעכט.
גראָד איז דעם טאָג, ווען ער דארף פירן זיין קליין ניינאַריק מיידעלע אין
שול, שמיכלט אזוי ווארעם די זון און דער ווינט גלעט הינט איבערן פּאָנעם
און לאשכשעט.
דעם כאווער קאטשניעוון איז גאָר ניט גרינג אָנגעקומען צו באשליסן אז
הארבע זאך, ווי אָפּגעבן זיין אַניוטקען צו זיין אינע שול. די שול איז א גרויסע,
א הויכע, מיט גרויסע גלעזערנע פענצטער און... מיט א סטעליע איבערן קאָפּ.
די סטעליע פון דאָך אַינמאלן, אזוי האָט מיט אים שטענדיק אַינגעשניטען דער

שאמאני, וואס פלעגט אריינפארן צו אים, ארומוואנדערנדיק פון איין ארט אפן צווייטן... מיט דער צייט אָבער האָט דאָס ווייניקער גענומען שרעקן, ביסלעך-ווייז, שווער, אָבער דאָך האָט זיך די מוירע גענומען אויסוועפן, און ער איז אפילע איבערצייגט געוואָרן, אז די גאנצע מיסע איז א ליגנ... א ביזע אויס-טראכטנ'ש פון שאמאני...

אָט וווינען דאָך די דוקטשער קאָלויירטניקעס אלע אינ געבויטע הייזער מיט סטעליעס, מיט דעכער, זיי וווינען דאָרט שוין צוויי יאָר און מיט זיי האָט גאָר-נישט נישט געטרעפן: קיין איין סטעליע איז נישט אינגעפאלן. קיין איינער פון זיי איז נישט געשטאָרבן. אויס פינצטערע און רויכיקע יורטעס - אינ זייערע הייזער איז ריין, ליכטיק, ציכטיק. די דוקטשער וואָלטן אים נאָך פונדעסטוועגן נישט אינגאנצן איבערצייגט, ווען נישט די געשיכטע מיטן אָוונט אינ דער שול... אָט איז געווען אַן אָוונט, די קינדער האָבן געטאנצט שיינ, עס איז געווען ליכטיק און וואַרעם. קאטשניעו איז געשטאנען פונדערווייטן; אים האָט געטרייסלט א צאָן אָן א צאָן: עס וועט איינפאלן די סטעליע - זי מוז דאָך איינפאלן. זיי טאנצן אזוי, אז די שויבן ציטערן, און זינגען אזעלכע מאָדנע לידעלעך, און פונדעסטוועגן איז די סטעליע נישט איינגעפאלן.

א סאכ א לענגערע צייט האָט ער מוירע געהאט פאר די רויטע האלדזסיכלעך. דער שאמאני האָט אים אזוי געהיימניכפול געזאָגט: „דו ווייסט, זיי פֿאַרן אָן די קינדער אפ די העלדזער רויטע טיכעלעך, דאָס איז דאָך א שרעק" און כאַטש ער האָט נישט געוויסט, פארוואָס איז דאָס א שרעק, איז ער דאָך געווען איבער-צליגט, אז דאָס איז ווירקלעך עפעס א גוואלדאָוונע איימע. און אז ער פלעגט באגעגענען א קינד מיט א רויט טיכעלע אפן האלדז, פלעגט ער טראכטן - א פארפאלן קינד... אליין, מיט די אייגענע הענט, קוילעט מען אוועק א קינד. נאָר אויב דאָ האָט ער זיך מיט דער צייט איבערצייגט, אז דער שאמאני זאָגט ליגן און דער כאווער עפאָו איז גערעכט, און ער האָט ענדלעך באשלאָסן אָפגעבן דאָס קינד אינ שול: דאָרט איז ליכטיק און ריין, דאָרט שפּייזט מען זיי גוט, דאָרט איז זיי פריילעך, די קינדער...

באשלאָסן - אָבער טיפּ אינ הארצן האָט זיך נאָך ערגעץ געגראבלט א שטי-קעלע מוירע פאר דעם טאָג, ווען דאָס דארפ פאָרקומען: דער שאמאני האָט פאָרט נישט געהייסן אָפגעבן דאָס קינד אינ שול, ער האָט געוואָרנט אזוי הארציק און שטיל, ווי א גוטער-פריינט. האָט ער גערעדט. שוין זשע וועט ער ליגן?.. אָבער די ליכטיקע זון אפ עלעקטשאַן, דאָס ליכטע ווינטל, דער בריליאנטע-נער שניי און דער ריינער, בלויער הימל האָט אים צוגעגעבן דרייטקייט - עפאָו איז אויב נישט קיין שלעכטער... ער איז אמאָל בעסער פארן שאמאני. דער שאמאני נעמט, און נעמט, און נעמט... און עפאָו נעמט גאָרנישט. ער האָט אפילע נישט גענומען בא אים דאָס שטיק הירשן-פלייש, וואָס ער האָט אים אמאָל געבראכט פאר א צייגעניש, וואָס ער האָט געדארפט ארויסנעמען פון סאָוועט. די צייגעניש

1 בא די אָפגעשטאנענע פעלקער אפן ווייטן צאָסן איז א שאמאני אזוי פארהייליקט, ווי בא אלע יידן א ראה.

הָאָט ער טאקע באקומען. את זייער גיב. נאָר דאָס הירשן-פלייש האָט
עפאָוו נישט גענומען. ער האָט אים, קאטשניעוון, נאָכ געגעבן טיי מיט קאָנפעטן.
טרינק — זאָט ער — קאטשניעוון, טרינק, ביסט פון וועג...
ניין, עפאָוו איז גאָר נישט קיין שלעכטער, ער איז א מאַכ בעכער פארן
שאמאן...

* * *

נאָכ דעם, ווי קאטשניעוון האָט אָפּגערעדט מיט עפאָוו ברענגען אפּ מאָרגן
זיין אַניוטקען איב שול, איז ער א פריילעכער אוועק אהיים אָנזאָגן איר און א
ביסל צוגרייטן זי.

אַניוטקען איז געזעסן אים ווינקל פון יורטע אפּ א קופע אלטע זאכע און
האָט זיך געשפילט מיט פארביקע שמאטקעלעך, וואָס זינגען געלעגן אָנגוואַרפן
לעבן איר. זי איז געזעסן אַטטערגעבויגן די פיסלעך אונטער זיך און האָט גע-
גלעט און אויסגעגלעט די שמאטקעלעך, געלייגט זיי איינע צו די אנדערע. איז
דער יורטע איז געווען פינצטער, און דאָס אייז-פענצטערל האָט געלויכטן, אפּאָנעם,
בלויז צוליב דעם, אז מע זאָל בוילעטער זען די שוואַרצקייט און פארייכערטקייט
פון די ווענט.

קאטשניעוון איז א ווילע געשטאנען אים דער יורטע און האָט געקוקט אפּ
אַניוטקען. מאָרגן צעשיידט זי זיך מיטן כישעך פון דער יורטע. זי וועט שוין
זיין איב א הויכע ליכטיקע צימער, א וואַרעמע און א שיינעם. דאָרט וועט זי
שלאָפן נישט אפּ שמאטעס. נישט איינזעהוויקערט איב פינצטערן און איפּשדיקן
קוקול¹, נאָר אפּ א ריין בעטעלע מיט ווייסינקע לילעלעך צוגעבעט, מיט א' קי-
שעלע און מיט א וואַרעמער דעקע.

און באַזונדער וואַרעם איז אים געוואָרן אפּן האַרצן... ער האָט זיך באלד אוועק-
געזעצט לעבן איר, אויב אונטערגעבויגן די פיס אונטער זיך. ער האָט פון די
שמאטקעלעך אויסגעקליבן עטלעכע רויטע און האָט זיי צוגעמאַסטן אַניוטקען צום
העלדול. ער האָט א ווילע געהאלטן די שמאטקעלעך, האָט א קוק געטאָן, צי
פאסן זיי איר, און האָט זיי אראָפּגעלאָזן אפּ דרייערד.

— קויפן דיר א רויט האַלדזשיכעלע? — האָט קאטשניעוון געפרעגט בא איר.

— קויפן, — האָט אַניוטקען זיך דערפרייט.

— מאָרגן גיכטו מיט מיר איב שול. דאָרט וועסטו זיין מיט אלע קינדער
צוזאמען, דיר וועט זיין גוט, דיר וועט זיין פריילעך. דאָרט וועט מען דיר אָג-
טאָן א רויט האַלדזשיכעלע ווי אלע קינדער.

אַניוטקען האָט א הייב געטאָן די אויבן אפּ איר פאָטער און האָט זיי א
סעקונדע אזוי געהאלטן אפּ אים. און באלד האָבן זיך די אייגלעך פאַרצויגן מיט
א טרויער און האָבן זיך פאַרהאַנגען מיט די ברעמען.

איינע סעקונדע איז געווען שטיל. און מיטאמאָל האָט זי ביזן א כאַפּ געטאָן
דאָס קופּקעלע שמאטקעס און האָט זיי א שלידער געטאָן אָן דרייערד. און אליין

1 קוקל איז אזא זעקל פון הירשניסעל. די איינזוינער פון ווייטן זאָפּן שלאָסן איב זיי,
בייס זיי גייען אפּ יאָג, ווען זיי קובט אויס צו געכטיקן איב דער טייגע.

הָאָט זי זיכ א וואָרפ געטאָן מיטן פּאָנעם איב די אָנגעוואָרפענע זאכנ אר הָאָט זיכ צעוויינט.

זי הָאָט געכליפּעט, געקלאַפּט קאפּריזנע מיט די פּיסלעכ, אר יעדעס מאָל, ווען דער טאטע פלעגט זי א גלעט טאָן איבערן קעפל, פלעגט זי מיט קאס אָפּווענדן זיין האנט. ביסלעכווייז הָאָט זי זיכ איינגעשטילט און איז געבליבן לינג א שטילע, א שווינגנדיקע.

— וואָס איז מיט דיר, קינד, — הָאָט קאטשניעוו גפרעגט, נעמענדיק זי אפּ די הענט, — דו ווילסט איב שול ניט גיין?

— איב הָאָב מוירע, — הָאָט זי נאָכ א לאנג שווינג געננפערט, — איב הָאָב מוירע... דאָרט זינען א סאכ קינדער, פרעמדע... דער שאמאן וועט זיכ בייזערן אפּ אונדז...

קאטשניעוו הָאָט זי א צייט געהאלטן אפּ די הענט, הָאָט געגלעט איר קאָפּ און הָאָט זי אלץ איינגערעדט. נאָר זי הָאָט געשווינגן, ביז זי איז ענדלעכ איינגעשלאָפּן.

אפּ מאָרגן אַנדערפרי הָאָט ער זי אָנגעטאָן איב קלייניקע טארבאוּיקלעכ¹, אויסגענייטע מיט פּילפארביקע ביסער, איב א קלייניק קוכליאנקעלע² מיטן קאפּיושאָן איבערן קאָפּ.

אניוסקע הָאָט געשווינגן, הָאָט קאפּריזנע ניט געלאָזן זיכ אָנטאָן, פלעגט זיכ מיטאמאָל צוועצן אפּ דריערד, קעדיי דער פּאָטער זאָל ניט קענען ארוּפּרוקן די קוכליאנקע.

נאָר ענדלעכ הָאָט זי דער פּאָטער אָנגעטאָן און הָאָט זי פארן האנט ארויס-געפירט אפּ דער גאס. זי איז געגאנגען ניט גערן, פלעגט זיכ איינשפארן און ניט וועלן גיין. ניט אייבן מאָל הָאָט זי זיכ געפרוּווט ארויסרייסן פונ פּאָטערס הענט.

נאָר אָפּגייענדיק א ביסל פונ דער יורטע, הָאָט זי זיכ מיטאמאָל ארויסגעריסן פונ פּאָטערס הענט און איז אנטלאָפּן.

זי איז געלאָפּן פלינק, ניט אומקונדיק זיכ. זעלטן-ווען פלעגט זי אפּ א סעקונדע א קער טאָן דעם קאָפּ אפּ אהינטער, א קוק טאָן, ווי ווייט זי איז פונ טאטן. און ווידער לויפן פּאָרויס.

קאטשניעוו-הָאָט זיכ געלאָזן נאָכ איר, נאָר דעריאָנגן זי הָאָט ער ניט געקענט. אז זי פלעגט מיד ווערן, פלעגט זי זיכ צוועצן אפּן שניי און פלעגט ווארטן, ביז דער פּאָטער פלעגט זיכ דערנענטערן צו איר. און ווי נאָר דאָס פלעגט גע-שען, אזוי באלד פלעגט זי זיכ פלינק אופהייבן און ווידער לויפן.

דער אלטער קאטשניעוו איז מיד געוואָרן אר הָאָט זיכ צוגעזעצט אפּן שניי. אניוסקע הָאָט זיכ אויכ צוגעזעצט. זינען זיי א צייט לאנג געזעסן איינע אנט-קעגן די אנדערע אר הָאָבן איינע נאָכ די אנדערע נאָכגעשפּירט.

1 טארבאוּ — ווייכע, פונ הירשנ-פעל געמאכטע, שטיוול. זיי טוען זיכ אָן אפּ פוטערנע זאָקן, וואָס בע באכט פונ מעל פונ גאָר יונגע הירשן אָדער פונ האָזנ-פעל.

2 קוכליאנקע איז א בנגד אויכ פונ הירשנ-פעל אופגענייט. ער טוט זיכ אָן איבערן קאָפּ זיי א זאָק.

צופעליק האָט מען זיך פון דעם דערוויסס אינ שול.
דער לערער האָט גענומען א גרופע קינדער און איז ארויס מיט איר אינ גאט.

ווי נאָר אַניוטקע האָט דערזען די קינדער, האָט זי זיך א ריט געטאָן פון אָרט. קאַטשניעוו האָט זיך אויך אופגעהויבן. דער לערער האָט א קאָמאנדע גע-טאָן דער גרופע:
— אינ רינג!

און באלד איז אַניוטקע געזען ארומגערינגלט פון אלע זיטן.
אַניוטקע איז געלעגן אַינגענורעט אינ שניי. דער לערער איז צוגעגאנגען צו איר, האָט זי געפרווט אופהייבן, האָט זי געלעט — עס האָט גאָרנישט געהאַלטן.
דאן האָט דער לערער אָרגאניזירט א ראָד פון די קינדער. זיי האָבן זיך גענומען פאר די הענטלעך און אָנגעהויבן זינגען און טאנצן.
אַינס פון די קינדער האָט געזונגען:

אניא, אניא, דו ניט חיינ,
לאַמיר בעסער טאנצן גיין.

צורשט האָט דאָס זינגען און טאנצן אפ אַניוטקען קיין שום חירקונג ניט געמאַכט, זי איז אלץ געלעגן אַינגענורעט אינ שניי און האָט אפ קיינעם ניט געקוקט.
נאָר אז זי האָט דערהערט איר נאָמען, האָט זי ביגניווע א קוק געטאָן מיט אַינ אייגל אפ די קינדער.

א קוק געטאָן און באלד צוריק אַינגענורעט זיך.
די קינדער זינגען פיל דרייסטער געוואָרן, האָבן נאָך העכער און פריילעכער גענומען זינגען און טאנצן. אַניוטקע האָט אופגעהויבן דאָס קעפל. שפעטער האָט זי זיך אליין א הייב געטאָן און זיך אוועקגעזעצט. אַינ שילער איז צוגעגאנגען צו איר, האָט זי גענומען פאר דער האנט.
אַניוטקע האָט זיך ניט גערן אופגעהויבן און איז געבליבן שטיין מיט אן אראָפגעלאָזט קעפל.

דער לערער האָט א ווונק געטאָן, און די קינדער האָבן זיך ווידער גענו-מען טאנצן, און אזוי, טאנצנדיק, האָט מען אַניוטקען אַריינגעפירט אינ שול.
אינ שול איז געווען ווארעם און ליכטיק. דער לערער האָט גענומען אַניוט-קען אפ די הענט און האָט זי אוועקגעזעצט אפן טיש. די קינדער האָבן געטאנצט, און דער לערער האָט ביסלעכווייז אויסגעטאָן אַניוטקען. זי האָט פארווינדערט געקוקט אפ דער ליכטיקער שטוב, אפ די בילדער, וואָס זינגען געווען אויסגע-האנגען אפ די ווענט, אפ די טאנצנדיקע קינדער.

זי איז געשטאנען אינ אַינ קליידעלע און איר איז געווען ווארעם.
דער לערער האָט געפרעגט:

— נו, אַניוטקע, דיר געפעלט דאָ בא אונדו?

אַניוטקע האָט ניט געענטפערט, אָבער איר פארשעמט שמייכעלע האָט געזאָגט, אז עס געפעלט איר.

די שילערנס האָבן אַניוטקען אַריינגעפירט אינ א צווייטן צימער. דאָרט איז

...אונ אווי, טאנצנדיק, האָט מען אַיוטקענ ארמגעפירט אינ שול.

געשטאנען צוגעגרייט א וואנעלע מיט ווארעם וואסער. אניוטקע איז פארציטערט געוואָרן און האָט זיך צעוויינט. זי האָט זיך גענומען רייסן פון די הענט: זינט זי לעבט האָט אניוטקע זיך נאָך קיינמאָל ניט געוואשן. די לערערקע האָט זי אוועקגעזעצט אין וואנעלע. די מיידעלעך האָבן געוונגען און געטאנצט ארום, און די לערערקע האָט זי דערווייל געוואשן. נאָך עטלעכע מאָל אויסוואשן, האָט זי זיך קענטיק דערפילט ניט שלעכט. זי איז געזעסן אין וואנעלע שטיל. די לערערקע האָט זי אפגעוויקלט אין א ווייס ליילעכל און האָט זי אויפגעלייגט אין א רייז בעטעלע. א מידע פון א גאנצן טאָג, א דערווארעמטע פון דער וואנע איז אניוטקע שטארק אפגעשלאָפן.

קאכשניען איז אריין אין צימער. ער האָט זיך קיין גיט דערקענט. דאָס שווארצלייגעוויק פון פראָסט פארברענט מענעמל האָט געלאנגט. דאָס קעפל איז געווען גלאט צוגעקעמט. ער האָט פריילעך א קוק געטאן אפן לעדער. זיינע קליינע אייגעלעך האָבן געבליצט און פלינק אומגעלאָפן אהער און אהין. פון פארגעניגן האָט ער געריבן די הענט און זיך גערעדט.
— א-יא! כאַרא א-יא! — האָט ער עטלעכע מאָל איבערגעכאווערט, ניט גע- פינענדיק מער קיין ווערטער, מיט וועלכע ער זאָל קענען אָפּמאַקען דעם לערער.

אז אניוטקע האָט זיך אופגעכאפט, איז נאָך געווען פינצטערלעך. ארום זיינען אלע געשלאָפן און פון די בעטלעך האָט זיך געטרעבן א שטיל כראָפּען פון די קינדער.

אין דער ערשטער מינוט האָט זי זיך שטארק פאווינדערט: זי ליגט ניט אין א קוקל. נאָר באלד האָט זי זיך דערמאָנט פון דאָס גאנצע נעכטיקן טאָג, און א געמישטער געפיל פון גיגעריקייט און אומרו האָט זי ארוםגענומען. זי האָט זיך ארוםגעקוקט און האָט דערזען, ווי פון דעם גרויסן, א ביסל פארפראָרענעם פענצטער קוקט אריין די נאכט. קינדער שלאָפן אפגענומען אין די דעקעס, ס'איז אזוי מאָדנע שטיל. זי איז אין דער פּרעמד, דער טאנץ איז גיטע... איר איז א ביסל סומנע געוואָרן אפן הארצן, זי האָט שוין אויסגעקרימט די ליפעלעך און האָט געוואָלט אָנהייבן וויינען, נאָר מיטאמאָל האָט אָנגעהויבן קלינגען דאָס גלעקל. זי האָט זיך פאווינדערט א זעצ געטאן אפן בעטל.

— וואָס איז דאָס?

די בעטלעך האָבן זיך גענומען באוועגן און באלד האָבן זיך ארויסגערוקט קינדער-קעפלעך פון אונטער די דעקעס, דורך די פענצטער האָט גענומען דורכ- ליכטן דער אָנקומענדיקער טאָג.

— ביסטו גוט געשלאָפן, אניוטקע?

אניוטקע האָט אראָפּגעלאָזן ס'קעפל און פארשעמט געשמייכלט. ס'איז אריין די ניאניע און האָט פאר אניוטקען געבראכט א רייז קליידעלע,

1 א-יא — גוט; כאַרא א-יא — זייער גוט.

א פאך שיכעלעכ, זאָקן... דאָס ערשטע מאָל זעט זי אזעלכע זאכען... דאָס הייסט, געזונט האָט זי זיי, נאָך אפּ יענע קינדער... זי אליין האָט קיינמאָל אוינס ניט געטראָגן.

אן אַנגרעסאָנע, אן אויסגעצוואַנגענע און אויסגעוואשענע האָט מען זי אריין-געפירט אינעם א גרויסן צימער און אוועקגעזעט מיט אלע קינדער באַם טיש. ווי א קליין פארטריבן וועלפעלע איז זי געזעסן א צערשאַקענע צווישן די ראש-ד-קע קינדער, האָט געקוקט, וואָס זיי טוען און האָט זיב געשעמט נאָכצוטאָן. א הייסע גלאָז ניי מיט צוקער, ווייס ברויט מיט פוטער און אינעם א-שי-סעלע עפעס א געדיכטס, א ווייס, פון אויבן גלאַנצט עס און עס גייט פון דעם א פארע.

אלע קינדער האָבן זיכ גענומען פאר דער טיי. דער צימער האָט זיכ אַמעפילט מיט א רויש פון קלינגענדיקע לופטלעך אַן גלעזער. אלע טרינקען—און אַניוטקע ניט. זי ווייסט ניט, וואָס זי זאָל טאָן—עס ווילט זיכ איר טיי, אָבער זי האָט מוירע צו געמען זיכ פאר דער גלאָז. עס איז אונטערגעקומען די ניאַניע, האָט איר אָנגעגאָסן טיי אינעם שאַל און האָט איר געגעבן א שטיקל ווייס ברויט מיט פוטער. אַניוטקע האָט מיט פארגע-ניגן געזעסן און אלע געקוקט פארשעמט אפּ די איבעריקע קינדער. אז עס איז געקומען צו דעם שטעלע, האָט זי אָפּגעקערט דעם קאַפּ. די ניאַניע האָט זי גענומען איינריידן:

— קאַשקע¹, מאַנע קאַשקע מיט פוטער, זיסע... עס, אַניוטקע, עס...—זי האָט אָפּגעקערט דאָס קעפל און האָט גענומען עסן ערשט דאן, ווען זי האָט דערזען, אז אלע קינדער האָבן טומלדיק און מיט אַפּעטיט געגעסן די קאַשע. זי האָט גענומען אינעם מויל. געמלגן איז עס איר, אָבער זי האָט מוירע... זי האָט זיכ דערמאָנט אַן שאַמאן. ער האָט געזאָגט, אז די קינדער פון די טונגוסן טאָרן ניט דעם, זייערע שניצן. זיי פאַרשאט, און זיי שטאַרבן. אָבער די קאַשע איז געווען זיס און געשמאַק. די ניאַניע האָט איר אונטערגעטראָגן איינע לעפל נאָך דעם אנדערן, און זי, מוירע האָבנדיק, האָט פאַרט געגעסן. באַכאַן האָבן די קינדער אַניוטקען אריינגענומען אינעם שפּיל. זי האָט זיכ גע-דרייט אינעם ראָד מיט אלעמען גלייכ. זי איז געגאנגען ניט דרייטס, אלע ארומ-קוקנדיק זיכ, אָבער פונדעכטוועגן איז איר דאָס אלע געפעלג געוואָרן. און אזוי, ביסלעכווייז, האָט זי זיכ אריינגע-וועגן אינעם לעבן פון דער שול און אינטערנאַט.

די ערשטע טעג, אז דער אלטער קאַטשניעו פלעגט אריינקומען געווינדע ווערן אַניוטקען, פלעגט זי צופאַלן צו אימ און פלעגט אימ בעטן:

— ברענג מיר א יוקאלא²...

עס האָט זי געצויגן צו די געוויאָנדלעטע מיש, צו הירשן-פלייט.

1 די טונגוסן האָבן ביי די לעצטע יאָרן ניט געוואָסן טון קיין גרויסן און פון פריש גרינס, זיי פלעגן דאָס קיינמאָל ניט עסן. ערשט די לעצטע יאָרן האָבן זיי זיכ גענומען צוגעווינגען צו די דאָזיקע שפּיזן.

2 יוקאלא — איז געוויאָנדלעטע מיש, דאָס איז די בעסטע שפּיז בא די טונגוסן.

און נאָך א זאך פלעגט זי בעטן :

— נעמ מיכ אהיים.

פון ניט געווינהייט מיט די נייע אומשטענדן צו זיין מיט אויפיל קינדער, ניט צו האָבן אירע שמאטקעלעך און מויערקעפלעך, מיט וועלכע זי פלעגט זיך שטענדיק שפילן, פון דעם צו גרויסן ראש פון די קינדער — פון דעם אלעם האָט זי די ערשטע צייט געצויגן אהיים.

איר פלעגט גאנץ אָפט אומעטיק ווערן. באזונדערס אומעטיק פלעגט איר ווערן פארנאכט, אז די זון לאָזט זיך אראָפּ אונטער די סאָפקעס און דער הימל בא-דעקט זיך מיט לילאָווע שטיקער וואָלקנס. דער ווינט וואָיעט און שטורעמט, די פענצטער ציטערן, און איר פלעגט זיך דוכטן: אָט-אָט וועט פאָרקומען דאָס, וואָס דער שאַמאן האָט געזאָגט. דער ווינט וועט אראָפּרייסן דעם דאך, די סטעליע וועט איינפאלן...

אָט דאן פלעגט זיך איר בענקען אהיים, איר יורטע, איר איר ווינקעלע אפּ די אָנגעוואָרפענע אלטע כפּיצים; עס האָט זי געצויגן אהין, צו די שמאטקעלעך, צו דער רויקייט, צו דער סומע טונקלקייט אין דער יורטע, צום איינ-פענצטערל... אלץ איז איר געווען אזוי טייער, פון אלץ האָט געטרעָגן אפּ איר מיט אזא ווארעם-קייט, מיט א היימישער נאָענטקייט.

איינמאָל איז אזא פארנאכט האָט זי זיך שטארק צעוויינט. זי האָט זיך אוועקגעזעצט אין א ווינקעלע, די פיס אונטער זיך, דאָס גאנצע קערפערל ארָגפ-געלאָזן אפּ דר'ערד, דאָס פאָנעם איינגעגראָבן אין אירע דארע הענטלעך און האָט געוויינט.

די קינדער האָבן זי געפרוווט איינשטילן. עס איז געקומען דער לערער. ער האָט זי גענומען אפּ די הענט, האָט זי געגלעט און געלאשטשעט, האָט בא איר געוואָלט דערגיין, פארוואָס זי וויינט, אנויסקע האָט ניט געענטפערט. זי האָט שטארק געכליפעט, האלטנדיק אראָפּגעלאָזן די אייגלעך.

דער לערער האָט געשיקט נאָכן פאָטער.

אז קאטשניעוו איז אריינגעגאנגען, איז זי צוגעפאלן צו אים, און דורכן שטארקן וויינענדיקן שלוקערצ האָט מען געקאָנט פאנאנדערקלייבן בלויז איינ זאך: — אהיים... איך וויל אהיים...

דער לערער האָט א טראכט געטאָן און געזאָגט:

— גוט, נעמט זי אפּ א פאָר טעג אהיים.

עס איז שוין געווען גאָר שפעט, ווען קאטשניעוו האָט אריינגעפירט אנויט-קעגן איין זיין קאלטער און פינצטערער יורטע. זי האָט זיך אוועקגעזעצט אין איר ווינקעלע און האָט זיך באלד מיט א גוואלדיקן כיישעק צוגעכאפט צו אירע שמאטקעלעך.

דער פאָטער האָט איינגעהייצט, און א רויקער גרוי-בלויער רויך האָט זיך צעשפרייט איבער דער יורטע.

— פארוואָס איז דאָ אזוי רויכיק, טאטע?

— בא אונדז איז אלעמאָל רויכיק, ס'פארגעסן אפּאָגעם?..

— זי האָט געריבן די אייגלעך. טרערן האָבן זיך איר גענומען שטעלן.

— ס'איז מיר ביטער אינ די אריגן, טאטע.

— וואָס קען איך טאָן? לייג זיך שלאָפֿן.

זי איז אריין אין קוקול... דאָרט איז געווען פינצטער און ענג.

צום ערשטן מאל איז איר לעבן האָט זי דערפילט, און עס בייסט איר די האָר פונעם קוקול. זי האָט זיך געדרייט און האָט א צייט לאנג ניט געקאָנט איינשלאָפֿן.

זי האָט זיך דערמאָנט אָן דער שול און איר בעטעלע, אָן דער ליכטיקייט אין צימער... זי האָט זיך אויך דערמאָנט אָן דער וועטשערע, וואָס מע האָט איר דאָס לעצטע מאל געגעבן: קאָמפּאָזיט האָט זי געגעסן, א סאך קאָמפּאָזיט, זיסן, געשמאקן...

זי איז זייער שלעכט געשלאָפֿן, און געכאַלעמט האָט זיך איר, און זי איז אין שול. די קינדער טאנצן, און זי טאנצט אויך מיט. מיטאמאָל האָט זיך געעפנט די טיר, דער שאמאן איז אריין מיט הירשענע הערנער אפן קאָפּ און האָט גע-נומען אפ איר שרייען, און האָט צעטריבן אלע קינדער, און האָט זי אָנגענומען פאר די פיסלעך און אריינגעשליידערט זי אין קוקול. זי האָט געשרייען, זיך גע-וואָרפֿן, דער שאמאן האָט זי ארופגעשליידערט אפ די הערנער און איז מיט איר אנטלאָפֿן אין דער יורטע.

זי האָט זיך אופגעכאַפּט און צעוויינט.

דער פּאָטער האָט זי ארויסגענומען פון קוקול. איז דער יורטע איז געווען קאלט און פינצטער. עס האָט געשמעקט מיט רויך.

דער פּאָטער האָט איר געגעבן א שטיקל יוקאלא, א גלאָז שוואַרצע ציגל-טיי¹, קיינ צוקער האָט דער פּאָטער ניט געהאט. זי האָט א זופ געטאָן טיי, א ריט געטאָן יוקאלא און האָט אלץ אוועקגעלייגט צוריק.

אן אומעטיקע איז זי געזעסן אין ווינקעלע, האָט איבערגעקליבן צום וויפלטן מאל די שמאַטקעלעך, אָבער דאָס האָט שוין זי ווייניק אינטערעסירט. זי האָט געוואָלט עסן, זי האָט געוואָלט א ריינע גלאָז זיסע טיי. זי האָט אלץ געטראכט וועגן דער שול, וועגן די קינדער, וועגן דעם גע-שמאקן מיטיק.

און און דער פּאָטער האָט איר פּאַרגעלייגט גליין אין שול. האָט זי זיך גערן אָנגעטאָן און איז מיט אים אוועק.

פון דעמלס אָן איז זי אין שול געוואָרן מער צוגעלאָזן, האָט דרייסטער געשפילט מיט די קינדער און האָט זיך אהיים ניט געבעטן...

ביסלעכווייז האָט זי זיך גענומען צוקוקן, וואָס עס טרעגן די קינדער. מיט א באזונדערן נייגער האָט זי נאָכגעקוקט, ווי די קינדער וואשן זיך אלע אינדערפרי מיט אזעלכער שמעקנדיקער זייפ. נאָר זי האָט גאָרניט פארשטאנען, צו וואָס שפארן זי איז מויל אזא ווייס פלעקעלע מיט ווייסער-ווייסער מעל, רייבן עפעס דאָרט און שפייען דערנאָך ארויס...

1 די סונטאג טאג מער פון אלץ געפרעסטע טיי, זי איז באקוועמער אין זייער שטענדיקן ארוםוואנדערן. זי איז אָבער ניט אזוי געשמאק ווי געוויינלעכע טיי.

— צו וואָס דאַרפֿ מען דאָס ?

און אז די ניאניע איז צוגעשטאנען צו איר און האָט איר געפרוּווט אמאָל אויסרייניקן די צייג, האָט זי זיך ניט שטאַרק געווערט. זי איז געווען נמגעריק צו וויסן, וואָס פאַר אַ טאַם עס האָט די ווייסע מעל און וואָס עס ווערט ביך-לאַל פֿונ דעם.

נאָר אינגיכט האָט זי שוין אליין געקענט וואשן זיך באַם קראַן, האָט שוין אליין גערייניקט אלע טאָג די צייג, פלעגט דרייסטער גיין צום טיש, שפילן זיך, אפילע שטיפן.

און אז זי איז אינגאנצן היימיש געוואָרן, האָט דער לערער זי גענומען אַת שול דער לערער האָט געלייענט אַ שיינ מיטטעלע:

„צוויי פּאַסטעכער האָבן געפּאַשעט אַ טשערעדע הירשן. געווען זינען דאָרט יונגע הירשעלעך און עלטערע. געווען איז דאָס אַפ אַ שפיץ סאַפקע. דאָרט איז געווען אַ גרויסער טאָל פֿול מיט יאגעל. די הירשן האָבן מיט די קאָפּטעס לייכט אַראָפּגעשארט דעם שניי און האָבן געשטאַק געגעסן דעם יאגעל. —

איין פּאַסטעכ, וואָס איז געזעסן אַפ אַ הויכען בוים, האָט מיטאַמאָל אַ גע-שריי געטאָן:

— וועלפּ! צוויי גרונטע וועלפּ!

דער צווייטער פּאַסטעכ, וואָס איז געשטאַנען אונטן, האָט זיך באלד גע-כאַפט פאַר דער ביקס. נאָר דער ערשטער פּאַסטעכ האָט אויסגעשרייען:

— וואָס טוטסטו!

— איך וועל שייסן די וועלפּ.

— מע טאָר ניט שייסן קיין וועלפּ, דו ווייסט דאָך, וואָס דער שאַמאַן האָט ניט איין מאָל געזאָגט: וועלפּ זינען הייליק, איך וועלפּ טאָר מען ניט שייסן.

— די וועלפּ וועלן דאָך אָבער פּאַרצוקן די הירשן.

— מאלע וואָס — מע טאָר ניט, דער שאַמאַן האָט ניט געהייסן.

דער צווייטער פּאַסטעכ איז אויך אַרופּגעקראָכן אַפ אַ הויכען בוים, די וועלפּ זאָלן אים ניט קאָנען דערגרייכן.

די וועלפּ האָבן זיך אַרופּגעוואָרפּן אַס דער סטאַדע הירשן און האָבן אים-געקוילעט ניט איין יונגן הירשן, ביז זיי האָבן זיך אָנגעזעטיקט מיטן בלוט פֿונ זייערע העלדזער².

דער לערער האָט פּאַרענדיקט דאָס מיטטעלע און האָט געטרעגט באַ די קינד-דער:

— שאַמאַן האָט ריכטיק געזאָגט אָדער ניט?

די קינדער האָבן אלע מיטאַמאָל אויסגעשרייען:

— ניינ, ניט ריכטיק! דער שאַמאַן איז אַ ליגנער, אַ גאַרנישט! ער זשאלע-

וועט ניט די הירשן פֿונ די אָרעמע טונדוסן.

1 יאגעל — אַזאַ מאַך, מיט וועלכען עס שפּיזן זיך הירשן.

2 די וועלפּ עסן ניט די הירשן. זיי כאַפּן זיי אָן פאַר די העלדזער, וויגן אויס פֿונ זיי דאָס

בלוט און וואַרען זיי אוועק.

דער לערער האָט ווייטער געמערקט:

— וואָס נאָך פאר א פאלג ווייסט איר, ווען דער שאמאג האָט גיט ריכטיק געזאָגט?

איינס א יאטל מיט א קינלעכדיק שווארץ-פארברענט פאָנעם, מיט פלינקע בלישטשענדיקע אייגעלעך האָט זיך אופגעשטעלט.

— די שאמאנעס זינען ביכלאל שלעכטע מענטשן. די שאמאנעס ריידן אָפּ די טונגוסן, זיי זאָלן גיט גיין אין די קאָלווירטן. די שאמאנעס ריידן אָפּ די טא-טעס, זיי זאָלן גיט ווינען אין הייזער: די דעכער וועלן איינפאלן... די שאמאנעס...

— ווארט א ווילע, — האָט געזאָגט דער לערער, — עפשער ווייסט נאָך ווער-עס-איז, וויאזוי די שאמאנעס נארן אָפּ די אָרעמע?

— איכיל זאָגן, איכיל זאָגן, — האָט זיך אופגעהויבן פאווליק, א יונג יאטל פון א יאָר צוועלף. — איך ווייס א סאך זאכן. — נו, דערצייל.

פאווליק האָט זיך אופגעשטעלט און האָט גענומען דערציילן. — די שאמאנעס טינען, אז די ראטנמאכט וויל אָפּנארן די טונגוסן, אז די גרעסטע סאָנים זינען אונדז די רוסן. און איך ווייס, אז די גרעסטע סאָנים זינען אונדז די באלעגוסים.

— ריכטיק, — האָט אויסגערופן דער נאנצער קלאס. און איינ ייגעלעך, נאָך גאָר א קליינינקס, וואָס האָט גיט שארף גערעדט, איז אויף פון גרויס היספּלעס ארוםגעשרונגען אפן טיש און האָט אויסגע-שריען:

— די שאמאנעס ווילן גיט, אז מיר זאָלן זיך לערנען. זיי זאָגן, אז אין די שולן וועלן די קינדער שטארבן...

— און מיר לעבן, און אונדז איז בעסער ווי אין די יורטעס, — האָט זיך געהערט פון אלע זיטן.

אניוסקע איז געזעסן און האָט דאָס אלץ געהערט. זי האָט אויך געוואָלט אויסשרייען, אז דער שאמאג איז א לינגער, נאָר זי האָט זיך געשעמט.

• • •

עס זינען דורך עסלעכע כאדאָשים. אניוסקע האָט זיך זייער גוט איינגע-לעבט אין שול. זי איז געוואָרן פיל לעבעדיקער, זי האָט זיך אופגעהערט צו שעמען.

און איינמאָל, ווען דער טאטע האָט זיך אומגעקערט פון יאגד און איז גע-קומען צו אניוסקע, האָט ער זי גאָר גיט דערקענט. זי איז אויסגעוואקסן, איז געזינטער געוואָרן, אירע ווייסינקע ציינדעלעך האָבן געבלישטשעט, די אייגעלעך האָבן געברענט מיט פארגעניגן.

— דו ווילסט עמשער אהיים? — האָט געפרעגט דער אלטער קאטשניעווי. — גיין, איך וועל אהיים גיט גיין, און דער שאמאג זאָל מער צו אונדז גיט קומען, ער איז א שלעכטער מענטש. א לינגער...

— דער שאמאנ? פונוואנענ וויסטו?
— דער לערער האָט געזאָגט. אונ אלע זאָגן. אינ יורטע אינ פינצטער אונ
דויכיק, אונ אינ שטוב אינ ליכטיק אונ ווארעמ. דו גיי אויכ ווינענ אינ שטוב,
דאנ וועל איכ קומענ צו דיר.

עס זיינענ אָנגעלאָפּן די קינדער אונ האָבן אָנגעזאָגט:
— היינט אינ בא אונדו א יאָנטעוו. היינט קומענ צו אונדו די דוקטשער קאָל-
ווירטניקעס. מיר וועלנ היינט טאנצן אונ זינגענ אונ מאָרגן גייענ מיר אוועק אינ
לאגער אפ א גאנצן זומער.

קאטשניעוו אינ אויכ געקומענ אפּן אָוונט. ער האָט געזענ, ווי די קינדער
האָבן געטאנצט, געשפרונגענ, די ווענט האָבן זיכ אוש געטרייסלט.

אניוטקע זיינע האָט אויכ געטאנצט מיט אלעמענ.

ער אינ געשטאנענ אונ האָט געטראכט:

— מיר האָבן קיינמאָל ניט געטאנצט. בא אונדו האָט מענ קיינמאָל ניט גע-
זונגענ. אונדו אינ קיינמאָל אזוי פריילעכ ניט געווענ, ווענ בא אונדו אינ קיינ
ראטנמאכט ניט געווענ...

4. 0000000000

0000000000